

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

Diplomová práce

Praha, 2010

Martin Janda

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

Diplomová práce na katedře učitelství u doc. PhDr. Miroslavy Váňové, CSc.
na téma:

Vzdělávání ve vybraných afrických zemích
Education in selected african countries

Jméno: Martin Janda

Studijní obor: Učitelství náboženství, etiky a filozofie

Forma studia: prezenční

Školní rok: 2010

Děkuji za odbornou pomoc, cenné rady, korekturu a nesmírnou trpělivost doc. PhDr. Miroslavě Váňové, CSc. a také své rodině a mé přítelkyni za to, že mě za všech okolností podporovali a poskytli mi odpovídající podmínky vhodné pro napsání této práce.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně pod odborným vedením doc. PhDr. Miroslavy Váňové, CSc., s použitím uvedené literatury.

V Praze .....

ANOTACE

V první části své práce se věnuji základním typům vzdělávání, které probíhají v současné moderní Africe. Uvádím zde pět základních typů vzdělávání, jež jsou neodmyslitelně spjaty s africkým kontinentem. V dalším oddíle své práce se detailněji zaměřuji na jednotlivé africké země. Největší důraz kladu na to, aby u každé země byla uvedena historie, současnost a případně i budoucnost tamního vzdělávání. Podrobně se u každé země zabývám vzdělávacími stupni a historií, která se vzdělávání týká. Jelikož na téma vzdělávacích systémů v Africe neexistuje dostatek odborné literatury, mým cílem je vytvořit základní stručný přehled do vzdělávacího systému afrických zemí a umožnit tak veřejnosti dozvědět se více o africkém vzdělávání souhrnně v jedné publikaci. Na vzniku své práce jsem spolupracoval s velvyslanectvími daných afrických zemí, ministerstvy, církevními a mezinárodními organizacemi.

ANNOTATION

In the first part of my thesis I attend to the basic types of education, which are now proceeding in the modern Africa. I mention five basic types of education, that are adherent to African continent. In the next part of my work I focus on each single African land and lay the biggest stress on the history, presence and eventually future of the local education. In detail I deal with educational levels and history, which refers to education. There is not so much specialized literature about the educational system in Africa ant that is why I would like to create a basic brief compendium of educational system in the African lands and facilitate other people to learn more about this topic collectively in one publication. I have been cooperated with the embassies of the African lands, government departments and with clerical and international organizations.

KLÍČOVÁ SLOVA

- Afrika
- vzdělávací systém
- pre-primární, primární, sekundární a terciární stupeň vzdělávání
- Univerzita Al-Azhar
- frankofonní země
- anglofonní země
- koloniální období
- postkoloniální období
- práva dětí na vzdělání
- dětští vojáci

KEY WORDS

- Africa
- educational system
- pre-primary, primary, secondary and tertiary level of education
- Al-Azhar University
- francophone lands
- anglophone lands
- colonialism
- post colonialism
- children rights to education
- child soldiers

OBSAH

1.	ÚVOD	10
1.1	Ekonomická pomoc	11
1.2	Dopravní a komunikační pomoc	11
1.3	Vzdělávání v architektuře	11
1.4	Vzdělávání v lékařství	12
1.5	Všeobecná vzdělávací pomoc	13
2.	SEVERNÍ AFRIKA	14
2.1	Alžírská demokratická a lidová republika	14
2.2	Ceuta a Melilla	15
2.3	Egypt	16
2.4	Libyjská arabská lidová socialistická republika	17
2.5	Maroko	18
2.6	Mauritánská islámská republika	20
2.7	Súdán	22
2.8	Tuniská republika	24
2.9	Západní Sahara	26
3.	JIŽNÍ AFRIKA	28
3.1	Angola	28
3.2	Botswana	29
3.3	Jihoafrická republika	31
3.4	Lesotho	33
3.5	Madagaskar	34
3.6	Malawi	36
3.7	Mauricius	37
3.8	Mosambik	39
3.9	Namibie	41
3.10	Réunion	42
3.11	Svajizsko	43
3.12	Zambie	44
3.13	Zimbabwe	45
4.	STŘEDNÍ AFRIKA	47
4.1	Středoafriická republika	47

4.2	Demokratická republika Kongo	49
4.3	Čad	51
4.4	Kongo	53
5.	VÝCHODNÍ AFRIKA	55
5.1	Burundi	55
5.2	Džibutsko	56
5.2.1	Džibutské kočovné národy	59
5.3	Eritrea	59
5.4	Keňa	60
5.5	Komory a Seychely	61
5.6	Rwanda	61
5.6.1	Vzdělávací systém za první republiky	62
5.6.2	Vzdělávací systém za druhé republiky	63
5.6.3	Současný vzdělávací systém	64
5.7	Somálsko	65
5.7.1	Vzdělávací systém v Somálské republice	66
5.7.2	Vzdělávací systém v Somalilandu	66
5.7.3	Vzdělávací systém v Puntlandu	66
5.8	Tanzanie	69
5.9	Uganda	70
5.9.1	Vzdělávací systém v jižním sektoru Ugandy	71
5.9.2	Vzdělávací systém v severním sektoru Ugandy	72
6.	ZÁPADNÍ AFRIKA	75
6.1	Benin	75
6.2	Burkina Faso	76
6.3	Gabon	77
6.4	Gambie	80
6.5	Ghana	84
6.6	Guinea Bissau	86
6.7	Guinea	89
6.8	Kamerun	89
6.9	Kapverdy	91
6.10	Libérie	93
6.11	Mali	95

6.12	Nigér	96
6.13	Nigérie	98
6.14	Pobřeží slonoviny	101
6.15	Rovníková Guinea	102
6.16	Senegal	102
6.17	Sierra Leone	104
6.18	Svatý Tomáš a Princův ostrov	106
6.19	Togo	106
7.	ROZDĚLENÍ ZEMÍ	108
7.1	Frankofonní země	108
7.2	Anglofonní země	109
7.3	Nezávislé země	110
8.	KOLONIÁLNÍ, POSTKOLONIÁLNÍ A MODERNÍ AFRIKA	111
9.	ZÁVĚR	113
10.	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	116
11.	SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	119
12.	SUMMARY	121

1. Úvod

Afrika je zemí mnohosti, v jejímž nitru nalezneme dosud neprobádané džungle, volně pobíhající divokou zvěř, krásná zákoutí rozsáhlých přírodních parků a magickou přírodu. Bohužel to však nejsou jen krásy přírodních zdrojů, kterými Afrika nepochybně oplývá, ale setkáváme se na mnoha místech Afriky také s chudobou, hladem, nemocemi a s různými druhy nepochopitelných válečných konfliktů, přikořeněných lidskou kriminalitou a bezprávím, které je neustále pácháno na nevinném obyvatelstvu.

Afrika jako taková je obrovským kontinentem, ve kterém nalezneme téměř vše. V Africe nalezneme i místa, kde někteří prostí občané nastavují svou pohublou ruku a prosí o pomoc – ne však vědomě. Lidé zde žijící se snaží přijmout svůj osud a žít v podmínkách, kde se narodili. V mnoha zemích totiž vládne i v současnosti špatný režim, který se snaží svůj vlastní lid zotročit anebo úplně vymazat z povrchu zemského (například Súdán, Somálsko). V jiných částech Afriky se zase žije tak, jako se kdysi žilo v pravěku či ve středověku. V Africe nalezneme mrakodrapové čtvrti, rodinné domy, ale i provizorní ubytování v hliněných domech anebo pod skalními převisy. Veškeré žití na tomto kontinentu je závislé na politických činitelích, duchovních, přírodě a místě, kde se stát nachází. Ačkoliv je každá část Afriky pod vládou svého politického anebo náboženského představeného, tak i přesto v Africe působí hodně zahraniční agentury, a to jak v dobrém, tak i ve špatném slova smyslu. Někteří političtí vůdci se snaží zvelebovat svou zemi a pomáhat místním kmenům v rozvoji jejich kultury a jiní se snaží ze svého obyvatelstva udělat absolutní otroky.

Hlavní program zahraničních agentur, které v Africe mají možnost nějakým způsobem pracovat, je rozdělen na několik základních bodů pomoci. Všech těchto pět bodů je vzájemně propojeno a vzdáleně připomíná český RVP (Rámcový vzdělávací systém) program.

- ekonomická pomoc
- dopravní a komunikační pomoc
- všeobecná vzdělávací pomoc
- vzdělávání v architektuře
- vzdělávání v lékařství

Afriku jako kontinent dělíme na západní, východní, jižní, severní a na střední. Každá země, která se v Africe nachází má své kulturní, sociální a politické specifikum, na které se v této práci zaměřím.

1.1 Ekonomická pomoc

Ekonomická pomoc anebo také vzdělávání v ekonomice je jistým druhem pomoci, který je výhradně zaměřen na obchodníky a ekonomy dané africké země. Ekonomové z Evropy a Ameriky se snaží původní obyvatelstvo z Afriky učít skutečnou cenu zboží a také to, jak se pohybují peníze na světových finančních žebříčcích a jak nejlépe obchodovat, aby neprodávali pod cenou zboží. Tento druh pomoci je nezbytný například v zemích, které se z větší části skládají z kmenových vládců či z kmene Křováků, kteří prodávají své komodity pod cenou, a tím se jejich území stále nachází v chudobě.

1.2 Dopravní a komunikační pomoc

Dopravní a komunikační pomoc je jakýsi druh pomoci, který má své největší fondy v USA. Američtí inženýři se snaží, aby se i ty nejmenší vesničky za každou cenu propojily se světem. Proto v některých zemích přispívají na obnovu či výstavbu pozemních komunikací anebo prostým lidem rozdávají starší bicykly, na kterých se mohou děti či dospělí snáze dopravovat do škol anebo do zaměstnání.

1.3 Vzdělávání v architektuře

Vzdělávání v architektuře a ve stavebnictví je stejně jako vzdělávání v lékařství a samotná vzdělávací pomoc velice významným projektem, který vzniknul před čtyřmi lety na rakouské Univerzitě ve Vídni, a to díky několika studentům posledního ročníku, kteří se dohodli o společné pomoci znevýhodněným lidem v Africe.¹

Samotný projekt si klade za cíl postavit malé domky pro znevýhodněné občany žijící v Africe z nejméně finančně náročného materiálu, seznámit místní obyvatele s architekturou své země a naučit je využívat přírodní zdroje.

---

¹ Staženo 2.4.2009 Katolická teologická fakulta Vídeň <http://www.univie.ac.at/>

Z počátku však byl asi největší problém naučit místní obyvatele pracovat se dřevem a naučit je stavět jednoduché domy. Do té doby než byl v Africe zavedený tento projekt, tak zde postávaly domy uplácené z hlíny anebo ze svázaných plechů, které byly z jiné stavby či rozbitých starých vozidel. Díky tomuto projektu se podařilo rakouským studentům za poslední čtyři roky postavit ubytování pro téměř 20 000 obyvatel Afriky.

1.4 Vzdělávání v lékařství

Samotné vzdělávání v lékařství patří mezi nejdůležitější složky vzdělávacích projektů v Africe. Vzdělávání v lékařství zajišťuje ještě několik dalších podprojektů, které se následně specializují na své dané odvětví: správná výživa, pohlavní zralost a ochrana proti pohlavně přenosným chorobám, primární ochrana zdraví a vzdělávání v nároku na sociální dávku anebo pomoc charitativních pracovníků.

V minulém roce 2009 se na území Afriky nacházelo 15 mobilních týmů, které putovaly z místa na místo a místní obyvatele vyučovaly ve výše uvedených problémech anebo je podrobovaly nepravidelným lékařským prohlídkám. Mezi zdravotním personálem těchto malých mobilních nemocnic nalezneme také české zdravotníky, kteří patří pod mezinárodní organizaci „Lékaři bez hranic“.² Tato organizace je u nás v České republice známá nejvíce mezi studenty medicíny anebo také mezi pedagogy, kteří se pod podobným názvem („Učitelé bez hranic“) vydávají do afrických zemí, aby zde mohli určitou dobu vyučovat místní obyvatele. Obě tyto organizace jsou humanitárního zaměření, tudíž neplacené, a proto si musí lékaři i pedagogové dobře rozmyslet, zda se tomuto účelu obětují.

Každý tým mobilní nemocnice navštíví celkem tři školy týdně a vyšetří kolem 7500 obyvatel z daného místa, kde zrovna působí. Cílem návštěv lékařů není jen rutinní vyšetření a vzdělávání v oblastech nejvyšších problémů, ale je jím také rozdávání a seznámení s ochrannými pomůckami, které nám současnost nabízí.

Nejvíce se však v některých částech Afriky preferuje výuka k ochraně proti pohlavně přenosným chorobám a výuka k pohlavní zralosti.³ Tato výuka se nejvíce používá v zemích, kde se stále ještě dodržují kmenové rituály, svatby mezi příbuznými, nezletilými dětmi a v místech, kde je nejvíce patrná dětská prostituce a dětské vojáci. Podle mezinárodní lékařské organizace zdravotní personál z různých zemí pod záštitou projektu

² Staženo 6.7.2009 <http://lekari-bez-hranic.cz/>

³ Filmový dokument Palace Picture a UNICEF, *Neviditelné děti (All the invisible children)*, 2005.

„Lékaři bez hranic“ poučuje místní lidi o rizicích a psychických dopadech na děti, o pohlavně přenosných chorobách, mladým chlapcům rozdávají prezervativy a dívky se snaží seznámit s tělesnou čistotou a antikoncepčními prostředky anebo v lepším případě s duchovní zdrženlivostí.⁴

V místech, kde je určitý problém nejrozšířenější a preventivní pomoc je nedostačující se žádá místní vláda a mezinárodní organizace o větší podporu.⁵ Například o založení místní péče pro obyvatele: v první řadě se žádá o pomoc státu a mezinárodních organizací, ale téměř vždy je jakýkoliv problém vyřešen díky malým úplatkům a ústupkům z řad lékařů. Pokud však je odpověď na žádost negativní, tak je proškolen místní šaman anebo místní učitel.

1.5 Všeobecná vzdělávací pomoc

Všeobecnou vzdělávací pomocí se myslí vzdělávání ve všech možných činnostech, které se nedají nijak jinak rozdělit. Toto vzdělávání probíhá v různých částech Afriky a za pomoci různých misionářských organizací. Misionáři, lékaři, sociální pracovníci a mírové jednotky se snaží zajišťovat místním lidem bezpečí a stravu. Bohužel však v mnoha oblastech Afriky je korupce neodmyslitelně spjatá s krajinou, a tak se zde všechny pomocné složky setkávají s velice prohnitým systémem, a tím i často narážejí na bezvýhodné situace.

Snad největší problémy se nacházejí v zemích jako je Somálsko, Súdán, Kongo a Senegal. V těchto jmenovaných zemích existuje zvláštní politický systém, který si klade za cíl likvidovat své vlastní lidi a nechávat je napospas vnějšímu světu.

---

⁴ Staženo 6.7.2009 <http://lekari-bez-hranic.cz/>

⁵ Osobní konzultace s prof. Petrem H. Vernerem z ČZU v Praze, dne 5.5.2009

2. Severní Afrika

Do zemí severní Afriky zařazujeme země jako Alžír, Ceuta, Egypt, Libye, Maroko, Mauretánie, Melilla, Súdán, Tunis a Západní Saharu. Občas se k těmto státům přiřazují státy ze západního regionu jako jsou Azory a Kanárské ostrovy.

Plešinger ve své knize uvádí, že se obyvatelé ve výše uvedených zemích rozdělují do tří skupin, a to na Nilotiky (obyvatelé žijící v zemích, kde protéká řeka Nil), Tuaregy (obyvatelé saharské oblasti) a na Berbery (obyvatelé žijící většinou v oblasti Maghreb⁶).⁷

Tato část Afriky může být považována částečně za stabilní. Nejspíše je to tím, že země byla kdysi pod evropskou správou, a tak se v severní Africe částečně zachovala i evropská kultura.

2.1 Alžírská demokratická a lidová republika

Alžír patří mezi země, které leží na severu Afriky a dělí se na 48 provincií. Samotné toto rozdělení pochází ještě z dob, kdy Alžír patřil pod Francii. V 50. letech minulého století se francouzští obyvatelé na nátlak původního vzbouřeného obyvatelstva museli vystěhovat. Petr Macdonald ve své knize uvádí, že s civilisty byla vyhnána i místní posádka Cizinecké Legie, která zde měla velký význam pro místní lidi a zaručovala jim jakousi sociální jistotu v práci a základním vzdělávání.⁸ Toto vyhnání mělo za následek velké problémy v sociálním a zdravotním systému. Francie se tímto aktem vzdala kompletně jakéhokoliv smíření s místními představiteli a zavrhlá jakoukoliv spolupráci. Alžír se od té doby protloukal složitým systémem, po odchodu francouzských kolonistů se vše kompletně zhroutilo: vzdělávání spadlo z 98% na 65% z celkovém průměru.⁹ O Alžír se začala zajímat muslimská fronta spásy, která využila nestabilitu politického systému a v roce 1991 zde vyhlásila vojenský převrat. V době nadvlády muslimů vzdělanost v Alžírsku poklesla na slabých 46%. Důvodem bylo vyhlášení muslimského práva a zákazu vzdělávat ženy. Samotná nadvláda muslimů však moc dlouho netrvala, neboť byla místním nesouhlasícím obyvatelstvem přemožena a definitivně zrušena. Částečná stabilita země byla obnovena teprve až nedávno, a to v roce 1994 za vlády prezidenta L.Ziruála, který kompletně obnovil celý systém zdravotnictví a školství v Alžírsku.

⁶ Arabsky المغرب العربي (je to oblast nacházející se na severním výběžku Alžírsku, Tuniska apod.)

⁷ Plešinger V., *Kniha Konga*, Jota 2007, str. 126.

⁸ Macdonald P., *Cizinecká Legie*, Naše vojsko 1994.

⁹ Staženo 6.7.2009 <http://www.ifp.cz>

Současné vzdělávání je v Alžírsku zcela zdarma a povinné pro všechny Alžírčany do věku 16 let. Vzdělávací systém je v Alžírsku rozdělen na pre-primární od 5 do 7 let, primární od 7 do 11 let, sekundární od 11 do 20 let a na terciární od 20 do 28 let.

Sekundární (střední) vzdělávání v Alžírsku začíná pro děti zhruba ve věku 12 let a je rozděleno na tři studijní celky - praktickou výuku, teoretickou výuku a na gymnaziální výuku. V prvních dvou letech studia, zhruba od 11, popř. 12 let se studenti učí spíše praktickým dovednostem. Teprve až ve 14 letech se začínají studenti alžírských sekundárních škol soustředit na teoretické znalosti. Ti, jenž chtějí své studium ukončit ve svých 16-ti letech už dále nemusí ve vzdělávání pokračovat a škola jim vystaví diplom o absolvování středního vzdělání. Studenti, kteří se chtějí dále vzdělávat na vysokých školách musejí ještě projít tzv. gymnaziální výukou.

V současné době nalezneme v Alžírsku 10 státních vysokých škol, 7 univerzitních center a několik soukromých technických lyceí. Hlavním jazykem, který se používá pro komunikaci na vysokých školách je arabština, která v Alžírsku zůstala jako vzpomínka na vojenské převzetí moci v roce 1991. Na vysokých školách, ale i ve městech, se lidé dobře domluví francouzsky i německy. Angličtina na Alžírské akademické půdě není vhodná a nepoužívá se. Od roku 2003 se na terciárním stupni vzdělávání v Alžírsku začal vyučovat i berberský dialekt, který umožnil zmírnit závislost na zahraničních lektorech.

V roce 2008 se gramotnost v zemi pohybovala na 69 - 70% z celkového počtu obyvatel. Zhruba 48% obyvatel je terciárně vzděláno. Pokud toto rozdělení vezmeme podle rozdělení pohlaví, tak zjistíme, že v Alžírsku nalezneme více vzdělaných mužů. Je to standart, který Alžírské republice přetrval i přes ženskou revoluci v roce 1962, jejíž obdoba přišla z Evropy.

Vzdělání v Alžírsku je už od roku 1995 dotované státem a spotřebuje jednu čtvrtinu státního rozpočtu. Tím je myšleno, že Alžírčané netrpí nedostatkem financí, ale trpí spíše nedostatkem mladých učitelů, a proto je země hodně závislá na zahraničních lektorech z Evropy.

2.2 Ceuta a Melilla

Ceuta a Melilla jsou města a současně také malé státy, které leží na nejsevernějším výběžku Afriky u Gibraltarského průlivu a zcela oficiálně náleží pod Španělské království, i když si na ně už několik desítek let činí nároky Maroko - v 18. století Španělé násilně zabrali tato dvě města a od té doby je spravují. Španělský král se s tímto faktem nechce

smířit a snaží se města za každou cenu ochránit, a tak zachovat celou kulturu těchto malých států. O bezpečnost celé provincie se v Ceutě a Melille stále stará už téměř 150 let Španělská Legie, která v těchto státech má i několik svých základen.

Kultura, politický systém i vše ostatní je ve státech Ceuta a Melilla zcela stejný jako ve Španělsku. Vzdělanost se v těchto dvou státech pohybuje na 98% z celkového počtu obyvatel a nalezneme tady pre-primární (od 4 do 6 let), primární (od 7 do 14 let), sekundární (od 15 do 19 let) a terciární (od 20 do 30 let) stupně vzdělávání. Pouhá 2% obyvatel patří mezi muslimy, kteří se odmítají podřídit španělským zákonům, a proto neposílají své děti do škol a vzdělávají je doma anebo při svých modlitebnách. Vzdělávací systém v Ceutě a Melille je na vynikající úrovni a patří mezi africké špičky.

2.3 Egypt

Egypt je arabskou republikou, která se už tisíce let rozprostírá na řece Nil. Je to země, která nechce patřit mezi konfliktní arabské státy a snaží se žít s ostatními v míru a toleranci. Mezi obyvateli nalezneme muslimy (94% obyvatelstva) a křesťany neboli kopty (6% obyvatelstva). Egypt patří mezi nejnavštěvovanější země Afriky, a to díky svým archeologickým vykopávkám. Proto v Egyptě také můžeme nalézt mnoho zahraničních pracovníků a turistů.

I když je Egypt arabskou republikou a vládne v Egyptě především prezident a rada starších, tak má i přesto nejvyšší slovo potomek královské rodiny, který se významně zasloužil o rozvoj své země na mezinárodní úrovni.

Vzdělávání v Egyptě je hodně centralizované a je rozděleno na tři fáze: na primární od 6 do 14 let (arabsky: التعليم الأساسي), na sekundární od 15 do 18 let (arabsky: التعليم الثانوي) a na terciární - vysokoškolské od 19 do 26 let (التعليم الجامعي).

Sekundární vzdělání se v Egyptě dále dělí na tři podstupně: na technické vzdělání, které trvá 3 anebo 5 let, dále na odborné (různé odvětví) a na obecné, které trvá tři roky studia a je zakončené zkouškou.

Vysokých škol v zemi je hned několik. Mezi ty nejprestižnější patří: Cairo University, Alexandria University¹⁰, Ain Shámá University, Al-Azhar University¹¹.

---

¹⁰ Alexandria University je škola stará více než 1000 let a má ve svém vlastnictví nejstarší knihy a svitky.

¹¹ Al-Azhar University je muslimská škola s dlouholetou tradicí a její název se překládá do češtiny jako „Jedinečný služebník Boží“.

Vysoké školy do roku 1981 byly částečně placené a částečně dotované státem, ale v roce 1981 egyptská vláda ustanovila zákon, že veškeré vzdělávání musí být pro Egyptěany zcela zdarma. Studenti zaplatí pouze registrační poplatky, kdežto soukromé vzdělávání je mnohem dražší a je určeno výhradně jen pro okrajové studenty z vyšších vrstev anebo ze zahraničí. Mezi nejprestižnější soukromé zahraniční univerzity patří – Francouzsko-egyptská Univerzita, Americká Univerzita v Káhiře, Arabská Univerzita Techniky a Lodní dopravy v Káhiře.

Egyptské školství nenabízí jen standardní typy studia, ale i speciální vzdělávací systém, který se nazývá „Azhar školství“. „Azhar školství“ zahrnuje převážně základní vzdělání a je určené pro děti do 14-ti let. Tento typ školství je určen jen pro muslimy a děti jsou ve školách „Azhar“ rozděleny dle pohlaví. Školy Azhar jsou rozestě po celém Egyptě a vždy jsou součástí modlitebny anebo mešity. Školy nabízejí dětem převážně náboženské vzdělání. Žáci pak mají větší šanci na přijetí na jakoukoliv arabskou univerzitu. „Azhar školství“ bylo vytvořeno pro lepší pochopení muslimského světa.

Dorozumívacím jazykem na státních školách v Egyptě je v první řadě arabština, ale dobře se domluvíte i francouzsky a anglicky. Na soukromých školách se dorozumíte arabsky, francouzsky, německy, anglicky a mnohdy i česky – díky velkému počtu zahraničních lektorů. Náboženské školy, jako je Azhar, jsou dotované „Arabským bratrstvem“¹² a vyžadují pouze komunikaci v arabském jazyce. Angličtina pro tento typ školy je nepřijatelná a tvrdě trestaná.

I když je země v samotném sousedství se Súdánem a Izraelem, tak v Egyptě nevzniká velký politický tlak a země je udržována v relativním klidu a míru.

2.4 Libyjská arabská lidová socialistická republika

Velká Libyjská arabská lidová republika neboli zkráceně Libye leží v severní Africe u Středozemního moře. Do roku 1951 Libye patřila pod správu Itálie a od roku 1951 si získala svou samostatnost. Podle francouzského velvyslance Charlese Frieše se Libye mezi roky 1970 – 1980 dostala do velkého konfliktu s Evropou, a to když zaútočila na sousední zemi Čad¹³ a chtěla ji získat pod svou nadvládu.¹⁴ Proto musel čadský prezident požádat Francii o pomoc. Ta do Libye poslala na ochranu francouzskou

---

¹² Arabské bratrstvo je nadace, která dotuje všechny školy Azhar ve světě.

¹³ Čadská republika byla do 11.8.1960 pod správou Francie, v současné době udržují tyto země vzájemně prospěšné smlouvy – zdroj: www.zemepis.com/Cad.php

¹⁴ Osobní konzultace s francouzským velvyslancem pro Českou Republiku Charlesem Friesem.

Cizineckou Legii, která Libyjskou arabskou lidovou sociální republiku ochraňuje i v současnosti.¹⁵ Po nepodařeném útoku ze strany Libyjců na Čad se v Libyi začalo mimořádně investovat do ropného průmyslu, který byl v Libyi zastaralý a musel se obnovit. Díky ropnému průmyslu se finanční situace země zlepšila a stát začal také obnovovat celý vnitřní systém země – zdravotní i školský systém.

V současné době je pro místní obyvatele povinná školní docházka od 6 do 15 let, tzn. celé primární vzdělávání, které je pro všechny bezplatné a dotované státem. Vzdělání se v Libyi dělí na tři stupně: na primární (od 6 do 15 let), na sekundární (od 15 do 18 let) a na terciární neboli vysokoškolské, které oficiálně trvá až do 30 let.

Sekundární vzdělávání dále můžeme rozdělit ještě dle oboru, a to na praktické, odborné a všeobecné. Standardní doba studia u praktického oboru je 3 roky a u ostatních dvou oborů 6 let. Studenti praktických oborů zakončují školu zkouškou a studenti odborných/všeobecných oborů ukončují školu maturitní zkouškou, se kterou mohou dále pokračovat na některé z vysokých škol. Podobný systém zastává i terciární – vysokoškolské vzdělávání. Studenti praktických oborů končí školu po 3 letech zkouškou a studenti odborných/všeobecných oborů ukončují své vzdělání státní zkouškou po 5 - 6 letech.

Podle libyjských statistik¹⁶ o vzdělávání pocházejících z roku 2001 se na Libyjskou státní univerzitu zapsalo 217 000 studentů (celkový počet obyvatel Libye v roce 2001 byl 5 148 000).¹⁷

Díky postavení nového vzdělávacího systému vzdělanost v Libyi vzrostla o 20%. V současné době se Libye může srovnávat s několika ropnými zeměmi Blízkého východu a celková gramotnost v zemi se pohybuje kolem 91,3% u mužů a 63,4% u žen z celkového počtu obyvatel.

2.5 Maroko

Maroko je dalším multikulturním státem Afriky, jehož státní zřízení je demokratická socialistická konstituční monarchie. Nejvyšším nadřízeným orgánem a panovníkem je král (Mohammed VI.), kterému podléhá vše v celém Maroku. Je nejvyšším

---

¹⁵ Peter Macdonald, *Cizinecká Legie*, Naše Vojsko 2004, str. 183.

¹⁶ Staženo 6.8.2009 <http://www.nationmaster.com/country/ly-libya>

¹⁷ Staženo 6.8.2009 <http://www.nationmaster.com/country/ly-libya/edu-education>

panovníkem, velitelem ozbrojených sil, duchovním muslimského národa a také nejvyšším ministrem.

Země dříve náležela pod správu Francie, a proto není problém domluvit se zde francouzsky. Mezi aktivní jazyky Maroka dále patří arabština a berberština, která málem zmizela z povrchu zemského. Maroko je velice tolerantní zemí, v které najdeme arabské obyvatelstvo žijící pohromadě s křesťany i berbery – země je občas místními obyvateli nazývána „země svobody a bohatství“.

Marocké vzdělávání nabízí bezplatné primární a částečně sekundární vzdělání, které je určeno dětem od 6 do 15 let. Dělí se na primární (od 6 do 11 let), sekundární (od 12 do 19 let) a na terciární – vysokoškolské (od 20 let). Sekundární vzdělávání je rozděleno podobně jako u nás v České republice. Při zakončení primárního vzdělávání žáci skládají závěrečný test, který jim buď umožní vstup do dalšího stupně anebo ještě zůstanou v posledním ročníku primárního vzdělávání.

Při vstupu do sekundárního vzdělávání si studenti mohou vybrat mezi praktickým oborem, který trvá 3 roky a je zakončen odbornou zkouškou anebo mají možnost si vybrat všeobecný obor, který trvá 4 - 6 let a je zakončen státní zkouškou anebo i praktickou (záleží vždy na škole). Absolventi 4 - 6-ti letých všeobecných oborů pak mají jedinečnou možnost jít studovat na celkem 14 vysokých státních univerzit a několik málo soukromých (Anglo-americká, Anglo-marocká apod.) škol v Maroku. Marocké vysoké školy patří mezi prestižní školy v celé Africe, jediným problémem těchto škol je to, že se její absolventi špatně zařazují do pracovního procesu. Absolventi totiž odmítají dále se svým vzděláním žít v Maroku a odcházejí za lepším životem do Evropy anebo do USA.

Největším problémem v Maroku je však vzdělávání dívek pocházejících z odlehlých vesnic a samot, z rodin ortodoxních muslimů. Rodiče těchto dívek odmítají posílat své dcery do školy, a tak se velice často stává, že se rodiče nezletilých dívek potýkají se zákonem¹⁸, který je v Maroku velice důsledný. V Maroku je vzdělávání privilegované a důležité pro život a chod celé společnosti. Samotná gramotnost v zemi se v dnešní době v roce 2009 pohybovala kolem 80% u mužů a 70% u žen z celkového počtu 32 700 000 obyvatel.

---

¹⁸ Staženo 22.8.2009 www.amnesty.cz

2.6 Mauritánská islámská republika

Mauritánská islámská republika je zemí, která jako jediná muslimská země uznává Izrael jako nezávislý stát. Od roku 1960 až do nedávna měla Mauritánie s Izraelem vynikající diplomatické styky, které byly počátkem roku 2009 zmraženy a velvyslanci Izraele byli ze země vyhnáni. V současné době je v čele diktátor – generál Mohamed Oulda Abdela Aziza, který v létě roku 2008 svrhnul vojenskou intervencí vládu a nejvyšší představitele státu uvrhnul do vězení. Generál Aziza přerušil svým vojenským převratem výborné diplomatické styky s izraelským státem a mezinárodní smlouvy s USA a OSN.¹⁹

Do počátku roku 2009 Mauritánie patřila do tzv. Ligy arabských států²⁰, jenž měla být bližším krokem k míru na Blízkém východě.²¹ V současné době Mauritánie prochází celkovým zmrazením veškeré komunikace se světem a vnitřním rozpadem systému. Ohrožen je nepřilíš starý vzdělávací systém, který pochází od francouzských kolonistů z 60.let minulého století.

Vzdělávání v Mauritánii bylo velice obtížné a zdlouhavé. Téměř do roku 1950 v Mauritánii neexistovala ani jedna škola a gramotnost v zemi byla mizivá. Teprve s příchodem nových kolonistů z Francie se vše změnilo, do země začaly mířit misie a mauritánský lid se začal vzdělávat. Nejdříve ke vzdělávání sloužily místní modlitebny, kostely a obřadní ohniště. Později se v Mauritánii začaly stavět školy a v 70. - 80.letech minulého století se gramotnost zvýšila na 4 – 10% z celkového počtu obyvatel. V roce 1987 byla v Mauritánii zavedena povinná školní docházka pro všechny děti od 6 do 14 let, která byla hrazena státem – tedy kromě školních pomůcek, knih a obědů. O to se musela vesnice anebo rodina dětí postarat sama. Díky zavedení povinné školní docházky se primární gramotnost zvedla v roce 2002 na 88% z celkového počtu 3 086 000 obyvatel. Samotná čísla a statistiky jsou samozřejmě založená na zapsaných studentech do škol, nikoliv na studentech, kteří se podrobují domácímu vzdělávání anebo na těch, kteří do škol vůbec nenastoupí.

---

¹⁹ Staženo 9.3.2009 <http://eretz.cz/content/view/8183/41/>

²⁰ Liga arabských států (angl. League of Arabic, arabsky جامعة الدول العربية) je podobná Evropské unii. Je to společenství v současné době 22 arabských států na území Afriky a Blízkého východu a klade si za cíl zajistit absolutní bezpečnost, hospodářskou a politickou stabilitu zemím, které do společenství patří. Liga arabských států vznikla v roce 1945 v Káhiře a nikdy se jí nepodařilo upevnit svou moc tak, jako tomu je u Evropské unie. Selhala například při řešení problémů v Perském zálivu a také během války v Iráku.

Podařilo se jí však pozitivně působit např. na problémy v Somálsku, Súdánu anebo v Západní Sahaře.

Oficiální stránky této organizace naleznete v arabském jazyce na www.arableagueonline.org

²¹ Liga arabských států, *Liga arabských států*, Dar Ibn Rushd 1996.

Počátkem roku 1995 byl v Mauritánii kompletně přepracován vzdělávací systém z dřívějších let a vzdělávání bylo rozděleno na pre-primární (od 4 do 6 let), primární (od 6 do 11 let), sekundární (od 11 do 18 let) a na terciární – vysokoškolské vzdělávání (od 18 do 30 let).

Pre-primární vzdělávání je pro děti, které se připravují pro vzdělávání a není povinné. Je vhodné převážně pro rodiny, které touží po tom, aby jejich dítě mělo šanci na terciární vzdělávání.

Primární vzdělávání je od 6 do 11 let a je zakončené ústní a písemnou zkouškou před státní komisí, která rozhodne o budoucím zařazení studenta do sekundárního vzdělávání.

Sekundární vzdělávání je pro děti od 11 do 18 let a je rozděleno na praktickou část, která trvá 3 roky a je ukončené praktickou a ústní zkouškou před státní komisí. Dále se sekundární vzdělávání dělí na všeobecné, které trvá 7 let a je ukončené praktickou a ústní zkouškou před státní komisí. Absolventi 7 letého všeobecného vzdělávání tak mají možnost pokračovat dále v terciárním vzdělávání na jedné z mauritánských státních univerzit anebo získat stipendium a studovat v zahraničí.

Terciární vzdělávání v Mauritánské islámské republice patří mezi kvalitní, a to hlavně díky univerzitě²² v hlavním městě Nuaškott, která spolupracuje v první řadě s Německem, Izraelem a USA. Studenti tak mají větší možnost poznat svět z různých pohledů a dostat se díky mezinárodním smlouvám o vzdělávání i do jiné země.

Počátkem roku 2009 bylo terciární – vysokoškolské vzdělávání silně ohroženo při vojenské intervenci generála Azizy, který chtěl celou univerzitu uzavřít a zakázat studium. Po dohodě se svým poradcem od tohoto činu upustil a univerzita se vrátila ke své práci. Univerzita v Nuaškottu je největší státní univerzitou v Mauritánii, která je dotovaná světovými bankami.²³

Terciární - vysokoškolské vzdělávání se v Mauritánii rozděluje na odborné a všeobecné. Odborné vzdělání probíhá v rozsahu 5 – 6 let a je ukončeno státní odbornou zkouškou. Všeobecné vzdělání probíhá 2 – 3 roky a je ukončeno státní zkouškou. Většina absolventů odborných oborů (medicína, technologie apod.) odchází za prací do Evropy anebo do USA, kde naleznou lepší uplatnění a životní podmínky.

---

²² Staženo 7.8.2009 www.univ-nkc.mr

²³ Staženo 7.8.2009

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/AFRICAEXT/EXTAFRREGTOPEUCATION/0,,contentMDK:21678040~menuPK:4762592~pagePK:34004173~piPK:34003707~theSitePK:444708,00.html>

V současnosti je systém vzdělávání „na mrtvém bodě“, protože generál Aziza odmítá jakékoliv mezinárodní smlouvy a jakákoliv práce navíc ve vzdělávání by mohla vzbudit nepříjemnou vlnu násilí.

2.7 Súdán

Súdán je místem, které je už od svého osamocení v roce 1956 neustále v bouři válek a nepokojů. Proto je země v současné době považovaná za velice nestabilní. Pecháček a Šterba ve své studii o Súdánu a Dárfúru uvádějí, že Súdán je prakticky už čtyři desetiletí v neustálých konfliktech, občanských válkách a hladomorech.²⁴

Téměř čtyřicet let v Súdánu probíhá nesmyslná občansko-nábožensko-etnická válka – muslimové proti křesťanům a muslimové proti původnímu africkému obyvatelstvu. Tato válka, která je též označovaná jako „válka v Dárfúru“ měla příměří jen dva roky, a to v roce 1990 – 1992. V roce 2005 chtěla Súdánská osvobozenická fronta podepsat příměří, ale bez úspěchu. Další pokus o příměří nastal až koncem srpna 2009. Analytička Gill Lusková uvedla pro internetový zpravodajský portál ihned.cz²⁵, že podepsání příměří by nemělo vést k domněnce, že konflikt v Dárfúru je zcela vyřešen. Podle Luskové je konflikt v Dárfúru pouze pozastaven.

V současné době je Súdán neoficiálně rozdělen na dva sektory - na severní a západní Súdán. Na severu země vládne tvrdý muslimský svět, který je dotovaný z Blízkého východu a některých východních zemí (Čína, Severní Korea a dříve i z Ruska).

Severní Súdán si za posledních pár desetiletí vydobyl svou tzv. samostatnost - disponuje velkou politickou a vojenskou mocí, která se značně promítá na jakémkoliv vzdělávání i životě obyčejných lidí.

Na území severního Súdánu se v současné době nachází jedna univerzita s třemi fakultami, které jsou zaměřeny na výuku pozemní a vzdušné obrany, medicíny a techniky. Všechny tyto tři fakulty jsou velice důležité pro chod války, a to si zdejší politický systém silně uvědomuje – veškerý život místních muslimů a těch, kteří museli konvertovat na islám, je silně propojen s vojenským systémem. Svou zbraň v Súdánu má každý školák a kdo neumí střílet, není v tomto světě ničím. Děti mimo oblast Dárfúr a středního Súdánu jsou vzdělávané většinou vždy při mešitách anebo modlitebnách, a to už od 5 let. Samotný

---

²⁴ Š. Pecháček a V. Šterba, *Súdán/Dárfúr*, Parlament České republiky 2007, studie č. 3.066.

²⁵ Staženo 4.11.2009 <http://zahranicni.ihned.cz/c1-38166180-valka-v-darfuru-je-podle-velitele-jednotek-unamid-u-konce>

vzdělávací systém v Súdánu není nijak rozdělen. V Súdánu neexistuje primární, sekundární ani terciární vzdělávání. V Súdánu funguje jen systém armády, který je zde zakořeněný už několik desítek let. Pokud žák absolvuje správně náboženské vzdělávání při mešitách, které trvá většinou 5 let, tak musí určitou dobu strávit v přímém boji s nepřítelem a poté má právo studovat na univerzitě (upřednostňují se studenti z ortodoxních muslimských rodin). To znamená, že už desetileté děti²⁶ se stávají vojáky a útočí na své rodiny a příbuzné v Súdánu.

Na druhou stranu v jižním a středním Súdánu platí úplně jiné podmínky. Lidé, kteří jsou z větší části křesťanského anebo domorodého vyznání a snaží se v Súdánu žít bez jakýchkoliv problémů. Bohužel jsou tyto regiony velkým cílem muslimských radikálních skupin ze severu, které se nazývají Džandžavíd.²⁷ Tyto skupiny jsou rozděleny na několik frakcí a téměř neustále napadají lidi z jižního a středního Súdánu. Dříve se snažili Džandavídové napadat i uprchlické tábory – to jim však OSN zamezila, a proto se primárně soustředí spíše na střední a jižní Súdán.

Kvůli neustálým bojům a napadání v této části Súdánu nefunguje téměř žádný systém vzdělávání. Súdánští rodiče se bojí pouštět své děti do jakýchkoliv vzdělávacích center, a proto je raději vzdělávají doma anebo v uprchlických táborech.

Světová organizace „Lékaři bez hranic“ udává, že v roce 2008 napadl Severosúdánský vojenský tým LRA (Boží vojáci) jižní Súdán společně s okolními vesnicemi dalších států a zanechal po sobě jen vydrancované domy, znásilněné ženy a mrtvé muže, snažící se chránit své rodiny. Z místní školy ve vesnici Rimoro unesli vojáci LRA 35 dětí a učitele, kterého později popravili před zraky dětí.²⁸

Podobně vyhocené situace jsou v zemi na denním pořádku. Lidé jsou v Súdánu utlačováni a děti ve věku od 6 do 14 let jsou unášeny Džandžavídovcí a skupinami LRA k tomu, aby konvertovaly na islám a byli z nich vycvičeni nemilosrdní vojáci. Ti, kteří odmítnou anebo nevydrží několika set kilometrový pochod zpět na své území jsou cestou popraveni.

Historie súdánského vzdělávacího systému uvádí, že v zemi ještě před rozpoutáním bojů v Dárfúru panoval dokonalý vzdělávací systém. Školní docházka byla zcela zdarma a povinná pro všechny děti od 5 do 14 let. Vzdělávací stupně se dělily na pre-primární (od 5 do 6 let), na primární (od 7 do 11 let), na sekundární (od 12 do 19 let) a

---

²⁶ Staženo 4.11.2009 http://zpravy.idnes.cz/unicef-v-sudanskem-darfuru-bojuje-sest-tisic-detskych-vojaku-pt5-/zahranicni.asp?c=A081223_104923_zahranicni_stf

²⁷ Staženo 4.11.2009 http://www.vebz.caritas.cz/www/humanitarni_sudan_cafod.htm

²⁸ Staženo 15.12.2009 press centrum <http://www.lekari-bez-hranic.cz/cz/aktuality/index.php?type=24>

na terciární – vysokoškolské (od 20 do 35 let). Sekundární a terciární vzdělávání poskytovalo studentům možnost studovat a pracovat v zahraničí, a to hlavně díky mezinárodním smlouvám o vzdělávání. Kolem 60.let minulého století súdánské studenti patřili mezi nejlepší studenty, kteří studovali na výměnných pobytech Univerzitu Karlovu v Praze.²⁹ Gramotnost v zemi se tedy pohybovala na vysoké úrovni a súdánské univerzity patřily mezi velmi významné na celém africkém kontinentu. V současné době je gramotnost v zemi rozdělena na dvě části - na jedné straně je velice mizivá díky neustálým útokům a napadání z druhé strany – jejíž vzdělanost je vyšší. Gramotnost v jižním sektoru Súdanu se pohybuje na 25% a v severním sektoru Súdanu na 85%.

2.8 Tuniská republika

Tunisko je státem, který leží v severní části Afriky. Obyvatele v Tunisu jsou tvořeni z 95% Arabové a z 5% francouzští kolonisté, kteří v Tunisu zůstali i po politickém převratu, který přišel v roce 1956 a Tunisko se tak stalo nezávislou zemí. Nezávislost a demokracie jsou v Tunisu však jen termíny – země je už od roku 1956 přísným policejním státem a Tunisané zde žijí ve zdánlivé svobodě. Tunisko však i přes svou policejní kontrolu poskytuje svým lidem téměř dokonalou zdravotní péči a dobrý vzdělávací systém.

Vzdělávání v Tunisku je velice dobré a pro všechny místní obyvatele je zcela zdarma a povinné od 6 do 14 let. Více než 20% státního rozpočtu jde každý rok pravidelně do primárních a sekundárních škol.³⁰

Vyučování v tuniských školách probíhá ve dvou jazycích, a to v arabštině a ve francouzštině.³¹ Francouzský jazyk je nejvíce vhodný pro studium na terciárním stupni vzdělávání, kterých je v Tunisku celkem dvanáct.

Tuniský vzdělávací systém, který se používá dnes nenesl žádné muslimské prvky. Byl vytvořen před rokem 1956 a jeho původní autoři pocházejí z Francie. Samozřejmě, že v Tunisku byla snaha z muslimské strany, aby se v primárním vzdělávání vyučovala jen arabština. Tato snaha ze strany muslimů však nijak neuspěla a vydržela jen dva roky a poté se přešlo zpět na starý systém.

---

²⁹ Informace získaná na základě rozhovoru s vedoucím katedry religionistiky na HTF UK panem prof. L. Kropáčkem dne 5.11.2009.

³⁰ Staženo 4.11.2009 www.tunisko.net/zeme_kapitola.php?klic=1225

³¹ Francouzský jazyk se v Tunisku používal jako úřední před rokem 1956 a dodnes zde zůstal silně zakořeněn.

Celý tuniský vzdělávací systém se rozděluje na pre-primární (od 3 do 6 let), primární (od 6 do 12 let), přípravný (od 12 do 14 let), sekundární (od 14 do 18 let) a na terciární – vysokoškolský (od 18 do 25 let).

Pre-primární vzdělávání patří mezi nové typy vzdělávání. Vzniklo teprve nedávno a je nepovinné a pro všechny plně hrazené. Tento typ vzdělávání vznikl pro lepší zařazení mladých matek do pracovního procesu. Proto mnohé matky z důvodu udržení se v praxi často přerušují mateřskou dovolenou a své děti svěří do nového stupně vzdělávání.

Primární vzdělávání je určeno pro žáky od 6 do 12 let a jeho cíl je zaměřen na rozvíjení myšlení, které pomáhá přispět k dosažení vysokých úspěchů ve vědě, umění, fyzické a manuální činnosti. Během primárního vzdělávání si žáci osvojí základy ústního a písemného projevu, základy čtení a počítání. To vše je důležité pro občanskou a sociální odpovědnost mladého občana Tuniské republiky.

Po ukončení primárního vzdělávání nastupuje tzv. „přípravné vzdělávání“, které je určeno žákům od 12 do 14 let. V tomto typu vzdělávání se žáci věnují výuce dvou cizích jazyků (zpravidla je to francouzština a angličtina), učí se také dokonale ovládat arabský jazyk a pokud mají zájem o náboženství, mají možnost studovat náboženské – alternativní odborné školy.³² Přípravné vzdělávání na střední školy je zakončeno ústní a písemnou zkouškou před komisí, která rozhodne o dalším vzdělávání jedince.

Sekundární vzdělávání je k dispozici pro žáky, kteří úspěšně ukončili přípravný typ vzdělávání a také navštěvovali všechny třídy primárního vzdělávání. V tomto typu vzdělávání všichni studenti absolvují společný dvousemestrální kurz, který je zaměřený na všeobecný rozhled, a poté se specializují na určité obory. Sekundární vzdělávání trvá zpravidla 4 roky (1 rok všeobecný rozhled, 3 roky specializace na daný obor). Sekundární vzdělávání je zakončeno ústní, písemnou a praktickou zkouškou z daného oboru. Po úspěšném splnění všech zkoušek se student může věnovat svému oboru anebo může dále pokračovat v terciárním vzdělávání.

Terciární - vysokoškolské vzdělávání je určeno pro studenty od 18 do 25 let, kteří se chtějí specializovat ve svém oboru. Na území Tuniské republiky se nachází celkem 162 vysokých škol (Ez-Zitouna, Gabes, Tunis, El Manar, Kartágo, Manouba, Sousse, Monastýr apod.), mezi nimiž je 22 vyšších institutů technologických (ISET) a 6 vysokých

---

³² Alternativní náboženské školy se studují při mešitách a žáci tak mají možnost lépe se připravit na duchovní život. Po absolvování těchto typů škol mají žáci přednostní právo na přijetí na terciární typ vzdělávání.

škola, kterým se říká zkráceně „trenérské“³³ (ISFM).³⁴ Na podporu vzdělávání dospělých slouží ke zvýšení gramotnosti v zemi tzv. celoživotní vzdělávání.

Gramotnost tuniských občanů se pohybuje díky reformě³⁵ z roku 1987 na velice vysoké úrovni, a to na 92% z celkového počtu obyvatel. Internetový server tunisko.net udává informaci, že procento studujících žen v Tunisku je okolo 51,1% na středních školách a 52% na vysokých školách.

2.9 Západní Sahara

Západní Sahara leží v těsném sousedství s Mauritánií, Alžírskem a Marokem. Od roku 1980 je okupována ze strany Maroka, které si toto území nedobrovolně připojilo k sobě. Uprostřed Západní Sahary nechalo Maroko vystavět obrovský val, který má sloužit podobně jako Čínská zeď. Obyvatelé země žijí částečně v exilu v přeplněných utečeneckých táborech u alžírského města Tindouf, neboť Alžír jako jediný stát nabídnul Západní Sahaře spojení a pomoc v neřešitelné situaci. Západní Sahara v současné době prožívá podobné poměry, které panují v Palestině nebo v súdánském Dárfúru. Na vině však není jen Maroko, které si činí nárok na území, ale také mnoho dalších mezinárodních organizací, jako např. OSN, Bratři Africké Jednoty – BAJ a i několik vlád, které se stínově na konfliktu podílejí a chtějí získat výhodné smlouvy s Marokem.³⁶

Téměř 1/3 rozlohy země (celková rozloha Západní Sahary je 266 000 km²) je pod kontrolou osvobozenického hnutí Polisario.³⁷ Členové hnutí Polisario žijí společně se svými rodinami na území v provizorním pouštním obydlí. Vzdělávají své děti ve vlastní kultuře, historii a náboženství, kterým je islám. O vzdělávání se v Západní Sahaře v zásadě snaží matky, starší sourozenci nebo vojenští vysloužilci.³⁸

I přes tyto válečné podmínky gramotnost na svobodném území dosahuje vysokých žebříčků, a to zhruba 67%. Vzdělávání je v Západní Sahaře rozděleno na tři části. Některé

---

³³ Trenérské školy slouží studentům k ještě lepší specializaci ve svém oboru, tento typ škol pod svůj název zpravidla zahrnuje humanitární fakulty.

³⁴ Staženo dne 5.11.2009 www.tunisia.com/tunisia/culture/tunisian-family-life/tunisian-education

³⁵ Reforma vzdělávacího systému v Tunisku byla aktualizována v roce 1987 samotným prezidentem Benem Alim. Tato reforma je založena na toleranci, otevřenosti, demokracii a lidských právech. Díky ní se začala zvyšovat gramotnost v zemi.

³⁶ Informace získaná na základě rozhovoru s důstojníkem Cizinecké Legie Michalem Puverlem,

³⁷ Polisario je lidová osvobozenická armáda, která žije na kontrolovaném území Západní Sahary. Polisario nemá ani námořnictvo ani letectvo. Většina současných vojáků jsou vlastně civilisté, a to muži od 15 do x let, kteří se snaží o záchranu své země. Polisario je některými národy (USA, Izrael, Maroko) označováno za teroristickou organizaci.

³⁸ Staženo 5.11.2009 http://en.wikipedia.org/wiki/Polisario_Front

děti se vzdělávají v kruhu rodinném, ty, jenž uprchly ze země se vzdělávají v utečeneckých táborech v Alžírsku a mají celkové vzdělání zcela zdarma. A ty, co stále žijí na okupovaném území, se musejí vzdělávat podle zákonů Maroka.

3. Jižní Afrika

Mezi země jižní Afriky zařazujeme Angolu, Botswanu, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Mauricius, Mozambik, Namibii, Jihoafrickou republiku, Svazijsko, Zambii a Zimbabwe. Všechny tyto země leží v jižní části afrického kontinentu.

Celý tento region je jedinečný tím, že v jižní Africe probíhá velký export zlata, diamantů a uranu do celého světa. Stejný však zůstává tím, že má shodné problémy jako sousední regiony. Mezi nejhorší patří velká korupce ze strany státních úředníků, nakažení virem HIV/AIDS a neustálé nepokoje.

3.1 Angola

Angola se rozprostírá na západním pobřeží jižní Afriky. Do roku 1975 patřila Angola pod správu Portugalska a v roce 1975 si Lidová fronta za osvobození Angoly (MPLA) společně s osvobozenou frontou Angoly (FNLA) vydobyla nezávislost, relativní svobodu a celé jejich vítězství přineslo Angole neuvěřitelnou sociální chudobu

Obyvatelé Angoly si sice po roce 1975 zajistili nezávislost na dřívějších kolonistech, ale přišli o vzdělanost, která z 87% celkového průměru klesla na 56% u mužů a na 23% u žen.

Angola byla od roku 1975 po několik desítek let značně nestabilní a jelikož se v Angole nacházela značná část portugalského obyvatelstva, tak Portugalsko s Angolou nadále spolupracovalo.

Portugalská vláda nechala ve spolupráci s církevními představiteli poslat do Angoly misionáře, kteří během několika let zvýšili gramotnost místního lidu na 83% z celkového počtu obyvatel. Díky misím portugalské vlády se podařilo po roce 1991 rozšířit vzdělávání i na místní kmeny – křováky, ovinbundy³⁹, mbundy, kongy, ljubynganguley, nyaneky a další kmeny. Díky rychlé pomoci z Evropy a častým dotacím z různých mezinárodních fondů (UNICEF, OSN apod.) může mít dnes Angola ucházející vzdělávací systém.⁴⁰

Samotné primární vzdělávání je pro místní obyvatele zcela bezplatné a povinné. Trvá od 7 do 14 let, ale mnohdy se stává, že rodiče nepouštějí své děti do školy a nutí je pracovat na polích. Studenti si pouze financují sekundární a terciární vzdělávání (od 15 do 19 let). Portugalská vláda však nabízí absolventům z Angoly bezplatné vzdělávání na

³⁹ Ovinbundové patří mezi největší kmeny žijící v Angole. Je jich téměř 36% mezi obyvatelstvem Angoly.

⁴⁰ Staženo 22.11.2009 z http://www.unicef.org/infobycountry/angola_49203.html

svých univerzitách v Portugalsku, kde získají vyšší vzdělání a mají tak možnost pracovat v Evropě.

Primární vzdělávání v Angole je rozděleno na první a na druhý stupeň. Vždy ke konci každého stupně skládá žák patřičnou zkoušku před komisí a po kladném zhodnocení může pokračovat dále ve svém studiu.

Sekundární vzdělávání v Angole je rozděleno na praktické a teoretické. Praktické vzdělávání trvá 2 – 3 roky a je ukončeno praktickou státní zkouškou před komisí. Teoretické vzdělávání trvá 4 – 6 let a je vždy ukončeno ústní a praktickou zkouškou před komisí.

Terciární vzdělávání je v Angole velice složité. Studenti, kterým se podaří vycestovat ze země na nějaký zahraniční projekt, se z 98% do své rodné země už nevracejí a raději pracují a studují v zahraničí. Ti, jenž studují na místních univerzitách většinou své studium brzo vzdávají a odcházejí pracovat.

Se vzděláváním v Angole je v současné době stále problém. Působí zde cca 2 000 kvalifikovaných učitelů pro primární vzdělávání.⁴¹ Práce učitele je v Angole velice náročná, a proto je zde velký úbytek pedagogů a vychovatelů. Povinností každého pedagoga v Angole je výuka dětí a studentů, terapeutická činnost s dřívějšími dětskými vojáky a ve volném čase výuka dospělých v základních znalostech. Proto v Angole hodně ubývá kvalifikovaných lidí a práci pedagoga z větší části přebírají misionáři.

3.2 Botswana

Botswana je vnitrozemským státem ležícím na jihu Afriky, který byl do roku 1966 závislý na Velké Británii a od roku 1966 si země vybojovala svou nezávislost s vlastním prezidentem a sněmem kmenových náčelníků. V Botswaně je zaručená svoboda projevu a vládne zde už od roku 1966 Botswanská demokratická strana.⁴²

Botswana je v současnosti velice stabilním státem. Žádné náboženství v Botswaně nemá vliv na politické dění. I když v Botswaně nalezneme 50% katolíků a 50% přírodních náboženství, tak náboženští představitelé nemohou v žádném případě mluvit do

---

⁴¹ Před rokem 1975 působilo v zemi více než 25 000 kvalifikovaných primárních pedagogů. Úbytek pedagogů zapříčinil v první řadě převrat v roce 1975 a hlavně také široké pracovní nasazení pedagogů.

⁴² Botswanská demokratická strana (ve zkratce BDS) je hlavní strana, která má své zástupce převážně mezi venkovským obyvatelstvem. Hlavním bodem programu této strany je zachování přírodních zdrojů a rozvinutí vzdělávacího systému.

politického dění země. To dává této africké zemi naprostou svobodu, která se odráží i ve vzdělávacím systému.

Dívky a chlapci v Botswaně mají stejná práva na vzdělání a jsou na rozdíl od muslimských škol umístěny v jedné třídě – žádná diskriminace v Botswanských školách nepanuje.

Primární vzdělávání je v Botswaně nepovinné a zcela zdarma pro všechny obyvatele Botswany. Délka studia trvá od 6 do 15 let a mnohdy se stane, převážně na vesnicích, že třídy jsou sloučené a děti se tak učí společně v jedné třídě. Budovy základních škol na vsích jsou většinou společenské místnosti, kde občas ordinuje lékař anebo káže kněz. Pedagogové však děti často berou do přírody, kde se učí poznávat místní podmínky. Primární vzdělávání je během jednoho týdne rozděleno do dvou fází: první dva dny se žáci učí všeobecným znalostem a další tři dny se učí jak obdělávat půdu, jak sklízet a pěstovat plodiny. Ve městech se žáci na druhou stranu učí praktickým dovednostem - práce na strojích apod.⁴³

Sekundární vzdělávání nalezneme v každém menším městě a je vhodné pro všechny studenty od 15 do 19 let, kteří chtějí dále studovat. Sekundární vzdělávání není povinné, ale je stejně tak jako primární vzdělávání zcela zdarma. Studenti si hradí pouze pomůcky a stravování. Tento typ vzdělávání se dělí na dvě části - na praktické a na teoretické. V prvním roce studia se žáci zaměřují na všeobecný rozhled a teprve v druhém roce studia si vybírají svůj obor. Praktický typ vzdělávání trvá 3 roky a je zakončen praktickou zkouškou z vybraného předmětu. Teoretický typ vzdělávání trvá 4 roky a je zakončen státní zkouškou před komisí.⁴⁴

Terciární vzdělávání v Botswaně není zatím nijak velké, ale za to velice rychle roste. Univerzita v hlavním městě Gaborone je jedinou univerzitou v Botswaně. Patří však mezi nejprestižnější univerzitní celky v celé Africe. Univerzita je tvořená jen z nových budov a součástí univerzity je studentské městečko, které se nachází na předměstí Phakanale. Pro studenty je v Botswaně velká možnost levného ubytování. V Botswaně se nachází spousta nákupních center a zábavních podniků. Univerzita v Gaborone hostí studenty z celého světa a ti si v Botswaně díky studijní radě vytvářejí podmínky ke studiu a živobytí.⁴⁵

---

⁴³ Informace získaná na základě rozhovoru s misionářem br. Benediktem (kapucínský klášter Svatá Loreta v Praze) dne 1.11.2009

⁴⁴ Komise pro sekundární a terciární vzdělávání je vždy složená ze státních úředníků, z kmenových představitelů a v neposlední řadě z vyučujících dané školy.

⁴⁵ Staženo 21.11.2009 z <http://gaborone.navajo.cz/>

Botswanské vzdělávání a život místních obyvatel je různorodý. Města oplývají mrakodrapy a bohatými residencemi politiků i bohatých přistěhovalců. Na druhou stranu vesnice a samoty velice připomínají způsob života obyvatel ze starší doby kamenné.

Vzdělávání v Botswaně, jak už jsem výše zmínil, je zcela zdarma a nepovinné. Děti v Botswaně mohou a nemusí navštěvovat školu, ale i přes takovouto svobodu ve vzdělávání jsou školy naplněné k prasknutí a děti touží po vyšším a vyšším vzdělání.

Nejlepším studentům se nabízí možnost studia v zahraničí a místní vláda těmto nadaným studentům velice ráda poskytuje stipendium.

Velkým problémem této země je mimo pytláků příjíždějících z USA nedostatek kvalifikovaných pedagogů a potřebných pomůcek pro výuku v určitých regionech země. Proto i v této zemi nalezneme hodně misionářů z celého světa, kteří svým přispěním a pomocí pomáhají zvýšit gramotnost, která je v současné době na 86% z celkového počtu obyvatel.

3.3 Jihoafrická republika

Jihoafrická republika (zkráceně JAR) je jednou z největších zemí Afriky a její rozloha činí 1 219 912 km². Jihoafrická republika patří mezi země, které oplývají velkým počtem etnických skupin, a proto v Jihoafrické republice nalezneme i řadu náboženských směrů, které známe – od islámu po šamanismus. V Jihoafrické republice se hovoří celkem 11 jazyky, ale úředním jazykem zůstává médština. Na některých místech se však můžete domluvit i anglicky, ale to je spíše případ univerzitních městeček anebo větších měst.

Jihoafrická republika si za posledních 100 let prošla velkými historickými změnami. Do roku 1910 země podléhala Velké Británii a poté byla několik let nezávislou republikou. Během 2.světové války se jihoafrická armáda připojila na stranu spojenců a po roce 1948 se k vládě dostala tzv. „Národní strana“, která silně změnila systém celé země. Od vzdělávání počínaje, po zdravotnictví konče. Nový sociální systém Národní strany měl za cíl utlačovat původní obyvatel Jihoafrické republiky v jakémkoliv měřítku – tzv. „bílé“ si zde nastolili nacistické poměry, které ovládaly původní obyvatelstvo. Tyto poměry vydržely v zemi až téměř do současné doby. I když se v Jihoafrické republice několikrát změnila vláda, tak zde stejně nalezneme určité německé, švédské anebo finské firmy a školy, které odmítají přijmout pracovníka anebo studenta původního, tudíž „barevného“ obyvatelstva.

Například v roce 1953 v Jihoafrické republice byl zaveden tzv. „Bantuský“ školský zákon č. 47, který doslovně trval na vzdělávání „čisté“ rasy. Tento zákon měl za následek silný odpor původního obyvatelstva. Studenti a žáci od 13 do 26 let, kteří v roce 1953 nesouhlasili s tímto zákonem se několikrát proti vládě vzbouřili a to vyústilo v občanskou válku. Během občanské války mezi studenty a vládou zemřelo 575 studentů z toho 134 bylo mladších 16 let. Občanská válka trvala několik měsíců a poté byla podepsána mírová dohoda, která studentům zaručovala reformu zákona.

V roce 1984 byl vydán nový zákon pod č. 76, který upravoval vyjádření zákona 47/1953. Díky němu se mohli studenti původního obyvatelstva opět vrátit do škol. Zákon i přes tyto úpravy omezoval vzdělávání dětí „barevné pleti“ a to tím, že do škol mohly chodit pouze děti od 7 do 16 let. Pro děti původního obyvatelstva⁴⁶ bylo otevřeno pouze primární vzdělávání. Pokud někdo měl zájem o vyšší vzdělání, musel si ho v plné výši uhradit sám.

S přijetím zákona v roce 1984 nastaly v jihoafrickém vzdělávání částečně negativní, ale i pozitivní změny: bylo vystavěno několik speciálních škol, které jsou určené výhradně pro děti „barevné pleti“. Učitelé, kteří na těchto školách vyučovali nebyli žádným způsobem kvalifikováni - většina z nich neměla ani sekundární vzdělávání. Proto v roce 2005 přistoupila vláda Jihoafrické republiky na restrukturalizaci celého vzdělávacího systému. Tato restrukturalizace se však nedotkla původního obyvatelstva.

V Jihoafrické republice nalezneme dva typy státních škol. První typ nabízí vzdělání jen pro původní obyvatele a není v žádném případě podporován státem. Většinou jsou tyto školy podporovány mezinárodními organizacemi a misijními pracovníky. Tyto školy nabízejí vzdělání všem dětem od 7 do 16 let. Druhý typ státního školství nabízí vzdělávání jen pro výjimečné studenty, tzv. „čistou rasu“, nikoliv pro původní obyvatelstvo a je rozdělen na čtyři stupně.

Prvním stupněm je pre-primární vzdělávání, které trvá od 4 do 7 let a nabízí tak možnost pracovně zaneprázdněným rodičům kompletního postarání se o jejich ratolesti. Tento druh vzdělávání není hrazený státem a není povinný.

---

⁴⁶ Původní obyvatelé Jihoafrické republiky byli chápáni jako otroci a levná pracovní síla, která nemá šanci na vzdělávání. Šanci na vzdělávání mělo pouze 12% lidí, kteří získali stipendia na různých zahraničních univerzitách anebo se jim podařilo získat azyl v jiné zemi.

Druhým stupněm je primární vzdělávání, které trvá od 7 do 16 let. Je zakončeno malou písemnou a ústní zkouškou. Pokud student nesplní stanovené zkoušky, postupuje do tzv. nultého roku.⁴⁷

Třetím stupněm je sekundární vzdělávání, které je výhradně určeno pro studenty tzv. „čisté rasy“. Zhruba 5% studentů původního obyvatelstva má možnost studovat střední školy a to jen pokud si následné vzdělání zaplatí.

Sekundární vzdělávání je určeno studentům od 15 do 20 let a dělí se na praktické a teoretické. Praktické vzdělávání trvá 2 – 3 roky a je zakončeno praktickou státní zkouškou před komisí. Teoretické vzdělávání trvá 4 – 6 let a je zakončeno všeobecnou státní zkouškou.⁴⁸ Studenti sekundárního vzdělávání (praktického i teoretického oboru) společně studují první rok, který je zaměřen na všeobecné předměty a poté se rozdělují.

Čtvrtým typem vzdělávání je terciární, které je určené všem studentům teoretických sekundárních oborů, kteří úspěšně splní veškeré zkoušky. Terciární vzdělávání v Jihoafrické republice je na vynikající úrovni, hlavně tedy v hlavním městě nalezneme několik státních i soukromých univerzit a lyceí.

Stejně tak nalezneme v Jihoafrické republice i sekundární státní a soukromé školy, které jsou přístupné všem, kteří si zaplatí studium. Soukromé školy nabízejí jedinou a kvalitní možnost studia pro původní obyvatelstvo.

V současné době je průměrná gramotnost v zemi na 86% z celkového počtu obyvatelstva.⁴⁹

3.4 Lesotho

Lesotho je malá země rozkládající se v sousedství s Jihoafrickou republikou. Je to země, která je papírově konstituční monarchií, ale díky své velikosti (30 355 km²) a skoro žádné armádě je Lesotho víceméně závislé na USA. Název státu Lesotho můžeme překládat jako „ti, kteří hovoří jazykem Sotho“. Název státu Lesotho je také odvozen od původního obyvatelstva, které se v Lesothu nachází ve velkém měřítku.

Závislost Lesotha na USA se promítá nejvíce na vzdělávacím systému samotného státu. Děti v Lesothu mají povinnou školní docházku od 6 do 13 let, která je zcela

---

⁴⁷ Nultý rok v Jihoafrické republice znamená, že student má poslední šanci na splnění zkoušky a poté musí odejít ze studia.

⁴⁸ Student, který skládá všeobecnou zkoušku musí splnit všechny povinné předměty a splnit ještě povinnou zkoušku z praktické činnosti.

⁴⁹ Informace získaná na základě rozhovoru s velvyslanectvím Jihoafrické republiky dne 20.11.2009

zdarma⁵⁰ a poté mohou díky stipendiím studovat v zahraničí na navazujícím studiu. Díky spolupráci s USA se Lesothu podařilo založit univerzitu, vybudovat v hlavním městě Maseru studentské centrum a vytvořit síť knihoven.

Během primárního vzdělávání se děti v prvních dvou letech učí jen svůj mateřský jazyk, kterému se říká „Sotho“ a teprve později se děti začínají soustředit na další dorozumívací jazyk v zemi, a tím je angličtina. Angličtina se používá nejenom jako druhý úřední jazyk, ale převážně se tímto jazykem hovoří i na sekundárním a terciárním stupni vzdělávání.

Sekundární vzdělávání je určeno pro studenty od 14 do 18 let a dělí se na teoretickou a praktickou část. V prvním roce se studenti zaměřují na teoretické znalosti a v následujících letech připojují mezi teoretické a humanitní předměty i praktické znalosti z různých oborů. Sekundární vzdělávání je zakončeno státní zkouškou, která se koná v prostorách školy, případně na nedalekém úřadě.

Lesotho má v současné době několik desítek středních škol, které patří do státního i soukromého sektoru. Na státních školách je možnost uplatnit jakékoliv druhy stipendií, ale na soukromých sekundárních školách si každý student musí vzdělání zaplatit. Mnohdy se ceny pohybují kolem 15 000,- Kč/měsíc. Proto jsou soukromé sekundární vzdělávací instituce vhodné jen pro určité jedince.

Terciární vzdělávání patří mezi nové celky vzdělávacího systému v Lesothu. Teprve nedávno v Lesothu byla zbudována první univerzita, která nese název státu, v němž se nachází. V minulosti měli studenti možnost navštěvovat pouze teologický seminář Pia XII., který byl určen pro budoucí řeholníky a počátkem roku 2004 byl zrušen ministerstvem školství – pro údajný nedostatek studentů.

Hlavním cílem terciárního vzdělávání je zvýšit gramotnost v zemi, která se v současné době nachází na evropském standartu, a to na 95% z celkového počtu obyvatel, a zajistit vyšší produktivitu místních obyvatel.

3.5 Madagaskar

Madagaskarská republika je ostrovním státem ležícím v těsné blízkosti afrického kontinentu. Je to země, která je díky své poloze obydlena ze 42% křesťany, z 52%

---

⁵⁰ Primární vzdělávání je v současné době zcela zdarma, vláda v Lesothu však uvažuje nad zavedením platebních tarifů, které budou různě odstupňované. Ministerstvo školství v Lesothu počítá samozřejmě i s dětmi z chudých rodin a chce pro ně zavést speciální stipendia, která je budou podporovat během studia.

domorodým obyvatelstvem a ze 7% muslimy, kteří na Madagaskar začali pronikat už během prvních křížových výprav v 11.století.

Do roku 1960 byl Madagaskar hodně závislý na svých kolonizátorech z Francie, kteří zanechali svůj velký otisk jak v kultuře, architektuře, tak v samotných obyvatelích Madagaskaru. Na Madagaskaru nalezneme provensálskou architekturu, svahy porostlé vínem, francouzštinu jako úřední jazyk a vzdělávací systém ve větší míře podobný francouzskému.

V současné době na vzdělávací systém na Madagaskaru dohlíží ministerstvo školství (MENRS), které usiluje o rozšíření vzdělanosti na všechny trvale žijící obyvatele Madagaskaru. Madagaskarské ministerstvo školství bylo obnoveno teprve nedávno, a to v roce 2000 – 2002. Do té doby na Madagaskaru fungoval provizorní systém, který však neuspokojoval všechny potřeby evropského standartu. Gramotnost se na Madagaskaru pohybovala do roku 2000 na pouhých 36%. Původní obyvatelé nechtěli docházet do vzdělávacích zařízení a kolonizátoři společně s muslimy nenalezli společnou řeč. Teprve až v roce 2000 se jim podařilo vytvořit speciální reformu, která silně ovlivnila madagaskarské školství. Tato reforma byla znovu obnovena v roce 2008 pod názvem „Společná práce je úspěch.“ Díky této reformě pocházející z roku 2000/2008 se gramotnost v současné době pohybuje na 89%. Reforma upravuje samotné vzdělávání, ale vůbec nemyslí na ekonomické prostředí škol. Proto na Madagaskaru nalezneme stále trvající problém ve financování vzdělávání. Ministerstvo školství totiž na vzdělávání uvolňuje jen 2,9% financí, což je méně než například v sub-saharské Africe, kde se dotace na školství pohybují v měřítku 5,9%. Madagaskarské děti však mají právo na bezplatné vzdělání.

Vzdělávání je zde rozděleno na několik stupňů. Prvním stupněm je klasické primární vzdělávání, které trvá od 6 do 11 let. Ke konci tohoto stupně se žáci účastní tzv. „rozdílových zkoušek“⁵¹ a po úspěšném absolvování mohou vstoupit do dalšího stupně, který má svůj specifický název a říká se mu „Junior-sekundární vzdělávání.“ V Junior-sekundárním vzdělávání se děti od 12 do 15 let připravují na vstup na klasické sekundární vzdělávání, které začíná od 16 let věku dětí. Junior-sekundární vzdělávání není nijak rozděleno, je povinné stejně jako primární vzdělávání a trvá pro všechny čtyři roky. Junior-sekundární vzdělávání je zakončeno teoretickou státní zkouškou.

---

⁵¹ Rozdílové zkoušky se skládají z teoretické a praktické zkoušky. Teoretická zkouška je rozdělena na ústní a písemnou formu. Při praktické zkoušce musí vždy žák vyrobit nějaký výrobek, který je mu předem zadán.

Klasické sekundární vzdělávání, které trvá od 16 do 19 let není povinné a je tzv. před-přípravou pro pozdější terciární vzdělávání. Během klasického sekundárního vzdělávání si studenti osvojí teoretické znalosti potřebné pro univerzity nacházející se na Madagaskaru. Na Madagaskaru v současné době nalezneme jednu technickou univerzitu, která však neuspokojí zájem všech studentů, a proto je nutno vystavět další dvě mezinárodní univerzity, které by měly začít fungovat oficiálně roku 2011. Studenti z Madagaskaru mají možnost díky mezinárodním smlouvám s Francií a Saudskou Arábií studovat v zahraničí.

3.6 Malawi

Malawi je malým státem, který se nachází v jihovýchodní části Afriky, v těsném sousedství s Demokratickou Republikou Kongo a Tanzanií. Malawi je v současné době prezidentskou republikou, která se nachází na nejnižším bodě chudoby, a to díky hospodářskému krachu, který v Malawi vzniknul velkou neúrodou v 90. letech minulého století. Hospodářský krach se odrazil v celé státní sféře a Malawi se během několika měsíců ocitla ve svízelné situaci.

Úředním jazykem je v Malawi angličtina a místy se používají i některé domorodé jazyky, jako čičevština, kterými se lidé dohovoří převážně na vesnicích či samotách mezi domorodým obyvatelstvem. Anglicky se v Malawi hovoří proto, neboť se země přiklání k USA a je zde i velký vliv ze západu. Samotné vzdělávání na Malawi je však po roce 1990 místní vládou silně zanedbávané. Většinou se v Malawi o vzdělávání starají mezinárodní agentury anebo církevní misionáři, kterých v Malawi působí přibližně 2 000. Arcibiskupství v Praze udává informace, že v Malawi působí dnes 65% protestantů a zbytek misionářů je z římsko katolické církve.

Hospodářský krach v 90. letech minulého století se odrazil také v malawském školství. Do roku 1994 v Malawi byla povinná školní docházka pro děti od 6 do 13 let. V současnosti však malawské zákony moc nefungují, a tak se nedá říci, zda je školní docházka povinná anebo není. Před rokem 1994 se gramotnost v Malawi pohybovala na téměř 99,6%, ale po roce 1994 gramotnost v Malawi klesla až na 62%.⁵²

Na zvýšení gramotnosti v zemi pracuje také mezinárodní organizace pro děti a mládež s názvem UNICEF, která v Malawi společně s ostatními dobrovolníky staví školy,

---

⁵² Informace získané 23.11.2009 z Arcibiskupství pražského.

nakupuje učebnice a snaží se dětem i dospělým navrátit jejich právo alespoň na primární vzdělávání. Od roku 1995 díky této organizaci vyrostlo v Malawi deset nových základních škol. Každá tato nová škola má kapacitu pro 30 žáků, ale v den výuky se malawských školách sejde více než 70 žáků a dospělých, kteří mají zájem o nové poznatky. Tak vysoká kapacita studentů je z důvodu velké vzdálenosti. Malawské školy jsou od sebe vzdálené více než 100 kilometrů a zájem dětí je obrovský.

V Malawi se nacházejí státní a soukromé školy. Státní školy jsou rozesté po celé zemi a soukromé školy se převážně vyskytují v hlavním městě. Rozdíl mezi těmito školami je velký.

Soukromé školy, tzv. internátní gymnázia, jsou rozděleny na pre-primární (od 4 do 6 let), primární (od 7 do 14 let) a sekundární stupně (od 15 do 19 let). Jsou nepovinná a zcela hrazená studentem, nikoliv státem. Školné na těchto školách se převážně pohybuje kolem 4000,- USD za jeden semestr.⁵³ Výuka na těchto soukromých internátních gymnáziích je specifická a žáci se na těchto typech škol učí v několika světových jazycích. Většinou tyto školy slouží zahraničním vlivným osobnostem, které tady umisťují své ratolesti.

Na druhou stranu státní školy na Malawi téměř vůbec nefungují. Sekundární a terciární stupně téměř vůbec nefungují, ale primární vzdělávání se v Malawi začíná znovu obnovovat.

3.7 Mauricius

Mauricius je ostrovním státem ležícím zhruba 900 kilometrů východně od Madagaskaru v Indickém oceánu. Tento překrásný přírodní poklad vulkanického původu leží sice už v Indickém oceánu, ale stále patří do afrického kontinentu. Mauricius je snad nejkrásnějším letoviskem, co se týče afrického kontinentu. Na ostrovním státě Mauricius nalezneme nádherné zátoky, pláže, ale i několik golfových vnitrozemských hřišť s nádherným trávníkem.

V současné době na ostrově Mauricius žijí muslimové a křesťané pohromadě a již více než 40 let na ostrovním státě Mauricius nevyvstal žádný etnický problém.⁵⁴ Úředním jazykem na Mauriciu je francouzština a angličtina. S francouzštinou se z větší části

---

⁵³ Staženo 5.10.2009 z www.unicef.org

⁵⁴ Mauricius není už více než 40 let závislý na Velké Británii, ale je závislý na cestovním ruchu.

dohovoříte na státních školách anebo institucích. S angličtinou zase na soukromých školách.

Po vybojování nezávislosti v 60. letech minulého století si Mauricius ponechal kompletně celý politický i ekonomický systém svých bývalých kolonizátorů. Obyvatelé ostrova Mauricius se řídí téměř ve všem evropskými normami a znalostmi. Díky tomu je gramotnost na ostrovní státě Mauricius téměř na 99%. Samotné vzdělávání na Mauriciu je rozděleno na tři základní úrovně, a to na pre-primární (od 3 do 5 let), primární (od 6 do 11 let) a na sekundární úroveň (od 12 do 19 let).

Pre-primární vzdělávání, které je určené pro děti od 3 do 5 let, je hrazeno z 50% rodiči a z 50% státem. Tento druh vzdělávání je na Mauriciu zaveden převážně z důvodu, že mateřská dovolená trvá pouze 3 – 4 roky a matky musí co nejdříve nastoupit do práce.

Státní primární vzdělávání je hrazeno zcela státem a rodiče dětem kupují pouze pomůcky. Na učebnice přispívá stát a náboženské organizace (muslimské i křesťanské).

Primární vzdělávání, ať už státní anebo soukromé, je povinné a rodiče, kteří odmítají posílat své děti do školy jsou tvrdě potrestáni.

Soukromé primární vzdělávání je hrazeno rodiči dětí a je převážně internátní. Na soukromých gymnáziích studují z větší části zahraniční studenti z vlivných a bohatých rodin. Soukromá gymnázia na Mauriciu jsou pouze tři a v každém z nich se nacházejí obory jako pozemní vojsko, zdravotnictví a ekonomie. Děti jsou na Mauriciu už od 6 let vychovávány v daných oborech a směrech, které pro ně vybrali rodiče.

Žáci primárního vzdělávání, ať už soukromého anebo státního, musí projít ke konci svého vzdělávání ústní a praktickou zkouškou, na kterou dohlíží pracovník ministerstva školství.⁵⁵

Sekundární vzdělávání – státní anebo soukromé - je z 60 % hrazeno státem a není povinné. Sekundární vzdělávání je určené pro všechny studenty od 12 do 19 let a je to i tzv. předstupínek pro přijetí na univerzitu.

Terciární vzdělávání je na Mauriciu velice rozšířené. Na Mauriciu najdeme největší koncentraci univerzit, tak jako v žádném jiném státě. Nacházejí se zde čtyři technické univerzity, dvě lékařské a čtyři vzdělávací instituty pro dospělé. Gramotnost je zde všem kladena na první místo. Důkazem je i nová školská reforma z roku 1988, která vytvořila speciální vzdělávací systém nazvaný „post-sekundární vzdělávání“.⁵⁶

---

⁵⁵ Staženo 4.1.2010 <http://www.gov.mu/portal/site/education>

⁵⁶ Staženo 4.1.2010 <http://www.gov.mu/portal/site/education>

3.8 Mosambik

Africký stát Mosambik je v současné době ve velmi špatné situaci. Důvodem špatné situace v Mosambiku je, že v tomto státě byla nedávno ukončená 15-ti letá občanská válka, která propukla po roce 1977 a trvala až do roku 1992.⁵⁷ Občanská válka „za prohlášení socialistické republiky“ dostala Mosambik na hranice chudoby a v současné době se na území Mosambiku nachází více než 3 miliony nevybuchlých min, veřejné komunikace jsou zcela zničené a jediné, co v zemi funguje, je železnice, která zajišťuje místnímu obyvatelstvu pravidelný přísun potravin a vody.

Gramotnost v zemi ještě před vypuknutím občanské války v roce 1977 se pohybovala na 86 – 88%. Během válečných let 1977 - 1992 gramotnost v zemi klesla na 20 – 22%. V roce 1990 se gramotnost pohybovala na nejnižším bodu, a to na 14%.⁵⁸ Školy byly součástí vládní infrastruktury, a proto občanská válka znamenala hlavně vzdělávací systém, který byl do roku 1977 na vysoké úrovni. Během válečných let byly veškeré školy uzavřeny a ti, co neuposlechli příkaz revolucionářů byli nemilosrdně popraveni vojenskými milicemi RENAMO.⁵⁹ Jak píše Patrick Chauvel ve své knize „Válečný reportér“, v Mosambiku docházelo během prvních pěti let k velkým násilným činům na dětech – pokud učitel chtěl vyučovat, byl popraven a děti znásilněny anebo odvedeny do vojenského výcvikového střediska, kde byly rekrutovány na vojáky.⁶⁰

Situace v Mosambiku se zlepšila až po roce 1992, a zejména v roce 1998, kdy gramotnost vzrostla díky OSN a mezinárodním organizacím na 40%. Převážně se však začali vzdělávat spíše chlapci než dívky. V roce 2001 se do primárního stupně vzdělávání zapsalo 49% dětí. Z toho jich nastoupilo pouze 35%. O rok později se zapsalo 55% a 51% žáků nastoupilo do první třídy. V roce 2007 nešlo do školy ještě více než 1 000 000 dětí, většinou z chudých rodin, které děti posílaly místo školy za prací - šlo o prostituci⁶¹ a práci v dolech.

V roce 2008 se do primárního stupně vzdělávání zapsalo již 75% žáků a z toho 69% nastoupilo do první třídy.

Největším problémem této země není zdaleka občanská válka, která v Mosambiku proběhla, ale HIV/AIDS. Virem HIV je nakaženo více než 370 000 dětí a zhruba 65%

⁵⁷ Staženo 6.1.2010 http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Mozambique

⁵⁸ Staženo 6.1.2010 http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Mozambique

⁵⁹ RENAMO byla vojenská milice Mosambiku, která byla vytvořena revolucionáři, jenž chtěli udělat převrat. RENAMO měla zajišťovat plynulé převzetí vlády, ale díky rivalitě vysokoškolských studentů se jim nepodařilo obsadit všechny vzdělávací instituce a vypukla občanská válka. Zdroj: P.Chauvel, *Válečný reportér*, Garamond 2009.

⁶⁰ P.Chauvel, *Válečný reportér*, Garamond 2009.

⁶¹ Staženo 9.1.2010 http://www.globalmarch.org/child_labour/image/MOZAMBIQUE.pdf

pedagogů, kteří v Mosambiku vyučují. Statistiky OSN udávají, že by se měl Mosambik s tímto problémem potýkat až do roku 2010, poté by se měla situace v zemi rapidně zlepšovat.⁶² Aby stát zajistil alespoň částečné zlepšení pro pedagogické pracovníky, tak ještě během občanské války v roce 1980 založil na Mosambické pedagogické fakultě nadaci, která má za úkol starat se a dále vzdělávat současné učitele v Mosambiku. Nadace dnes působí v hlavním městě na třech současných fakultách – pedagogické, teologické a humanitární.

Vzdělávání v Mosambiku je rozděleno do tří fází – primární, sekundární a vyšší vzdělání.

Primární a sekundární vzdělávání, které trvá od 6 do 12 let je v Mosambiku povinné a zcela zdarma. Platí se jen imatrikulační poplatky, které jsou pro studenty velice důležité – bez imatrikulace by nemohl student ukončit školu a ani by neabsolvoval. Rodiny, které se nacházejí na hranici chudoby mohou požádat o certifikát, který jim zruší jakékoliv poplatky v rámci vzdělávání. Vzdělávání je v Mosambiku sice povinné a nechození do školy je zákonem postížitelné, ale stát nemá prostředky k placení dalších policistů, a tak se na povinou školní docházku příliš velký důraz neklade.

Terciární vzdělávání je určené studentům od 13 do 25 let a je rozděleno na několik částí. Studenti od 13 do 16 let navštěvují tři všeobecné ročníky, které je seznámí se studiem a s tím, čemu se chtějí později věnovat.

V Mosambiku se nachází celkem 12 univerzit a vzdělávacích zařízení, bohužel však díky občanské válce v Mosambiku není mnoho kvalitních pedagogů a průměrný počet studentů na jedné univerzitě je 40 – 60 na celý obor. První univerzita byla v Mosambiku založena v roce 1962. Je jí univerzita Eduardo Mondlane v Maputě. Do roku 1975, než byla vyhlášena nezávislost země, univerzity navštěvovali jen studenti bílé pleti. Původní africké obyvatelstvo nemělo na vzdělání nárok. V roce 1980, tři roky po vypuknutí občanské války, hodně studentů z Mosambiku uprchlo do Evropy anebo do bývalého Sovětského svazu, kde se jim podařilo dostudovat.

V současné době vzniklo díky mezinárodním organizacím v Mosambiku ještě několik dalších vyšších škol a gymnázií a míra vzdělanosti tak začala znovu stoupat. Jak jsem již výše uvedl, na území Mosambiku se nachází celkem 12 univerzit a vzdělávacích zařízení. Mezi ty nejznámější patří: Eduardo Mondlane – všeobecné humanitární vzdělávání, Mosambijská katolická univerzita – duchovní a misionářské vzdělávání,

---

⁶² Staženo 7.1.2010 <http://www.osn.cz>

Dopravní a komunikační univerzita, Technická univerzita, Pedagogická univerzita, Vojenská a lékařská univerzita. Podle USAID však Mosambiku stále chybí dostatek škol, vzdělávacích zařízení a kvalifikovaných pedagogů.⁶³

3.9 Namibie

Namibie, na rozdíl od ostatních afrických zemí, ztratila svou nezávislost teprve nedávno - v roce 1990. V současné době je Namibie stabilní svobodnou republikou, která se dále rozvíjí za stínové pomoci OSN.

V dobách ještě před rokem 1915 se gramotnost v zemi pohybovala na jedné z nejnižších hranic mezi zeměmi Afriky, a to na 25 %. S příchodem komunistického režimu a silným vlivem z bývalého Sovětského svazu se však do země dostaly první vzdělávací prvky. Díky sovětskému programu se gramotnost začala pomalu zvedat až na 80 – 89%, ale nejvíce se navýšila až po vyhlášení nezávislosti země - na 93 %. Zvýšení gramotnosti bylo převážně díky zavedení internetu do škol a státních budov ve městech.⁶⁴ Díky informačním technologiím tak v Namibii začala vzkvétat ekonomika a byla dokonce zajištěna i budoucnost investic.

Zavedení informačních technologií do vzdělávacích institucí a vládních budov mělo za následek zvýšení celkové gramotnosti a rozšíření pracovních pozic. Vzdělávací systém se tak dostal na vyšší stupeň než byl před rokem 2002.

Vzdělávání v Namibii je povinné a zcela zdarma po dobu 10 let od 6 do 16 let. Ústava Namibie nařizuje, že školné nesmí být nikdy stanoveno pro děti od 6 do 16 let. Rodiny dětí hradí pouze poplatky za uniformy, knihy, ubytovny a školní potřeby. V roce 1997 bylo zapsáno 92,7% dětí pro primární vzdělávání. K primárnímu vzdělávání nastoupilo pouze 42,7%, z tohoto čísla zhruba 18% dětí je nuceno svými rodiči pracovat.⁶⁵

Až do počátku nezávislosti se vzdělávání v Namibii dělilo podle etnika. Kdo byl bílý, mohl studovat na všech univerzitách, kdo byl jiné pleti, měl možnost navštěvovat pouze primární vzdělávání – bez ukončovacího certifikátu. V současné době mohou na

---

⁶³ Staženo 9.1.2010 <http://www.usaid.gov/>

⁶⁴ Namibijská vláda přišla s novým projektem, který se jmenuje Shollnet (informační a komunikační technologie do škol a vládních budov). Od roku 2002 byl Shollnet zaveden do desítek škol po celé zemi, dokonce i do škol, kde doposud není žádný elektrický zdroj. Problém s elektrickou energií byl na mnoha místech vyřešen vystavěním solárních základů, které poskytují energii nejenom pro počítače, ale i pro celou vesnici. Vládní investice do Shollnetu se podle vládních agentur vyplatila.

⁶⁵ Staženo 9.1.2010 <http://www.mec.gov.na/ministryOfEducation/>

školách studovat všichni bez rozdílu pleti. Státní zřízení Namibie každý rok dává na vzdělávání 20% z celkového rozpočtu. Z toho jdou 2% na vzdělávání v zahraničí.

Nezávislost v březnu 1990 přinesla do Namibie celkový pokrok a to nejenom ve vzdělávání. Od roku 1990 zde byly postaveny nové školy a samotný vzdělávací systém se v roce 1995 reformoval. Prvotním cílem vzdělávací reformy byla nutnost zapojit děti a negramotné dospělé jedince do vzdělávacích programů tak, aby se naučili základním dovednostem – číst, psát a počítat. Vzdělávací reforma se také zmiňuje o vzdělávání žen a zakazuje rasovou nesnášenlivost. Zvláštní však je, že se v Namibii nachází velký počet německých gymnázií a univerzit, které preferují pouze studenty bílé pleti. Namibijská vzdělávací reforma ale naráží stále na jeden velký neřešitelný problém, a to na jazykovou bariéru. V Namibii je totiž 10 úředních jazyků – angličtina, němčina a kmenové dialekty, kterými se stále hovoří a původní obyvatelé nechtějí přejít na angličtinu nebo němčinu. Reforma tak musí vyrábět učebnice v několika jazykových verzích, což je velký finanční problém.⁶⁶

Vzdělávání v Namibii se dělí na tři stupně: na primární (od 6 do 13 let), sekundární (od 14 do 19 let) a na terciární (od 20 let). V Namibii nalezneme univerzit hned několik, mezi ty nejprestižnější patří univerzity s technickým a ekonomickým zaměřením.

Primární vzdělávání v Namibii je dále ještě rozděleno na městské, vesnické a kmenové školy.⁶⁷

3.10 Réunion

Réunion ležící v Indickém oceánu nedaleko Madagaskaru (jižní Afrika) a je malou kopií Evropské unie. Je jediným státem Afriky, který stále patří Evropské unii a místní měnou je euro. Réunion je vlastně zahraničním krajem Francie, která tento ostrov vlastní už od dob Napoleonských válek a zařazuje ho pod kraj č. 97.

Úředním jazykem Réunionu je francouzština, ale hovoří se zde spíše jakousi kreolizovanou francouzštinou – místním dialektem. Klasické africké obyvatelstvo v Réunionu již nenalezneme. Spíše tu můžeme narazit na mulatskou populaci, která vznikla křížením mezi otroky a kolonisty v 18. století.

---

⁶⁶ Staženo 9.1.2010 <http://education.stateuniversity.com/.../Namibia-EDUCATIONAL-SYSTEM-OVERVIEW.html>

⁶⁷ Kmenové primární školy se nacházejí pouze v rezervacích a jsou od sebe vzdálené více než 80 km. Tyto typy škol jsou jako jediné osvobozené od školských zákonů Namibie – školní docházka zde není povinná.

I když je Réunion součástí Francie, tak má svého vlastního prezidenta – je to tzv. „prezident lidu“, který spravuje zemi v nepřítomnosti francouzského prezidenta.

Gramotnost v tomto kraji s č. 97 se pohybuje na 98% a celý vzdělávací systém je velmi podobný francouzskému – pre-primární, primární, sekundární a terciární anebo také akademické vzdělávání. Univerzita je v Réunionu však jen jedna, a to v hlavním městě Saint Denis. Pokud někdo z místních obyvatel chce studovat jiný typ univerzity, má možnost odcestovat do Francie anebo do jiné kolonie náležící Francii a dnes už i Evropské unii.

3.11 Svazijsko

Svazijsko bylo do roku 1968 zcela závislé na svých britských kolonistech, kteří si v království vytvořili jakýsi moderní protektorát. Teprve až 6. října roku 1968 si místní obyvatelé vybojovali svou nezávislost a země se vrátila do rukou královské rodiny. Krátká revoluce o osamostatnění měla za cíl vznik absolutní monarchie, v jejímž pozadí v současné době stojí 30 členů senátu a královská rodina. Tyto dva vládnoucí prvky rozhodují o politickém dění v celé zemi.

Svazijsko se dělí na čtyři provincie a díky monarchii se lidem podařilo během krátké doby vybudovat celé království od základů. Svazijsko je ekonomicky vyspělým státem Afriky. Jediným problémem v zemi je vysoké procento nakažených virem HIV, a proto je průměrná délka života pouhých 32 let u mužů a 65 let u žen. Lékařské a pedagogické týmy se snaží s virem už několik let bojovat, ale zatím svůj boj prohrávají.

Vzdělání ve Svazijsku dosáhlo největšího rozkvětu v roce 1988. V té době vydal monarchistický senát rozhodnutí, že školní docházka musí být povinná i nepovinná. Tento jedinečný fenomén má v sobě důležitou úlohu, a to takovou, že lidé z odlehlých částí země nemusejí navštěvovat daleké školy, ale mohou se vzdělávat doma anebo se věnovat práci. Gramotnosti to nijak nepřidalo, ale zajistilo to plynulé socializační podmínky pro místní obyvatele. Vzdělávání je ve Svazijsku zcela zdarma a je rozděleno na tzv. PreSchool Education, která se stará o kojence bez rodičů a o děti od 3 do 6 let. Ministerstvo školství Svazijska však nad tímto typem vzdělávání nemá doposud žádnou kontrolu, protože nebyl doposud integrován do formálních vzdělávacích struktur.⁶⁸

---

⁶⁸ Staženo dne 10.1.2010 Ministerstvo školství Svazijska <http://www.gov.sz/home.asp?pid=57>

Ve Svazijském království dále nalezneme primární a sekundární vzdělávání. Primární vzdělávání trvá od 6 do 16 let a teprve před několika lety přijalo novelu vzdělávacího programu SADC.⁶⁹ Tento systém pracuje na tom, aby žáci navštěvovali primární vzdělávání po dobu 10 let a z toho poslední tři roky se mají aktivně připravovat na přijímací pohovor pro další stupeň vzdělávání. Vzdělávací systém SADC se v posledních letech setkal s velkou kritikou ze strany obyvatelstva. Ti nechtějí trávit zbytečná léta ve škole, ale chtějí se věnovat práci.

Sekundární vzdělávání trvá od 16 do 20 let a je spíše zaměřeno na ekonomické obory, které studenty připravují pro obchodní a podnikatelskou činnost. V prvním roce studia se studenti seznámí s praktickým životem a poté už jen s teoretických vzděláváním. Většina studentů však své studium nedokončí a už v prvním roce studia opouštějí vzdělávací centra a snaží se najít práci. Tento problém však není jen problémem Svazijska, ale i mnoha sub-saharských afrických zemí.

Terciární vzdělávání ve Svazijsku nenalezneme téměř žádné, v posledních letech 2008 – 2009 se ve Svazijsku začaly vytvářet speciální programy pro dospělé, které si kladou za cíl naučit dospělé jedince počítání, ekonomice a podnikatelství. V roce 2009 byla gramotnost ve Svazijsku naměřena na 91,3%.⁷⁰

3.12 Zambie

Zambie je svobodnou republikou, a to od roku 1964, kdy se vymanila z nadvlády Velké Británie. Jedinou památkou na Velkou Británii v Zambii zůstal úřední jazyk, kterým je angličtina – jinak se v Zambii hovoří více než 70 domorodými dialekty a zabijci vyznávají osm různých náboženských směrů. Z větší části v Zambii však převažuje křesťanství, které je silně zakořeněné v srdcích místních obyvatel. Lidé v Zambii hodně uctívají Pannu Marii.

Zambie je typickým rozvojovým státem Afriky. V Zambii najdeme velké bohatství v přírodních zdrojích i v nerostném průmyslu. Snad největším problémem této země je AIDS, téměř 20% obyvatelstva je nakaženo virem HIV a lékařům se v Zambii nedaří nemoc podchytil.⁷¹ Průměrná délka života v Zambii je 37,8 let. Na druhou stranu v zemi téměř neexistuje obchod s drogami anebo jiná kriminální činnost.

---

⁶⁹ SADC je zkratka pro Jihoafrické rozvojové společenství.

⁷⁰ Staženo 10.1.2010 <http://www.sacmeq.org/education-swaziland.htm>

⁷¹ Staženo 11.1.2010 <http://www.educationzambia.com/>

Vzdělávání v Zambii je pro všechny žáky a studenty zcela zdarma a je povinné od 7 do 13 let. Samotný vzdělávací systém v Zambii se dělí do čtyř stupňů, a to na primární (od 7 do 12 let, nižší sekundární od 13 do 15 let), vyšší sekundární (od 16 do 18 let) a na tzv. colleges – terciární vzdělávání.

Klasické primární a nižší sekundární je v Zambii považováno za dobré vzdělávání a většina dětí už ani nechce dále pokračovat. Vyšší sekundární a terciární vzdělávání je v Zambii považováno za něco, co je nadstandardní.

Školský systém Zambie nabízí svým studentům také mnoho soukromých primárních i sekundárních škol, ale i několik univerzit a vzdělávacích center, které vyučují převážně podle britského a amerického výukového plánu. Ve vzdělávacím systému Zambie nalezneme i jakési doplňující dvouleté kurzy pro absolventy vyššího sekundárního vzdělávání anebo katolických seminářů. V Zambii se nachází celkem 30 univerzit a vysokých vzdělávacích institutů, které poskytují Zambii 93% gramotnost.⁷²

3.13 Zimbabwe

Zimbabwe, dříve nazývaná Rhodesie, leží v jižním cípu Afriky. Tato země byla do roku 1987 velice prosperující – v Zimbabwe se nacházela funkční ekonomika, sociální programy a částečně kvalitní vzdělávací systém. To vše upadlo až s nástupem nezávislého prezidenta Mugabeho, který ze země vytvořil diktátorský stát.

V roce 1987, zhruba několik měsíců po nástupu Mugabeho, bylo zavřeno několik vysokých škol, které nesouhlasily s novým režimem. Dále byly zbourány určité primární školy, které neodpovídaly Mugabeho představě a statisíce lidí skončilo na ulici. Po zákrocích nového prezidenta více než 70% obyvatelstva bylo bez domova, 25% obyvatelstva je nakaženo virem HIV a 80% obyvatelstva je bez práce. Průměrná délka života v zemi z důvodů častých infekčních chorob a nedostatku péče klesla na 39 let.

Převrat v této zemi bez pomoci zahraničních organizací je zcela nemožný a toho si je vědom i diktátor Mugaba, který povoluje vstup do země za přísných podmínek a na vlastní nebezpečí, neboť po celé zemi jsou rozesety Mugabeho milice, které dohlíží na plnění Mugabeho příkazů.

Vzdělanost v Zimbabwe dosahovala před rokem 1987 na 93,7%. V současné době je tomu naopak a vzdělanost se pohybuje na pouhých 23%. Zimbabwské děti mohou a

---

⁷² Staženo 11.1.2010 <http://www.sacmeq.org/education-zambia.htm>

nemusí chodit do školy, ale z velké části se vzdělání točí kolem úplatků, a tak i ti, kteří mají zájem o vzdělání nemají z důvodů chudoby šanci se vzdělávat. Např. čtyřleté stipendium na střední škole pro jednoho žáka stojí v přepočtu na české koruny více než 300 000,-. Pro původní obyvatele je tato částka nemožná.⁷³

Samotný vzdělávací systém v Zimbabwe má své prvky a lze ho rozdělit na tři základní stupně: oficiální, neoficiální a v rámci mezinárodních organizací.

Do oficiálního vzdělávání patří klasické pre-primární vzdělávání od 5 do 7 let, primární vzdělávání od 8 do 13 let, sekundární vzdělávání od 14 do 18 let a v neposlední řadě terciární vzdělávání od 18 do x let.

Neoficiální vzdělávání není rozděleno na části a vše probíhá spíše v chudinských oblastech, kde se děti učí základním dovednostem od starších jedinců anebo od misionářů, kteří do těchto oblastí zabloudí.

Mezinárodní organizace se nejvíce zaměřují na skupinové vzdělávání, většinou však toto vzdělávání probíhá pod silným politickým dozorem a ne vždy je zcela zdarma.

Zimbabwe, v současné době chudinský a diktátorský stát, má dlouhotrvající problémy jak ve vzdělávání a zdravotnictví, tak i ve svém ekonomickém systému. Pokud se v Zimbabwe nezlepší politická situace, tak bude země neustále upadat do té doby, dokud v Zimbabwe nepropukne občanská válka.

---

⁷³ Informace získaná na základě rozhovoru s caporalem Martenem Lavrencem, důstojníkem francouzské Cizinecké Legie.

4. Střední Afrika

„Zlatý střed“ se říká oblastem, které leží v samotném nitru velkých kontinentů a mají stabilní ekonomický systém a totální bezpečnost od sousedních států. Bohužel však u střední Afriky je tomu trochu jinak. Střední Afrika je termín, který má označovat pouštní země nesousedící se Saharou. Tato část Afriky patří patrně mezi ty neproblémovější. V současné době je tento „zlatý střed Afriky“ zkoušen krutými válečnými konflikty a nepokoji. Ekonomika je u mnohých států velice slabá, a proto ve střední Africe nalezneme chudobu, nemoci a lidskou beznaděj.

Ve střední Africe se nenachází jen chudoba, ale i bohatství v přírodních pokladech, které nikdo neokáže pozitivně využít. Dominantou střední Afriky je řeka Kongo, která svými přítoky tvoří největší síť malých přítoků po Amazonce, a tím vytváří nádhernou přírodní scenérii.

Do zemí střední Afriky se počítají země jako Středoafriická republika, Čad, Rwanda, Demokratická republika Kongo a samostatný stát Kongo. Často se k těmto zemím připojuje i Kamerun, Burundi a Angola.

4.1 Středoafriická republika

Středoafriická republika, anebo také zkráceně SAR, leží v samotném srdci Afriky mezi čtyřmi problémovými zeměmi – Kamerunem, Čadem, Demokratickou republikou Kongo a Súdánem. Středoafriická republika není nijak velká, a proto slouží z větší části pouze jako přechod mezi výše uvedenými zeměmi, i když ne vždy legální formou.

Středoafriická republika do roku 1960 podléhala ve všem Francii, a poté se osamostatnila, i když ne zcela úplně. Francie má ve Středoafriické republice velké slovo i dnes a vláda Středoafriické republiky s Francií ve všem plně spolupracuje. Důkazem je už jen to, že na území SAR je stále přítomná celá jednotka Cizinecké Legie, která ve Středoafriické republice pomáhá místním milicím k obraně země. Legionáři ve Středoafriické republice vlastní jednu základnu s vojenskou nemocnicí a poskytují místním obyvatelům nejenom pomoc ve zdravotnictví a ochraně hranic, ale i ve vzdělávání. Legionáři dále poskytují útočiště charitativním organizacím a jsou i jejich spojnicí se světem, neboť bez jejich pomoci by ve Středoafriické republice žádná charitativní organizace nemohla přežít.

Gramotnost ve Středoafričké republice se pohybuje kolem 43%⁷⁴, a to hlavně díky konfliktu, který byl před několika lety rozpoután na severu země u čadské hranice.

Před konfliktem, který byl rozpoután u čadské hranice se gramotnost v zemi pohybovala na 95% a poté začala silně klesat. Nelegální přechody vojáků a přísun uprchlíků ze severovýchodních oblastí totálně narušil vzdělávací strukturu země.⁷⁵

Samotné veřejné vzdělávání ve Středoafričké republice je zcela zdarma a povinné od 6 do 14 let. Dále se rozděluje na pre-primární (od 5 do 7 let), primární (od 8 do 14 let) a na sekundární (od 15 do 19 let). Terciární vzdělávání ve Středoafričké republice bylo zavedeno až do doby, kdy začaly problémy s konfliktem na severu země. Od té doby je terciární vzdělávání pozastaveno a studenti, kteří chtějí dále pokračovat ve studiu nacházejí svou jedinečnou šanci v mezinárodních studijních projektech mezi Francií a Středoafričskou republikou.

Problémy však nenalezneme jen v konfliktu na severu, ale také v nedostatku pedagogických pracovníků – jejichž životní daň si vyžádala tzv. Africká nemoc AIDS. Od roku 1996 do roku 1998 zemřelo na AIDS více než sto pedagogických pracovníků primárního vzdělávání.⁷⁶

Současní žáci žijící ve Středoafričké republice mají jen základní vybavení pro svou výuku, ale stále se chtějí dále vzdělávat. Mezinárodní organizace jako UNICEF každý rok přispívají více než 2 miliony dolarů na provoz primárních škol s názvem „Školy Martina Luthera“ anebo také tzv. „Bush školy“.⁷⁷

Desetiletý Leonard ze Středoafričké republiky říká:

„Oba moji rodiče zemřeli a já se chtěl dále vzdělávat, a díky těmto typům škol se mi můj sen splnil“.

Oba typy těchto škol fungují jako internátní vzdělávací instituce a snaží se odsunout děti z míst, kde doposud probíhají nějaké konflikty a místa nejsou zabezpečena. Děti pak mají možnost svobodně a beze strachu studovat a snažit se o lepší život. Vzdělávání v těchto typech škol však není žádným nadstandardem. Středoafričské děti sedí ve škole jen pod doškovou střechou bez zdí a občas mohou vyučovací hodinu přečkávat na vratkých dřevěných židličkách. V severovýchodních oblastech země probíhá vzdělávání ještě

⁷⁴ Staženo 20.1.2010 <http://www.dol.gov/ilab/media/reports/iclp/tda2001/central-african-republic.htm>

⁷⁵ Staženo 20.1.2010 http://www.unicef.org/infobycountry/car_52286.html

⁷⁶ Staženo 20.1.2010 <http://www.dol.gov/ilab/media/reports/iclp/tda2001/central-african-republic.htm>

⁷⁷ Staženo 20.1.2010 http://www.unicef.org/infobycountry/car_52286.html

hůře. Středoafričským dětem hrozí napadení od povstalců z Čadu a Súdánu a výuka školy mnohdy probíhá v křovisku vedle pole, kde pracují vesničané. Pohled na tyto školy nás může vrátit o několik stovek let do pozadí naší historie.

Celkový počet těchto typů škol je ve Středoafričské republice dvacet pět. Občas se stane, že i děti navštěvují školy nuceně. Nechtějí opustit své rodiče, ale ti je posílají do těchto škol za vidinou záchrany života. Muriel Cornelis, vedoucí úřadu ECHO⁷⁸ v severovýchodních oblastech Středoafričské republiky říká, že násilí a nejistoty měly už za následek vytlačení 110 000 lidí z této oblasti.

Oblasti s těmito typy škol však tak velký počet lidí odmítají přijímat. Neboť se ve Středoafričské republice pomalu začíná vyskytovat krizová situace. Školy ztrácejí svou funkci vzdělávacího centra, ale stávají se sběrným uprchlickým táborem, kde jsou jen omezené zdroje pitné vody, zdravotní péče a ochrana před násilníky. Proto se místní vláda a pracovníci charity snaží o uklidnění situace a uprchlíky se snaží odesílat mimo tato zařízení.

Díky francouzské vládě se však podařilo už mnohým uprchlíkům nalézt lepší život v Evropě anebo v jiných státech.⁷⁹

4.2 Demokratická republika Kongo

Demokratická republika Kongo je třetím největším státem v Africe. Do roku 1960 byla závislá na svých belgických kolonizátorech a gramotnost v zemi dosahovala téměř na 96%. Ke konci roku 1960 se vlády chopili komunisté, kteří se dostali do konfliktu s USA. Spojené státy společně s revolucionáři v čele s J. Mabutou v Demokratické republice Kongo rozpoutaly občanskou válku s cílem zničit jakékoliv komunistické myšlenky. Spojené státy v Demokratické republice Kongo však neměly jen politický cíl, ale chtěly převážně získat kontrolu nad diamantovými doly a převahu nad místní ekonomickou správou.

Zásah Spojených států do země měl velký vliv na celou budoucnost demokratické republiky Kongo. Po ukončení občanské války v roce 1965 se v zemi téměř až do roku 1997 střídaly vlády, a to se velice odrazilo na vzdělávacím systému země – gramotnost se pomalu, ale jistě snižovala. Ke konci 80. let minulého století byla vládou uzavřena univerzita a pravidla týkající se vzdělávání byla několikrát změněna. V současné době se

---

⁷⁸ ECHO – Evropská charitativní organizace

⁷⁹ Staženo 20.1.2010 www.alertnet.org

země nachází v nestabilním stavu. Vzdělávání a sociální systém v Demokratické republice Kongo téměř neexistuje.

Děti se z větší části vzdělávají doma, protože se je rodiče bojí pouštět do škol. Tento rodičovský strach pramení z polovojenských skupin, které už několik desítek let unášejí děti přímo ze školních lavic a dělají z nich nedobrovolné vojáky.⁸⁰ To je hlavním důvodem, proč se Demokratické republice Kongo gramotnost pohybuje na nízké hranici - na 23%. Ozbrojené skupiny, podle Amnesty International, do svých řad znovu získaly možná již polovinu dětí, které se před tím podařilo navrátit zpět k rodinám. Kromě psychických útrap a tvrdého zacházení se dětští vojáci setkávají nezřídka i se sexuální násilím. Děti, které se pokusí o útěk stihne nemilosrdný a krutý trest. Podle organizace Lékaři bez hranic je čeká kruté mučení anebo v lepším případě smrt. V lepším případě proto, neboť kdo přežije kruté mučení revolucionářů z Konga, tak je do konce svého života mrzákem. Revolucionáři berou mučení a tresty za výchovný prostředek, a proto nechávají ostatní přihlížet krutosti páchané na mučených. To má svůj krutý výchovný prvek, který donutí ostatní přihlížející k poslušnosti a odmítnutí rozkazu pro ně neexistuje. Bývalí dětští vojáci popisují útrapy, se kterými se setkali za svého mladého života:

„Byly jsme nuceni sledovat ubití dvou chlapců z naší roty. Celé mučení trvalo více jak hodinu, než zraněním oba podlehli a zemřeli.“

„Ve 12 letech jsem byl unesen od rodičů, vojáci se snažili ze mě a z ostatních chlapců vycvičit vojáky. Nechtěl jsem podlehnout jejich politickým záměrům, ale abych přežil, musel jsem. Ze zajetí jsem se dostal až o dva roky později, a to díky zásahu Cizinecké Legie.“

Tyto a podobné příběhy jsou v zemi denním chlebem dětí i rodičů, kteří se musejí každý den strachovat o své ratolesti. Díky těmto problémům upadá celý vzdělávací systém, který se pomalu ztrácí ve spleť systému politiky.

Samotné vzdělávání v Demokratické republice Kongo není povinné, ani univerzální, je svobodné a mnoho dětí školu nenavštěvuje už jen z výše uvedených problémů.

---

⁸⁰ Staženo 25.1.2010 http://www.lekari-bez-hranic.cz/cz/aktuality/vid/2009/drc_fight.php

Druhým problémem je chudoba. Některé rodiny si nemohou dovolit ani primární vzdělávání pro své dítě. Systém Konžské demokratické republiky je velice podobný systému v Belgii. V Demokratické republice Kongo se nachází primární vzdělávání určené dětem od 7 do 13 let, sekundární vzdělávání od 14 do 18 let a terciární vzdělávání od 18 let a výše. Do terciárního vzdělávání se však už mnoho studentů nedostane. Zápisné a samotné studium je velice náročné a drahé.

4.3 Čad

Čadská republika je vnitrozemským státem ležícím v oblasti Sahary a Sahelu ve střední Africe. Mezi její sousedy patří Libye, Súdán, Středoafriická republika, Kamerun, Nigérie a Niger. Úředními jazyky díky velkému počtu muslimů je arabština a bývalý koloniální jazyk francouzština. A to hlavně z důvodu, že Čadská republika byla do roku 1960 závislá na svých francouzských kolonistech. Celá struktura země se však kompletně změnila až s příchodem arabských migrantů ze severu po roce 1960. V této době se do země začaly dostávat i první nepokoje. Snad největší problém nastal v roce 1969 – muslimští migranti se začali bouřit proti prezidentovi, neboť země nerespektovala jejich zákony⁸¹ a odmítala je přijmout mezi svou legislativu. Proto v roce 1969 vypukly v Čadské republice nepokoje. Bývalý prezident Čadské republiky se obával, že nepokoje přerostou do občanské války, a tak požádal Francii o vojenskou intervenci v zemi, která zde sjednala dočasný pořádek.

Druhá vlna nepokojů přišla až v roce 1978 a trvala téměř dva roky. Tyto nepokoje též označované jako „boje studentů“ si vyžádaly velké oběti, a to tedy hlavně z řad učitelů a studentů. Během nepokojů 1978 – 80 se všechny školy ve městech uzavřely a vyučování probíhalo jen na odlehlých místech Čadské republiky. Hlavním důvodem bylo, že učitelé společně s nespokojenými studenty bojovali proti politickému systému země. První a druhá vlna útoků byla pro studenty a učitele prohrou, ale ve třetí vlně se jim podařilo vydobýt svůj věhlas.

Prezident Čadské republiky nechal po roce 1984 obnovit celý systém vzdělávání, studentům a učitelům zajistil lepší práva.

---

⁸¹ Šaria (arabský překlad شريعة) je systém islámského náboženského práva a značí jakousi cestu k božím zákonům. Šaria je právním rámcem, který reguluje veřejné a soukromé aspekty muslimského obyvatelstva. Zabývá se běžnými záležitostmi života – politikou, ekonomikou, bankovníctvím, obchodem, smlouvami, rodinou, sexualitou, hygienou a sociální sférou. Šaria však není jakýmsi kodifikovaným zákoníkem, ale je to spíše právní systém lidu.

Učitelé a studenti si svá práva dokázali na státu vydobýt, ale muslimským migrantům se stále nelíbilo chování státu k jejich zákonům. Proto se Čadská republika opět dostala do vlny nepokojů. V roce 2005 – 2006 Čadská republika byla ve válce se Súdánem a mezi lety 2006 – 2008 byla Čadská republika obviněna z rozsáhlé genocidy uprchlíků ze súdánského Dárfúru.⁸² Napjatou a nestabilní situaci dokládají dva puče z let 2006 a 2008, kdy se rebelové snažili obklíčit hlavní město a svrhnout místní vládu.⁸³

Gramotnost v Čadské republice se do roku 1969 pohybovala na 99%, ale díky nepokojům a neustálým bojům se hranice gramotnosti posunula na 57%. Ještě v roce 2000 byla naměřená průměrná gramotnost v zemi na 46,6% (muži 33% a ženy 59%).⁸⁴

Samotný vzdělávací systém v Čadské republice je stále po vzoru Francie a vyučovacím jazykem na státních školách je francouzština. Výjimkou je soukromý sektor, který se snaží otevřít vzdělávání všem, i muslimům, a proto soukromé školy vyučují v angličtině, arabštině, němčině, latině⁸⁵ a v několika kmenových dialektech. Soukromé školství je však vhodné pouze pro studenty z movitých rodin, protože školné je v Čadu velice náročné. Čadská republika přispívá sice na vzdělávání, ale pouze na státní sektor - soukromý sektor si musí vše hradit sám. Proto jsou v Čadu většinou soukromé školy financované různými organizacemi jako UNICEF, OSN a Liga Arabských Států. Každá z těchto organizací získává od dané školy několik stipendií, za které mohou pomoci studentům z velice slabých sociálních podmínek.⁸⁶

Vzdělávání je teoreticky povinné od 6 do 12 let a dělí se na primární (od 6 do 12 let)⁸⁷, sekundární (od 12 do 20 let) a terciární (od 20 do 26 let). Během sekundárního vzdělávání mají studenti možnost získat odborné technické vzdělávání a poté nastoupit na univerzitu v Čadské republice.

Čadská univerzita byla otevřena v roce 1971 v N'Djamenu a rozděluje se na tři základní části – vědecká fakulta, právnická fakulta a ekonomicko-humanistická fakulta sociálních věd. V Čadu nalezneme také zoologický a veterinární ústav. V roce 1996 se na Čadské univerzitě nacházelo 288 pedagogických pracovníků a 3274 studentů.

---

⁸² Staženo 26.1.2010 z <http://www.novinky.cz/zahranicni/72996-cad-je-ve-valce-se-sudanem.html>

⁸³ Staženo 26.1.2010 z <http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/168281-cadska-armada-udajne-zabila-125-povstalcu.html>

⁸⁴ Staženo 1.2. 2010 <http://www.nationsencyclopedia.com/Africa/Chad-EDUCATION.html>

⁸⁵ V latině se převážně vyučuje na církevních školách, které zde mají také své místo v soukromém sektoru.

⁸⁶ Staženo 28.1.2010 www.infodev.org/en/Document.393.pdf

⁸⁷ Primární vzdělávací systém v Čadské republice představuje velký problém. Vyučovacím jazykem je v Čadu francouzština a to už od 6 let. To je mnohdy velkým problémem pro děti například z muslimských anebo domorodých rodin.

Samotné vzdělávání v Čadské republice je velice náročné nejenom pro studenty, pedagogy, ale i pro kontrolní úřady, které by měly dohlížet na pravidelnou docházku – většina rodičů odmítá posílat své děti do školy a místo toho je nutí pracovat na polích. Tomuto problému nepomohlo ani ustanovení všeobecného základního vzdělávání – rodiče zde nemají respekt k žádné autoritě, a proto odmítají veškeré nařízení a směrnice od vlády.

Vláda se v roce 1983 definitivně rozhodla udělat přítrž problémům, které se vyskytovaly ve školství – v tomto roce čadské ministerstvo plánování oznámilo zprávu o zahájení reformy školského systému. Z reformy tohoto školství bych chtěl upozornit na nejdůležitější článek 35, který stanovuje „že občané mají právo na bezplatné vzdělávání a odborné přípravy a vzdělávání je povinné pro děti ve věku od 6 do 12 let.“ Díky tomuto článku bylo v roce 2002 zapsáno zhruba 76% dětí pro primární vzdělávání a čistý zápis činil 64%.⁸⁸ Největším počtem zapsaných jsou chlapci, protože dívkám se v Čadu klade kulturní klatba pro vzdělávání. Pokud však dívky nastoupí do primárního stupně, tak téměř vždy končí své studium v 11 až 12 letech.

4.4 Kongo

Kongo je prezidentskou republikou ve střední Africe a nachází se mezi Gabonem, Středoafričskou republikou, Kamerunem a Demokratickou republikou Kongo. Občas se této prezidentské republice říká Kongo-Brazzaville, podle hlavního města Brazzaville.

V Kongu se dnes nachází více než 55 bantuských kmenů⁸⁹, které tvoří 96% obyvatelstva země, zbytková 4% patří mezi přistěhovalce – většinou muslimy.

Prezidentská republika Kongo se v roce 1960, podobně jako další země, osvobodila od kolonistů a získala svou nezávislost. Bohužel republika nebyla jednotná, proto se v Kongu začaly objevovat první potyčky. Mezi ně nepochybně patří policejní akce z roku 1963. Tato akce byla předzvěstí velkého převratu, který přišel až o pět let později, a to v roce 1968. V této době byl sesazen i prezident Marien Ngouabi a vzbouřený lid učinil z Konga lidovou republiku. Lidová republika však netrvala dlouhou dobu. Nepokoje v Kongu přerůstaly přes hlavu často střídajících se pohlavárů a vyústily opět ve velkou občanskou válku, která propukla v Kongu 6. června 1997 a byla ukončena teprve až nedávno. Z počátku občanské války se země rozdělila na dva tábory - na jedné

---

⁸⁸ Hrubý a čistý zápis je založen na počtu studentů oficiálně registrovaných na daném typu vzdělávání.

⁸⁹ Označení původních kmenů v Africe, staženo 9.2.2010 <http://scienceworld.cz/historie/nilote-obri-migrace-na-jih-afriky-pred-kmeny-bantu-411>

straně stál prezident Lissouba se svými věrnými a na druhé straně Sassa-Nguesso společně s angolským prezidentem a jeho žoldáky. Tato občanská válka do země nepřinesla nic nového. Jen v Kongu bylo zničeno to, co se znovu začalo budovat z trosk.

V současné době je v Kongu více než 75% gramotných obyvatel, což ukazuje na nedávné zavedení školní docházky jak pro děti, tak i pro dospělé, protože 50% Konžanů se už 20 let nesetkalo s jakoukoliv formou vzdělávání. V roce 2008 podepsala konžská vláda smlouvu s Francií, a tím jim zajistila špičkový vzdělávací systém a sociální jistoty pro jedince, jenž získají stipendium na univerzitě ve Francii.

Samotný vzdělávací systém v prezidentské republice Kongo lze rozdělit na několik částí: na pre-primární (od 3 do 5 let), primární (od 6 do 13 let), sekundární (od 14 do 18 let) a na terciární (od 19 do 35 let). V prezidentské republice Kongo je vzdělávání povinné do 13 let a zcela zdarma. Stát nejvíce přispívá na primární školství, a to celkem 40% ze státního rozpočtu. Nejméně přispívá na pre-primární vzdělávání, kterému přisuzuje pouhé 1% ze státního rozpočtu. Velké investice do pre-primárního vzdělávání nejsou v prezidentské republice Kongo aktuální, neboť se matky o své děti starají samy tak, jak bylo zvykem v kmeni.

System vzdělávání, který vypracovala francouzská vláda dnes nabízí vzdělávání všem dětem a dospělým v celé zemi a dokonce v nedostupných oblastech mají děti právo se vzdělávat.

5. Východní Afrika

Východní Afrika, často nazývána „Africký roh“, se vyznačuje stále trvajícím nepokojem, boji, velkou chudobou, politickými nesrovnalostmi a diktátorskými režimy. Do zemí východní Afriky se počítají země jako Keňa, Tanzanie, Uganda, Burundi, Rwanda, Džibutsko, Eritrea, Etiopie, Somálsko a Mozambik.

I přes tyto viditelné problémy je tato část země živoucím pokladem naší planety. Ve východní Africe nalezneme ohromující přírodní scenerie a krásy přírody jako takové – Kilimandžáro, Mount Kenya a Velkou příkopovou propadlinu.

5.1 Burundi

Burundi je oficiálně republikou a leží ve střední Africe. Na severu hraničí s Rwandou, na západě s Demokratickou republikou Kongo a na východě a jihu s Tanzánií. Na jihozápadní hranici země se nachází obrovské jezero zvané Tanganika, které patří mezi přírodní poklady Afriky. Burundská republika je oficiálně rozčleněna na 17 provincií a teprve nedávno, v roce 2005, v Burundi byla ukončena téměř 12 let trvající krutá občanská válka, která si vyžádala mnoho obětí nejenom z řad vojáků, ale hlavně z řad studentů a pedagogů.

Důsledky občanské války byly a jsou katastrofické. Mezinárodní charitativní organizace CORD⁹⁰ tvrdí, že během občanské války Burundskou republiku opustilo téměř 400 000 obyvatel. Za poslední dva roky (od roku 2008) se podařilo do země navrátit více než 20 000 osob.⁹¹ Důsledky války měly velký vliv i na gramotnost v zemi, která ještě před rokem 1962 dosahovala téměř 98% a během občanské války hluboko klesla na 63%. Po ukončení bojů a vyhlášení příměří prezident republiky Domitien Ndayizeye požádal o pomoc belgickou vládu, která zemi kolonizovala už v letech 1923 – 1962. Belgická vláda společně s mezinárodní organizací CORD vystavěla a obnovila celkem 200 primárních a 120 sekundárních škol.

Ministerstvo školství v Burundi ještě zcela nefunguje, ale časem by měly být obnoveny další resorty, které posílí celou strukturu vzdělávání a socializaci místního

---

⁹⁰ Mezinárodní charitativní organizace CORD spolupracuje s místními obyvateli i úřady a snaží se lidem zajistit sociální podmínky pro přežití. CORD se také angažuje ve školském systému. Snaží se pro děti z Burundské republiky vystavět dostatek škol a dát jim patřičné vzdělání. V roce 2008 CORD vystavěl čtyři nejmodernější základní školy s 19 třídami celkem pro 2 400 žáků. Každá z těchto nově vytvořených tříd je určena pro 32 dětí.

⁹¹ Staženo 15.2.2010 <http://www.cord.org.uk>

obyvatelstva. Vzdělávací systém v Burundi je v současné době zcela zdarma a povinný, bohužel je v Burundi ještě nedostatek sociálních pracovníků a někdy je problém donutit rodiny ke vzdělávání jejich ratolestí. Největší problém nalezneme u muslimských rodin, kde školu navštěvuje pouze 25% dívek z celkového počtu obyvatel. Domácnosti nutí své dcery pracovat a mnohdy i nelegálním způsobem – krádeže, prostituce, dětská práce. Většina obyvatel Burundi nestojí o to, aby jejich manželka nabyla nějakého vzdělání.

V Burundi se vyskytuje také velký problém s virem HIV a AIDS, a proto se mezinárodní organizace, např. CORD, snaží alespoň dívky vzdělávat v hygieně a zdravotvědě. Pracovníci této organizace dětem ve školách anebo při návštěvě vesnic rozdávají prezervativy a učí je, jak se správně starat o své vlastní tělo.

Vzdělávání v Burundi se rozděluje na primární (od 7 do 13 let), sekundární (od 14 do 18 let) a na terciární (od 19 do 35 let). Organizace CORD uvádí, že v roce 1998 primární vzdělávání navštěvovalo zhruba 37% dětí z 62% zapsaných. Průměr návštěvnosti však není stálý. V posledních letech byl zaznamenán silný nárůst dětí, které touží po větší gramotnosti. Školy se vyskytující v Burundi však ještě nemají takovou úroveň jako například v Evropě. Děti si často zapisují svou látku na tabulky křídou, a když mají štěstí, tak do sešitu.

Sekundární vzdělávání v Burundi zatím nalezneme jen jedno, ale je to více než počet terciárních stupňů – ty tady nenalezneme žádné. Burundi byla občanskou válkou hodně poničená, a proto obnovování a výstavba v burundské republice trvá déle než je tomu v jiných zemích.

Velkým problémem pro školství v Burundi je úbytek učitelů. Mladí učitelé padli v těžkých bojích a staří učitelé už nemají sílu vyučovat a brzo umírají. Burundská republika je v současné době z části stabilní, ale vyhlídky pro nové mladé učitele v Burundi nejsou žádné.

5.2 Džibutsko

Od roku 1862 bylo Džibutsko francouzskou kolonií. Francii se v Džibutsku povedlo za několik málo let vystavět města, dát lidem práci a vytvořit dokonalý vzdělávací systém, který se mohl v poklidu rozvíjet až do roku 1976. V tomto roce se vyskytly první problémy, které měly za následek rozpoutání etnicko-náboženské války trvající až do roku 1994. Hlavní příčinou rozpoutání války byl teroristický útok skupiny

říkající si Afarové⁹² na základní školu v Džibuti, která měla kapacitu 200 žáků. Díky rychlému nasazení místních jednotek Francouzské Cizinecké Legie nebylo žádné dítě zraněno ani zabito.

V současné době je sice Džibuti muslimským státem, ale Francie si prosadila právo mít v džibutské republice své vojenské základny, které dohlížejí na dodržování občanských práv civilistů a nejsou omezovány ze stran muslimů. Cizinecká Legie v Džibutsku víceméně funguje jako vojenská mírová síla, která střeží hranice mezi Etiopií a Somálskem. Legionáři občas pomohou místní policii, která hlídá bezpečnost civilního obyvatelstva na vesnicích anebo ve městech a často hlídají i základní školy, aby nedocházelo k podobným problémům jako v roce 1976.

Gramotnost v Džibutské republice se v současné době pohybuje na 83%, ještě před rokem 2007, jak udává dokument „*American Institutes for Research et al. (2007) EQUIP I Project AIDE-Djibouti Final Report, USAID*“, se gramotnost pohybovala na téměř 38%. Tento skok zapříčinila reforma školství, která v Džibutsku proběhla v několika vlnách. Podle restrukturalizace vzdělávacího systému je nové školství rozděleno do devíti let.

Primární vzdělávání trvá pět let, a to od 6 do 11 let a je povinné. Hrubá míra zápisu na státních školách v roce 2008 činila 55,5% a na soukromých školách 13,6%.⁹³ Primární vzdělávání je určené jak pro muže, tak pro ženy. Ve městech žádný problém se vzděláváním žen nenalezneme, a to ani u muslimských rodin. Problémy se vyskytují ve velké míře až na vesnických školách. Rodiny zde odmítají posílat své dcery do školy i přes hrozbu místních milic.

Po primárním vzdělávání dále následuje sekundární vzdělávání, které trvá čtyři roky (od 12 do 16 let). Stejně tak jako primární vzdělávání je i sekundární povinné. Aby však student mohl vstoupit do sekundárního vzdělávání, musí získat na konci primárního vzdělávání osvědčení o úspěšném zakončení studia. Úspěšným zakončením je myšleno to, že žák/student pravidelně navštěvoval školu a nikdy neměl žádný kázeňský přestupek.

Po primárním stupni vzdělávání následuje sekundární vzdělávání, které trvá čtyři roky (od 12 do 16 let) a je také povinné.

Sekundární vzdělávání se podle reformy školství dále rozděluje na dvě části - na tříleté obory a na čtyřleté obory. Absolventi čtyřletých oborů mohou poté pokračovat dále ve studiu. Bohužel sekundární vzdělávání je v Džibuti na mnoha místech placeno a ne

---

⁹² Afarové: muslimská teroristická buňka bojující za samostatnost Džibuti a rovnoprávnost muslimského obyvatelstva.

⁹³ Staženo 17.2.2010 http://www.unicef.org/djibouti/education_equality.html

každému studentovi se podaří sehnat dostatek peněz na školné, které mnohdy převyšuje dvacetiletý plat otce rodiny. Hrubý zápis na státní střední školy činil v roce 2008 pouhých 37% a na soukromých středních školách 13,7%.⁹⁴

Terciární vzdělávání je v džibutské republice od roku 2007 určeno pro muže a pro ženy od 17 let a trvá až do 35 let. Studium si lze prodloužit díky vysokým částkám školného na dobu neurčitou.

Díky vládní reformě (Loi d'orientation du système éducatif) se v Džibuti v současné době vyskytuje 81 státních základních škol, 24 soukromých základních škol, 12 státních odborných škol a 2 univerzity. Reforma školství byla oficiálně přijata v srpnu 2000, ale určité sektory byly zpracovány až o mnoho let později. Džibutská vláda se však pro reformu rozhodla už v roce 1999, nedokázala si totiž odpustit viditelný úpadek svého obyvatelstva. Celá reforma školství si klade za cíle zlepšit výuku, úlohu rodičů ve vzdělávacím procesu a v komunitě svých dětí, zavést kompetence přístupu ke vzdělávání studentů a posílit kapacity ve vzdělávání jak v soukromém, tak i ve státním odvětví. Vláda usiluje také o vzdělávání žen, kvůli nimž byla změněna ústava z roku 1997.

V Džibuti se v současné době nacházejí dva vzdělávací programy - „UNICEF Program“ a „Education Program“. UNICEF Program se snaží dosáhnout všeobecných přístupů ke kvalitnímu vzdělávání a snížení rozdílů mezi pohlavími. Education Program je na tom podobně. Snaží se o kvalitní přístup ke vzdělávání a o rovnost mezi chlapci a dívkami.

Současná Džibutská republika je velice mladá, a proto je v Džibutsku velký problém dosáhnout rozvojových cílů. Je to problém, ačkoliv Džibuti rozšířila svůj přístup ke vzdělávání a snaží se uplatnit svou reformu. Gramotnost v Džibuti je obzvláště závažným problémem. Gramotnost se zde pohybuje na 3%, a to hlavně u mužů, džibutské ženy jsou silně ngramotné.

Počet pedagogů v Džibutské republice je velice slabý. Důvodem je to, že místní školící centrum CEPEN⁹⁵ nedokáže vyškolit dostačující počet pedagogů. Toto centrum proškolí za rok zhruba 130 pedagogů.

Džibuti se musí nejprve rozvinout a poté může kvést. Proto v Džibutsku lidé musí nutně upevnit určité cíle, které jsou privilegované a systém se bez nich v žádném případě neobejde. I přesto, že Džibuti zlepšila přístup studentů do škol, není stále na cestě ke splnění rozvojových cílů tisíciletí. Džibutská republika během dvou let byla financována

---

⁹⁴ Staženo 17.2.2010 http://www.unicef.org/djibouti/education_equality.html

⁹⁵ CEPEN (Centre d'exécution des projets vzdělání) je centrem pro vzdělávání v Džibutské republice.

několika soukromými (např. EFA-FTI Katalytic Fund) i státními organizacemi (např. Ministerstvo školství v Jemenu) a na její účet bylo připsáno více než 8 milionů USD.

5.2.1 Džibutské kočovné národy

Kočovné národy patří do historie a kultury celého Džibutska. Mezi tyto národy patří tzv. AFARS⁹⁶, kteří jsou zároveň také teroristickou buňkou a snaží se o násilný převrat v různých částech Džibutska a přilehlých státech, a také somálští uprchlíci, kteří si zvolili těžký život v džungli anebo na poušti a potulují se krajinou. Podle odhadů je Afarů více než 100 000, což je asi šestina obyvatelstva Džibutské republiky.

Míra vzdělávání u těchto národů je velmi nízká. Je to hlavně z důvodu, že Afarové odmítají propagandistické myšlení státu, v kterém se potulují. U těchto kmenů nenajdeme žádné rozdělení vzdělávacího systému na primární, sekundární anebo terciární odvětví, ale najdeme zde spíše malou skupinu žáku kdesi pod stanem písíci na hliněné tabulky.

Afarské kmeny se o své děti starají samy – mají vlastní učitele a děti učí jen svým znalostem a dějinám. Na druhou stranu Somálci své pedagogiky nemají a přesto se mnohdy najde i několik rodin, které se rozhodnou své dítě posílat do školy. Těchto rodin je zde jen 23 % z celkového počtu somálských kočovných národů. Největší motivací pro rodiny je školní jídelna, která je zde dotovaná ze 75% státem, a proto je to pro děti z chudých rodin velká odměna v každodenním životě.

5.3 Eritrea

Eritrea je zemí, která si prošla zhruba 80-ti letým válečným konfliktem, který se měnil podle politické situace – podle toho, kdo se zrovna nacházel v prezidentském křesle. I přesto se Eritrea dokázala během posledních čtyř let postavit na své nohy. Magazín Britannica uvádí, že poslední nepokoje v Eritreii byly ukončeny mírovou smlouvou v roce 2005 a díky tomu, že se v zemi na tak malém území nachází přírodní poklady v podobě rezervací se začala země rozvíjet a vznikl i částečně dobrý cestovní ruch.⁹⁷

V současné době nabízí Eritrea evropský standart, a to nejenom v politickém a cestovním systému, ale i ve školství, zdravotnictví a v sociálním zabezpečení. V Eritreii

---

⁹⁶ AFARS anebo také Afarové jsou muslimové, kteří se snaží o vojensko-politický převrat a také o rovnoprávnost muslimského obyvatelstva.

⁹⁷ Staženo 22.2.2010 <http://www.britannica.com/bps/browse/magazine/alpha/b/2957/2007>

nalezneme nespočet škol různého zaměření. Žáci a studenti v Eritreii mají možnost se vzdělávat už od 5 do 27 let, a to zcela zdarma. Výjimkou jsou zahraniční lycea a sekundární školy, v kterých je požadováno značně vysoké školné. Gramotnost v Eritreii se pohybuje na téměř 97%.

Vzdělávací systém v Eritreii se dělí do pěti úrovní: na pre-primární (od 3 do 6 let), primární (od 7 do 11 let), primárně-sekundární (od 11 do 15 let), sekundární (od 15 do 18 let) a na post-sekundární (od 18 do 27 let). Lycea a terciární vzdělávací systém se do výše uvedeného výčtu nepočítá. Toto vzdělávání je určené pro studenty od 18 do 27 let.

V Eritreii nalezneme téměř 824 primárních a sekundárních škol s 238 000 studenty. Univerzity a Lycea jsou v Eritreii celkem dvakrát: Universita of Asmara a Institut pro vědu a technologie. V Eritreii nenalezneme zde pouze jen tento výše zmíněný výčet, ale najdeme v Eritreii i mnoho dalších menších škol a odborných učilišť, které většinou podléhají pod správu misijních center.

Mezi základní a nejdůležitější cíle podle ministerstva školství Eritreji patří „poskytovat vzdělání všem občanům republiky ve všech místních jazycích a dialektech, a společným vzděláváním zbrojit proti chudobě a nemocem“.⁹⁸ Vzdělávací systém v Eritreji je také určen na podporu rozvoje tzv. „rovného přístupu pro všechny skupiny“ (tj. k prevenci diskriminace na základě etnika i pohlaví).

Vzdělávání v Eritreii nemá však jen pozitiva, stejně tak jako u sousedních zemí zahrnuje určité tabu a tím je školné. Vzdělávání je v Eritreii sice zcela zdarma, ale školy si nechávají platit za registraci dětí a za výukové materiály, a to je mnohdy velký problém pro domácnosti s nízkým příjmem.

5.4 Keňa

Keňa je zemí klidu, míru a přírodních pokladů. Najdeme zde 35 národních parků, které ochraňují nádherné přírodní scenérie a ohrožená zvířata. Obyvatelé Keni si své země velice cení, a proto si ji i chrání.

V této zemi nalezneme speciální vzdělávací systém, kterému se ve svahilštině říká „Harambee“ (český překlad je „sloučení“). Tento systém v životě keňského obyvatelstva hraje velký význam. Harambee systém v Keni tvoří asi 75% primárních a sekundárních škol. Systém vzdělávání zvaný Harambee byl v Keni zavedený teprve nedávno, a to v roce

---

⁹⁸ Informace získané dne 22.2.2010 na základě konzultace s velvyslanectvím státu Eritrea v Německu viz.stránky <http://www.botschaft-eritrea.de/>

2008 a je pro všechny obyvatele země zcela zdarma. Zavedení tohoto systému mělo podle M. Kenana za následek okamžitý vzrůst gramotnosti - ze 72% na 98%.⁹⁹

Keňa zavedla speciální vzdělávací systém už v roce 1985, který do roku 2008 prošel několika reformami. Z počátku se tento systém jmenoval „8-4-4“. Celé toto číslo mělo znamenat návaznost vzdělávacích stupňů – primární vzdělávání trvá 8 let, sekundární vzdělávání trvá 4 roky a stejně tak i terciární vzdělávání. Tento systém se místnímu obyvatelstvu velice vyplatil a to hlavně díky ekonomickému směru. Keňské školství tak pravidelně a nezádržitelně produkuje a vytváří pro svou zemi specialisty ve svých oborech. Přesto, že má Keňa kvalitní terciární školství, tak studenti vyjíždějí pravidelně studovat do zahraničí a z větší části jejich kroky míří do zemí jako je Francie, Rakousko a Španělsko.

5.5 Komory a Seychely

Komory a Seychely jsou ostrovními státy, které se nacházejí v Indickém oceánu. Na ostrovech Komory a Seychely existuje vzdělávací systém téměř do detailu stejný, jako je například u nás v Evropě (Francie, Německo). Podobně na tom je i gramotnost, která se zde pohybuje na 97%. Nejenom díky školnímu vzdělávacímu systému, ale hlavně díky cestovnímu ruchu, který tady probíhá ve velkém měřítku. Komory a Seychely jsou totiž nejnavštěvovanějším letoviskem z Afriky. Tyto dva exotické ostrovy, jak udává pražské ruzyňské letiště, ročně navštíví jenom z České republiky více než 70 000 lidí.¹⁰⁰

5.6 Rwanda

Rwanda je malým vnitrozemským státem ve střední Africe, který sousedí s Ugandou, Tanzánií, Burundi a Kongem. Většina obyvatel se hlásí ke křesťanství - ke katolickému anebo k protestantskému. Problémy mezi muslimy a křesťany ve Rwandě nenalezneme žádné, jediným velkým problémem je ve Rwandě porozumění mezi etnickými skupinami Hutu a Tutsi. Hutové jsou početnější než Tutsiové a v minulosti mezi těmito etniky vznikaly velké problémy. Rwanda sama o sobě patří mezi ty země, kde

---

⁹⁹ M.Kenan, *From Fatwa to Jihad*, nakladatelství N 2010

¹⁰⁰ Staženo 26.2.2010 <http://www.letiste-praha-ruzyne.cz>

se neustále vyvíjejí nějaké konflikty a poklidná politická situace ve Rwandě nemá své místo.

Samotné vzdělávání ve Rwandě začalo probíhat až po roce 1956, tzn. šest let před vyhlášením nezávislosti na Belgii a zhruba rok na to vypukla ve Rwandě první občanská válka, po které následovaly boje a nepokoje trávající zhruba do roku 2002. Rok 1956 ve Rwandě byl silně kritický a rozhodl ve velké míře o celém politickém systému, který měl zákonitě vliv i na vzdělávání. Úplné příměří ve Rwandě nastolila až francouzská Cizinecká Legie, která na popud belgického království vtrhla do země za účelem poskytnout ochranu civilistům před extrémisty.

Během občanské revoluce, která probíhala ve Rwandě od roku 1957 si země vydobyla svou nezávislost na Belgii a celý vzdělávací systém prošel reformou. Řada základních a středních škol byla znárodněna. Cílem znárodnění bylo získat větší kontrolu nad veřejným vzděláváním od vládních orgánů a církev, která ve Rwandě doposud vlastnila školské budovy, úplně odstříhnout. Nový politický systém Rwandy nestál o kontrolované školství, a proto veškeré vzdělávací zařízení patřící církvi znárodnil. S kolonizátory z Belgie, kteří zde po roce 1962 přišli o své pozemky však stále spolupracovali a radili se o nových systémech ve vzdělávání.

5.6.1 Vzdělávací systém za první republiky

V roce 1962 Rwanda získala svou nezávislost na belgickém království a tím vznikla i první republika. První republika se svou nedokonalostí silně odrazila ve vzdělávací systému, do kterého zanesla regionální a etnická ložiska. Již v roce 1960 MDR (Lidové hnutí za osvobození Bahutu)¹⁰¹ oznámilo svůj vzdělávací systém, kterým se inspirovali v roce 1957 při tzv. „Bahutském manifestu“. Politika Lidového hnutí za osvobození Bahutu si údajně měla do svého politického plánu včlenit sociálně-etnické potřeby v zemi. Díky nim došlo k demokratizaci vzdělávacího systému, znárodnění vzdělávacích zařízení a kompletnímu zákazu internátních škol. Poté v roce 1962 po získání nezávislosti politická strana MDR prohlásila, že získala kompletní správu nad celým školským systémem v zemi. Svě specifické místo ve Rwandě měly i náboženské školy. Jejich výuka ve Rwandě nebyla přímo zakázána, ale stala se více kontrolovanou než u jiných typů škol.

---

¹⁰¹ Staženo 26.2.2010 http://www.rwandagateway.org/education/article.php3?id_article=87

Vzdělávací systém první republiky ve Rwandě měl své místo, tedy až do roku 1967 a 1973. Jelikož v politickém systému se nacházelo daleko více Hutů, kteří prosazovali a nabízeli volná místa na univerzitách svým krajanům, tak docházelo k dalším rozbrojům, které vedly k politickému převratu.

5.6.2 Vzdelávací systém za druhé republiky

Vzbouřenci za pomoci generálmajora Juvénala Habyarimana v roce 1973 obsadili post ministra školství. V návaznosti na to se generálmajor Habyarimana o tři roky později prohlásil za prezidenta nové republiky. Habyarimana obhajoval regionální a etnické kvóty a snažil se pozměnit celý již zaběhlý vzdělávací systém.

Za jeho vlády bylo postaveno několik desítek moderních středních škol s nejlepším vybavením. Ve svém rodném městě v Ruhengeri nechal vystavět vojenskou akademii pod zkratkou EGENA a další vzdělávací instituce pro zaměstnance vysokých škol. Mezi lety 1976 – 1990 počet studentů středních škol značně vzrostl. Politický systém Habyarimaniho však upřednostňoval studenty ze severu, kterých přijímal na 60 - 70%. Celé politické vypětí mělo za následek další katastrofu, a to ve formě jedné z největších genocid ve 20.století.

M. Kučera ve své bakalářské práci „*Občanská válka a genocida ve Rwandě*“ uvádí, že genocida ve Rwandě byla následkem dlouhodobě vypjaté politické situace, která upřednostňovala jen jednu etnickou skupinu a druhou se snažila doslova vymazat z mapy.¹⁰²

Během genocidy a občanské války ve Rwandě došlo k vyvraždění téměř 800 000 lidí a bylo zničeno téměř 80% školského systému a institucí v celé Rwandě. K největším násilnostem podle dokumentu UNHCR (Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky) docházelo v hlavním městě Kigali. Žáci základních škol ve Rwandě byli vyhnáni ze škol, třídění podle výdrže a poté popravováni anebo verbováni k extrémistickým skupinám. Studenti středních a vysokých škol společně s profesory se snažili bojům zamezit anebo vyhnout. Někteří uprchli do sousedních států a jiní se chopili zbraně a šli bojovat za své ideály.¹⁰³

Genocida a občanská válka mezi lety 1990 – 1994 byla opět potlačena až při povolání armády z Francie. Dokonce ani OSN si v tak složité situaci nevěděla rady a

---

¹⁰² M. Kučera, *Občanská válka a genocida ve Rwandě*, Bakalářská práce 2008, Masarykova Univerzita.

¹⁰³ Staženo 26.2.2010 http://www.unhcr.cz/dokumenty/state2000_10.pdf

nemohla průběh genocidy zvrátit, proto musela být na území Rwandy silná vojenská intervence ze strany Francie, jinak by ve Rwandě zemřelo daleko více lidí.

5.6.3 Současný vzdělávací systém

Díky Francii se během nastaveného příměří začalo pracovat opět na vzdělanosti a zhruba za několik málo let byla obnovena celá struktura země. V současné době se gramotnost v zemi pohybuje kolem 82%.

Po roce 1994 do země začínají pronikat muslimské rodiny, které se ve Rwandě usazují a skupina muslimů ve Rwandě se začíná rozrůstat. Proto zde nově vznikající vzdělávací systém zavede nepovinné vzdělávání, které je zcela zdarma. Současný politický systém je pro to, aby vzdělání bylo přístupné všem a nechce nikoho ke vzdělávání nutit. Nepovinnost školní docházky ve Rwandě byla zavedena z toho důvodu, že děti z některých etnických skupin odmítají navštěvovat státní školy společně s křesťany. Díky tomuto problému a na popud současné politické scény ve Rwandě vzniklo několik škol s názvem Azhar.

Klasický vzdělávací systém je ve Rwandě rozdělen na tři stupně a to na: primární (od 5 do 11 let), sekundární (od 12 do 18 let) a na terciární (od 19 do 30 let). Snad největší pozornost byla v roce 2009 věnována terciárnímu vysokoškolskému systému. V současné době (2009) se na celém území Rwandy nachází přes 20 vysokých škol. Z toho 6 škol podléhá státnímu sektoru a 14 škol zase soukromému sektoru. Na státních vysokých školách se vyučuje v anglickém anebo ve francouzském jazyce a na soukromých vysokých školách je možnost vyučování i v arabském jazyce. Všechny vysoké školy ve Rwandě jsou zaměřené na vědu a na techniku.

V roce 2008 se dokonce i Rwanda zapojila do projektu s názvem „Imfundo – DFID“, který napomáhá ve školení pedagogických odborníků. Rwandští pedagogové anebo studenti mají také možnost navštěvovat školy pod názvem „Universités du Soir“, což jsou noční školy pro pracující. Díky těmto školám se podařilo Rwandě vychovat už téměř 100 kvalifikovaných doktorů přírodních věd. Od roku 2008 Rwandské ministerstvo školství vytvořilo nový projekt, kterému se neřekne jinak než „virtuální univerzity“. Tyto školy jsou zaměřené na on-line studium a jsou vhodné převážně pro studenty z horských oblastí, kteří se musejí věnovat své práci.

Pokud se vrátíme o několik let v historii Rwandy zpět, tak musíme uznat, že vzdělávací systém se ve Rwandě změnil během krátké doby.

5.7 Somálsko

Somálsko je chudý stát rozdělený na další podstáty a jako celek se nachází na Somálském poloostrově známém jako Africký roh. Somálsko se nachází ve východní Africe a sousedí s Etiopií, Džibutskem a Keňou. Je to poloostrov, a tak je z východu omývaný Indickým oceánem a ze severu Adenským zálivem.

Somálský politický systém v současnosti vůbec neexistuje, a proto je Somálsko jen formálním státem, který je rozdělen na republiky a mezinárodní vlády je odmítají uznat. Mezi tyto republiky patří Somaliland a Puntland. V další třetí části země žijí zbytky etiopské armády a místních klanů. A právě kvůli místním klanům se země v roce 1991 dostala do chaosu a bídy. V současné době v této třetí části Somálska neustále probíhá občanská válka, lidé zde žijí na hranici bídy a téměř nic zde neexistuje. Prozatímní vláda, která se v Somálsku snaží s nastalou situací bojovat společně s OSN, Francouzskou Cizineckou Legií a Evropskou komisí se každý den setkává s problémy jako: nemoci AIDS, Ebola a SARS, s nedostatkem vody, s nedostatkem nemocnic a nemocničního personálu, s dětskými vojáky a nucenou dětskou prací v dolech na sůl apod. Problémů je v Somálsku neskutečné množství.

Somálsko se potýká s problémy už od roku 1960, kdy získalo nezávislost na Velké Británii a Itálii. Vlády se z počátku chopila silná demokratická strana, ta však byla po vojenském převratu nucena odstoupit a k vládě se střídavě dostával jeden diktátor za druhým. Somálsko začalo víceméně fungovat jako válečné území a úkryt pro vyhnance.

V roce 1991 byla v Somálsku dokonce i zvýšená vojenská intervence mezinárodních bojových jednotek, z důvodu žádosti okolních států a výboru UNICEF. Sousední státy už odmítaly přijímat uprchlíky ze Somálska a UNICEF či jiné organizace nemohly všem zajistit bezpečí, a proto se musely zajistit veškeré hraniční přechody. Téhož roku se odtrhuje od Somálska první část země, která se prohlásí za Somaliland a o sedm let později v roce 1998 se od Somálska odtrhuje další část, která se prohlásí za Puntland. Každá z těchto výše jmenovaných zemí si zabere určitou část území a vytvoří vlastní hranice i politický systém. Vojenský dohled nad Somálskem však přetrvává až do dneška a to nejenom z důvodu stále probíhající občanské války, ale i z důvodu současné politické situace v čele s muslimy. Somálští politici hřeší na to, že je v zemi chudoba, a tak mohou s civilisty nakládat jako se svými otroky – ti se však bouří a mají hlad.

5.7.1 Vzdělávací systém v Somálské republice

O systému vzdělávání v Somálské republice, která je v současnosti třetí republikou rozpadlého somálského státu pomalu nemůže být ani řeč. Téměř nic zde nefunguje, kromě armády a extrémistických skupin. Lidé zde přišli o všechno, doslova zde žijí na zemi a před sluncem je chrání jen kousek látky uvázané na větvi. Děti se zde učí pouze číst, psát a základům počítání, a to většinou od rodičů, kteří mají ještě sílu vzdělávat své potomky.

5.7.2 Vzdělávací systém v Somalilandu

Somaliland je nezávislým a mezinárodně neuznávaným muslimským státem, který se vytvořil v roce 1991 z rozpadajícího se Somálska. V této republice žije téměř 45% obyvatel ve městech a zbytek nomádkým životem – celá společnost je organizována v klanových jednotkách, kterých zde žije něco kolem 50 000, což je kolem 3 500 000 obyvatel. Somaliland jako muslimský stát má velmi dobré vztahy s okolními státy a dokonce stále spolupracuje s Velkou Británií. Pouze v roce 2006 zde propukla malá občanská revoluce, která byla okamžitě potlačena. Po této občanské revoluci byl Somaliland podruhé prohlášen republikou. Občanská revoluce přinesla novou reformu vzdělávacího systému.

V současné době je vzdělávání v Somalilandu pro všechny zcela zdarma a nepovinné. Školy jsou stavěné jak pro muslimy, tak i pro menšinu křesťanů, která zde žije. Ve školách se děti už od primárních stupňů učí arabsky, anglicky a somálsky. Teprve ve vyšších ročnících mají možnost se učit ještě další jazyky. Vzdělávání se zde rozděluje na pre-primární (od 5 do 7 let), primární (od 8 do 12 let), sekundární (od 13 do 18 let) a na terciární (od 19 do 27 let). Pro žáky a studenty jsou zde připraveny tři typy škol, kterými jsou: státní, soukromé a tzv. školy Azhar. Průměrná gramotnost se v této republice pohybuje na 82%.

5.7.3 Vzdělávací systém v Puntlandu

Puntland je podobně jako Somaliland nezávislým státem, který vzniknul v roce 1998 z rozpadajícího se Somálska. Je to stát uvnitř státu. Puntland však na rozdíl od Somalilandu neusiluje o úplné odtržení od samotného Somálska. Jeho politickým cílem je vytvoření jednoty somálského lidu a vytvoření fungujícího federativního státu.

Název země je odvozen od Země puntské a historie této části Somálska sahá až ke starověkému Egyptu. Puntland, stejně jako Somaliland má vlastního prezidenta, vlajku, znak, hymnu a svou armádu, která střeží hranice se zbylou částí rozpadlého Somálska.

Střety a nepokoje zde však neskončily odtržením v roce 1998 od Somálska, ale pokračovaly i v roce 2001. Lidé v čele s bývalým prezidentem Abdullahem Yusufou Ahmedem nebyli spokojeni s prezidentskými volbami, a proto v hlavním městě Puntlandu v Garoowe vyvolali malou revoluci, jejíž střety pokračovaly až do května 2002. Po roce 2002 se začal v Puntlandu reformovat celý vzdělávací systém, ale k jeho zavedení došlo až v roce 2005, protože v roce 2004 zemi postihla ničivá vlna tsunami, která byla následkem zemětřesení v Indickém oceánu. Celá oblast Puntlandu byla silně zasažena a ostatní státy její prosby o humanitární pomoc ignorovaly. To mělo za následek téměř rok potáčení se v počátcích bídy, a proto se zde skoro zastavil čas. O rok později, jak uvádí islámská televizní společnost Aljazeera, se puntlantští obyvatelé a převážně žáci primárního vzdělávání z osady Bandirradley stali zajatci militární skupiny UIC (the Union of Islamic Court).¹⁰⁴ Islámská militární skupina se dožadovala uplatňování šarií v regionech Puntlandu. Domluva mezi UIC a puntlandskou vládou byla velice složitá. UIC chtěla nekompromisně uplatňovat islámské právo šarií a politický systém Puntlandu chtěl demokratičtější řešení.¹⁰⁵

Reforma školství se tak dostala ke svému působení až po roce 2005. Samotný vzdělávací systém v Puntlandu se dělí na: pre-primární (od 3 měsíců do 5 let), nižší primární (od 6 do 11 let), vyšší primární (od 12 do 16 let), sekundární (od 16 do 20 let) a v neposlední řadě na terciární (od 21 do 35 let).¹⁰⁶ Vzdělávat se samozřejmě mohou i lidé starší 35 let, ale pro ně už není vzdělání zdarma a musejí si plně platit celé studium. V podstatě můžeme vzdělávání ve státě Puntland popsat jako systém 2-4-4-4. Možná se

---

¹⁰⁴ The Union of Islamic Cour (česky Unie Islámských soudů) je militaristická nadnárodní společnost, která dodržuje uplatňování islámského práva šarií a uznává nejvyšší islámské soudy. Tato organizace je údajně napojená na Nejvyšší radu islámských soudů (SCIC), která trvá na uplatňování islámského práva. Tato organizace kontrolovala podle islámské televizní společnosti Aljazeera největší procento Somálska. Po rozpadu Somálska se její působnost silně změnila, spíše začala působit jako policejní pořádková jednotka anebo jako soudní vykonavač šarií.

Tato organizace byla ještě před rokem 1991 velice významná a byla uznávaná obyvateli i politiky celého Somálska. Vláda po několik let do této unie investovala ohromné finanční částky, za které se kupovaly zbraně, jež byly po rozpadu Somálska použity proti politickému systému a místním obyvatelům. UIC se však svého postavení nechtěla vzdát tak rychle, proto útočila v různých regionech, aby se Somálsko opět sjednotilo a vytvořilo unii. Somaliland však na UIC vyzrál tím, že dal unii vědět o svém uplatňování islámského zákona šarií ve své legislativě. Podobně postupoval i Puntland, ale až po obsazení svého území.

¹⁰⁵ Staženo 27.2.2010 <http://www.aljazeerataalk.net/forum/showthread.php?t=756>

¹⁰⁶ Staženo 27.2.2010 <http://education.puntlandgovt.com/syseducation.php>

někomu zdá, že je to velice složitý a zdlouhavý proces vzdělání, avšak dle mého názoru, je to nejlepší vzdělávací systém v celém Somálsku.

Vláda v Puntlandu si uvědomuje, že vzdělání je nedílnou součástí života, a tak se vzdělávacímu systému velice věnuje. Vláda si je také vědoma postavení islámu v Puntlandu, a proto zde mají místo i školy koránu, které se zaměřují na výuku základních islámských hodnot a snaží se vyučovat arabštinu už v ranném věku. Vláda tento druh škol pravidelně kontroluje a podporuje.

Pre-primární vzdělávání v Puntlandu je označované zkratkou ECD. Tento typ vzdělávání je součástí primárního vzdělávání a vybavuje žáky základními dovednostmi pro budoucí studium na základních školách. ECD je základním kamenem pro budoucí vzdělávání, děti se zde učí základům čtení a počítání. ECD je program, který je převážně zaměřen na rozvoj kognitivních a psycho-motorických dovedností.

Primární vzdělávání je určené pro děti od 6 do 16 let a je rozděleno na nižší a na vyšší cyklus. Ke konci každého cyklu musí žáci vždy splnit zkoušky, které je opravňují pro další studium. U konce vyššího cyklu skládají žáci tzv. „PSLE maturitu“, která zde funguje spíše jako přijímací zkoušky na sekundární vzdělávání. Díky těmto zkouškám se rodiče poté mohou rozhodnout, zda své děti dají na státní školu anebo na soukromou.

Sekundární vzdělávání je rozděleno na státní a soukromý sektor. Státní školy jsou označované pod zkratkou PSCE – to znamená, že školy jsou certifikované. Soukromé školy se zase označují zkratkou NFE.

Sekundární školy typu PSCE, jak už jsem výše uvedl, jsou certifikované státem a poskytují studentům všeobecné vzdělání s možností pokračovat na některé ze státních univerzit. Na druhou stranu sekundární školy pod zkratkou NFE patří mezi necertifikované školy, které nabízejí studentům zvýšení gramotnosti ve všeobecné komunikaci, zdravotnictví a zemědělství. Většinou jsou tyto typy škol určené pro dospělé, kteří chtějí získat nějakou kvalifikaci. Absolventi těchto škol získávají osvědčení o tom, že mohou vykonávat profesi asistenta v daném oboru.

Terciární vzdělávání je určené všem absolventům tzv. PSCE škol, kteří úspěšně absolvují své studium. Podle vyjádření ministerstva školství v Puntlandu bylo terciární vzdělávání zřízené za účelem zlepšení sociálního a ekonomického měřítka ve společnosti.¹⁰⁷

---

¹⁰⁷ Puntland Ministry of Education, *Priority Areas of focus at Ministry of education*, 2007 Puntland Ministry

V Puntlandu nalezneme v současné době několik státních i soukromých univerzit, které se zaměřují svými obory na studium techniky, ekonomiky, lékařství, náboženství a pedagogiky. Vyučovacím jazykem je somálština, arabština a angličtina. S výjimkou tzv. fakulty Šariá, zde se vyučuje pouze v arabštině a škola je pouze jen pro chlapce.

Naštěstí puntlandská vláda si brzo uvědomila, že je potřeba rozvíjet anglický jazyk pro budoucnost své země, a proto se rozhodla finančně podporovat všechny instituce, které všem obyvatelům země nabízejí zcela zdarma výuku anglického jazyka. Domnívám se, že zavedení této reformy v Puntlandu hodně podpořilo místní rozvoj a mělo by být dostupné všem africkým zemím, které jsou na pokraji bídy. Průměrná vzdělanost v Puntlandu se pohybuje o něco více než v sousedním Somalilandu, a to na 86 %.

5.8 Tanzanie

Tanzanie je chudá země s bohatou přírodní scénérií, kde můžeme nalézt například Viktoriino jezero, přírodní rezervace jako Serengeti a Kilimandžáro. Součástí tanzánské republiky jsou také tři ostrovy, které se jmenují Zanzibar, Pemza a Mafia.

Tanzanie jako taková vznikla sloučením dvou původně nezávislých států Tanganiky a Zanzibaru. Mezi její sousedy patří Keňa, Uganda, Rwanda, Burundi, Kongo, Zambie, Malawi a Mosambik. Tanzanie si podobně jako ostatní africké země vydobyla v 60 letech minulého století svou nezávislost na Velké Británii. Mezi místní obyvatelstvo patří kmeny Svahilců, Sukumů a Ňamweziů. Všechny tyto kmeny tvoří obyvatele celé Tanzanie. Země je sice chudá, ale na druhou stranu je zde velký zájem o vzdělávání.

Tanzanie si uvědomuje, že kvalitní vzdělávání je pilířem národního rozvoje a je prostředníkem pro získání kvalifikovaných pracovních sil. Tanzánské ministerstvo tvrdí, že pokud se jim podaří získat dostatek kvalifikovaných sil, tak vytvoří konkurenceschopné hospodářství.¹⁰⁸

Struktura vzdělávání v Tanzanii je rozdělena na pre-primární (od 5 do 7 let), primární (od 8 do 12 let), junior-sekundární (od 13 do 16 let), senior-sekundární (od 17 do 19 let) a na terciární (od 20 do 23 let).

Hlavním rysem vzdělávacího systému Tanzanie je dvojjazyčná politika, která vyžaduje, aby se děti učily dvěma jazykům - anglicky a tanzánsky. Tanzánština je složená z několika místních dialektů, kterými se nejvíce hovoří. Angličtina je pro místní obyvatele

---

¹⁰⁸ Staženo 27.2.2010 <http://www.tanzania.go.tz/>

a ekonomiku velice důležitá, a proto byla zanesena i do pre-primárního vzdělávání.¹⁰⁹ Angličtina se vyučuje jako povinný předmět.

Vzdělávací systém v Tanzanii umožňuje studentům zůstat v kontaktu s jejich kulturními hodnotami a dědictvím.

Reforma školství v Tanzanii proběhla v roce 1995 a hlavním cílem zavedení reformy byla politická iniciativa, která chce Tanzanii dostat na mezinárodní úroveň. Díky reformě školství se o dva roky později v roce 1997 vyvinulo i tzv. vzdělání „Master Plan“ pod zkratkou BEMP.¹¹⁰

Samotné vzdělávání v Tanzanii je zcela zdarma a povinné po dobu sedmi let - od 8 do 15 let. Průměrná gramotnost v Tanzanii se pohybuje kolem 80%.

5.9 Uganda

Prezidentská republika Uganda sousedí s Keňou, Súdánem, Demokratickou republikou Kongo, Rwandou a Tanzanií. Součástí Ugandy je velká vodní plocha Viktoriina jezera, kterým prochází i hranice s Keňou a Tanzanií. Součástí prezidentské republiky je také království Buganda¹¹¹, od kterého vzniknul název Uganda.

Uganda si svou nezávislost na Velké Británii vybojovala v roce 1962 a v téže roce bylo obnoveno i Bugandské království. V současné době je země stabilní bez jakýchkoliv politických či náboženských problémů. Snad jediným problémem je komunikace – hovoří se zde totiž více než 40 domorodými jazyky, ale úředním jazykem stále zůstává angličtina a svahilština. Lingvistika má vliv i na vzdělávání. Některé rodiny totiž odmítají posílat své děti do školy, protože jsou zaujatí vůči angličtině, která se zde vyučuje.

Současný vzdělávací systém v Ugandě podle Heleny Štastné-Bubelové existuje už od roku 1960 a je rozdělen na primární (od 6 do 13 let), nižší sekundární (od 14 do 18 let), vyšší sekundární (od 19 do 21 let) a na post-sekundární (od 21 do 24 anebo 26 let).¹¹²

Uganda patří mezi první africké země, kde byly založeny školy jen pro africké obyvatelstvo. Velká Británie zde totiž své první primární školy založila již v roce 1890 a

---

¹⁰⁹ Staženo 27.2.2010 <http://www.tanzania.go.tz/>

¹¹⁰ Vzdělání Master Plan pod zkratkou BEMP je určeno výhradně pro vzdělávání dospělých jedinců, kteří si potřebují doplnit svou kvalifikaci.

¹¹¹ Království Buganda je součástí prezidentské republiky Uganda. Toto království se nachází na jihu Ugandy a má vlastní politický systém, armádu i státní symboly. Království je složené z 52 klanů kmene Baganda, kterým zde vládne královská rodina.

¹¹² S. Brouček, *Africký deník Heleny Štastné-Bubelové*, Nová tiskárna, Praha 2001.

v roce 1924 založila několik sekundárních škol a do roku 1953 se počet sekundárních škol rozrostl na padesát tři. Některé školy byly provozovány ze soukromých zdrojů a ty byly většinou internátní, a jiné školy patřily pod správu církevních organizací. Výchova v církevních zařízeních byla do 1953 velice problematická a to bylo také jedním z problémů před tím, než Uganda vyhlásila svou samostatnost.¹¹³

Vyhlášení samostatnosti a částečná reforma školství se víceméně týkala jen církevních internátních škol, jinak celý systém vzdělávání zůstal totožný. Další reforma, která následovala v roce 1974 reformovala pouze obsah předmětů, které byly vyučované do roku 1974 podle britského vzoru – poté přišla celková modernizace.

Do roku 1971 se počty studentů v Ugandě rozšiřovaly a gramotnost v zemi se pohybovala na 92%.¹¹⁴ Vše se najednou zastavilo mezi lety 1971 – 1985. V této době převzal moc násilím generál Idi Amin a nastolil v Ugandě diktátorský režim. Během vlády Idi Amina nikdo nesměl vycestovat bez povolení ze země a zahraniční studijní cesty byly zrušeny. Diktátorská vláda Idi Amina dokonce začala masivně rušit celý školský systém, protože jeho cílem bylo nahnat děti a pedagogy do továren a do zemědělství. Pokud někdo z dospělých odmítl, byl popraven. Děti, tedy lépe řečeno chlapci do 13 let, byly donuceny k povinné vojenské službě.¹¹⁵

Po roce 1985 přišlo relativně dobré období, které pomohlo původním obyvatelům obnovit ekonomiku a školský systém. Školský systém však nebyl obnoven ihned. Opět zpřístupnit školy a najít nové učitele zabralo vládě několik let.

V roce 1990 byla Uganda rozdělena na dvě části - na jih a na sever. Na severu zuří už dvě desetiletí krutá válka a na jihu vzkvétá ekonomika a gramotnost se zde pohybuje téměř na 90%.

5.9.1 Vzdělávací systém v jižním sektoru Ugandy

Po roce 1985 se začaly vojenské jednotky Idiho Amina stahovat na sever a vojenské jednotky osvobozené armády se začaly rozpínat po celém jihu - do té doby, dokud kompletně nezajistily celý jih. Na hranicích mezi severem a jihem byla vytvořena velká hranice z nášlapných náloží a armáda zde střeží celé hranice. Díky tomuto rozdělení získal jižní sektor Ugandy celkovou demokratickou samostatnost a začal se pozitivně

---

¹¹³ Saženo 2.3.2010 <http://www.ugandachurches.org/>

¹¹⁴ Staženo 2.3.2010 <http://www.sacmeq.org/education-uganda.htm>

¹¹⁵ Filmový dokument Jeden svět na školách a člověk v tísni, *Děťští vojáci*, 2004.

ekonomicky a sociálně vyvíjet. Během krátké doby byl v Ugandě obnovený celý školský systém a gramotnost se začala pohybovat téměř na 90%. Vyučovat se v Ugandě začalo nejprve ve městech, neboť ta byla nejlépe chráněna a poté se výuka začala šířit i na vesnice a rezervace. Po obnovení systému se do země začali sjíždět opět misionáři z celého světa a začaly se opět obnovovat církevní internátní školy, které mnohdy fungovaly jako dětské domovy pro opuštěné sirotky.

Myslím si, že pokud by jižnímu sektoru nepomohly církevní organizace, tak by se tak rychle nemohl dostat nahoru. Církevní organizace byly totiž jediné, které přišly Ugandě na pomoc, protože ostatní svět Uganda vůbec nezajímá.¹¹⁶

5.9.2 Vzdělávací systém v severním sektoru Ugandy

V severním sektoru Ugandy zuří už téměř dvě desetiletí brutální občanská válka, která je dozvukem Aminova režimu, jenž kompletně zdevastoval celý systém v zemi. V severním sektoru se stále pohybují jednotky LRA¹¹⁷, které neustále ohrožují a napadají civilní obyvatelstvo. Místní obyvatelé a vláda z jižního sektoru už několik let žádají o pomoc světovou veřejnost, které je ale situace v Ugandě úplně jedno.

Venkov a bývalé rezervace zde pustnou, lidé utíkají do pohraničních měst, které jsou hlídané ugandskou armádou. Města jsou tak přeplněna, že zde rostou ceny za jídlo a to způsobuje hladomor – během několika měsíců roku 2009 v severním sektoru Ugandy zemřelo desítky lidí hlady.

Současná ugandská vláda v reakci na konflikt, který neustále pokračuje v severním sektoru Ugandy, ve snaze ochránit obyvatele před útoky jednotek LRA přemístila už více než 400 000 lidí do tzv. chráněných vesnic. Více jak 800 000 lidí se v dubnu roku 2008 navrátilo do svých vesnic, protože jednotky LRA byly oslabeny a musely se stáhnout do hor a na hranice Súdánu. V roce 2008 se ugandská vláda snažila s jednotkami LRA podepsat mírovou smlouvu, ale marně. LRA nechce vyjednávat, chce ovládnout celou zemi.

---

¹¹⁶ Staženo 2.3.2010 <http://www.invisiblechildren.cz/history/uganda>

¹¹⁷ LRA je armáda božského odporu, která má na svědomí únosy, vraždy, genocidu apod. Jednotky LRA unesly za posledních 20 let už více jak 30 000 dětí, které vycvičily na vojáky. Děti, které byly uneseny jednotkami LRA a po několika letech osvobozeny vojáky OSN vypovídají, že pokud cokoliv odmítly, tak byly automaticky popraveny anebo brutálně mučeny.

Podle Amnesty International v této oblasti nenalezneme téměř žádný vzdělávací systém. Školy jsou zde rozbombardované anebo slouží jako úkryty vojáků LRA. Rodiče své děti odmítají kamkoliv posílat a často je ukrývají před unesením.¹¹⁸

Ti, kteří mají trochu štěstí a žijí v chráněných vesnicích, uprchlických táborech anebo ve městech, která jsou pod ochranou ugandské armády, se alespoň částečně setkávají se vzděláváním. Vzdělávací systém lze v rámci možností rozdělit přesně podle výše uvedených míst, kde se děti nacházejí.

V uprchlických táborech - kde je kapacita lidí kolem 800 000 - se vojáci z ugandské armády a misijní pracovníci snaží dětem předat alespoň základy čtení, psaní a počítání. Bohužel v těchto táborech panuje neuvěřitelný zmatek, korupce a kriminalita je zde na nejvyšším bodě, a tak se dětem dostává jen základům.

V chráněných vesnicích - kde je kapacita lidí kolem 6 – 12 osob na jeden dům – se vzdělávací systém dělí na juniorský primární (od 6 do 8 let) a na seniorský primární (od 9 do 14 let). Poté je vzdělávání dětí ukončeno a děti se věnují práci na místních polnostech, které jsou chráněny ugandskou armádou. Juniorské primární vzdělávání se snaží dětem předat základy psaní, čtení, počítání a znalosti minimálně dvou jazyků. Z pravidla se v Ugandě vyučuje angličtina a arabština. Na druhou stranu se děti v seniorském primárním vzdělávání setkají s přípravou na život. Naučí se zde obdělávat půdu, opravovat základní stroje a starat se o dobytek. Tento typ vzdělávání kompletně připraví děti z ugandských severských vesnic na krutý život ve válečném pohraničí.

Ve městech, která jsou pod ochrannou ugandské armády mají děti ke vzdělávání lepší přístup, i když to není tak, jako to je v jižní Ugandě. Vzdělávání je v Ugandě zcela zdarma a nepovinné. Pokud rodiče nechtějí své děti pouštět do škol anebo do vzdělávacích center, tak nejsou zákonem nijak stíhaní. Samotný vzdělávací systém je v Ugandě rozdělen na primární (od 7 do 14 let), sekundární (od 15 do 18 let) a na primárně terciární (od 19 do 23 let). Pre-primární vzdělávání v ugandském školském systému neexistuje. A to z toho důvodu, že matky nechtějí být dlouho bez svých dětí. Proto je zde upravena i výuka, která trvá nejvíce 3 hodiny denně a školy jsou umístěny tak, aby se nacházely v blízkosti největších sídlišť.

Terciární vzdělávání v této válečné oblasti neexistuje, je nahrazeno tzv. primárně terciárním vzděláváním, které zahrnuje jen základní znalosti pro určité obory. Ugandská

---

¹¹⁸ Staženo 3.3.2010 <http://www.amnesty.cz/zpravy/Detsti-vojaci-bojuji-ve-vice-nez-dvaceti-svetovych-konfliktach/>

vláda si tak vychovává alespoň částečné odborníky v daných oborech. Například lékař jako takový v Ugandě nestuduje jako u nás 6 let, ale pouhé 4 roky. Na druhou stranu se však studenti setkají s praxí hned po jednom semestru (po 6 měsících). Primárně terciární vzdělávání je v ugandském školském systému rozděleno na dva stupně. První stupeň trvá, jak jsem již výše zmínil, jeden semestr (6 měsíců) a je zaměřen na teoretické poznávání – zákony, etika, informatika apod. Druhý stupeň trvá 7,5 semestru (3,5 roku) a je výhradně zaměřen na praktické vzdělávání – praxe v daném oboru. Studenti, kteří absolvují s vynikajícími výsledky primárně terciární vzdělávání, mají možnost studovat školy v jižním ugandském sektoru.

Gramotnost v tomto sektoru byla naposledy změřena ještě před občanskou válkou. V současnosti je měření gramotnosti v Ugandě nemožné, protože se zde vzdělávání dělí na několik dalších podsektorů, v kterých probíhá odlišné vzdělávání.

Myslím si, že vzdělávání v severském ugandském sektoru, navzdory dané situaci, je na celkem dobré úrovni a místní vláda se snaží, jak jen to je možné. Bohužel mezinárodní organizace a světové vlády odmítají jakoukoliv pomoc Ugandě a nechávají jí v jejich problémech.

6. Západní Afrika

Do zemí západní Afriky se řadí země jako Benin, Burkina Faso, Gabon, Gambie, Ghana, Guinea Bissau, Kamerun, Kapverdy, Libérie, Mali, Niger, Nigérie, Pobřeží slonoviny, Rovníková Guinea, Senegal, Sierra Leone, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Togo.

Západní Afrika je zemí, která má široké spektrum oblastí, kultur a náboženských směrů. Je umístěna do severojižní osy, která rozděluje Afriku na dvě poloviny. Ze západu a z jihu její břehy omývá Atlantský oceán a sever se krásně vyhřívá na dunách Saharské pouště. Občas se tato oblast mezi místními obyvateli označuje mystickým jménem „Údolí Benue“. Co pojem „Benue“ označuje, to se nikomu ještě nepodařilo zjistit. Pojem „Benue“ je pro evropskou kulturu mystický, stejně tak jako kultura západních Afričanů.

6.1 Benin

Republika Benin je částečně podobná státu Uganda. Více jak 40 let zde zuřily nepokoje a občanské války až do úplné samostatnosti. Republiku Benin známe dnes jako velice mladou zemi. Republika Benin oslavila v lednu 2010 své čtvrté narozeniny. A i když patří Benin mezi mladé země, tak se zde pohybuje vzdělávací, sociální i zdravotní systém na vysokém žebříčku v porovnání s ostatními africkými zeměmi.

Samotné vzdělávání v Beninu není ani povinné a ani nepovinné. Pravdou je, že beninské úřady na dodržování školní docházky neberou moc ohledy. Platí zde starý zákon pocházející z 80.let minulého století, který uznává pravidlo všem známé „kdo chce někým být – chodí do školy“.

V roce 1996 se podle tabulek k primárnímu vzdělávání přihlásilo 72,5% dětí a ke vzdělávání nastoupilo pouze 53,3% dětí. O deset let později se vzdělávání v republice Benin silně rozrostlo a to tak, že se k primárnímu vzdělávání hlásilo 89,8% a ke vzdělávání poté nastoupilo 87%. Tak silný nárůst dětí ve škole je díky světovému vlivu, který je díky místní vládě v zemi stále aktuální. Benin je samostatnou republikou, která není závislá na jiném státě, ale spolupracuje s Evropskou unií a s USA. Díky zahraniční spolupráci se statistiky vzdělávání rok od roku zvedají a gramotnost v zemi se pohybuje v současné době na 86%.

V době, kdy v Beninské republice vládnul tvrdý marxistický režim byl silně ohrožen celý vzdělávací systém. Beninská republika po pádu komunismu v roce 1989

zavedla ve své zemi významné změny, které se dotýkaly celého školského systému. Díky těmto změnám bylo dosaženo významných pokroků v oblasti vzdělávání, zejména tedy v oblasti přístupu pedagogů ke studentům a ve vyučování.

Samotný vzdělávací systém v Beninské republice je rozdělený na primární (povinné od 6 do 11 let), juniorský (od 12 do 15 let), vrcholový (od 16 do 19 let), bakalářský (od 20 do 23 let) a na magisterský (od 24 do 28 let). Každý z těchto stupňů je zakončený určitou zkouškou a osvědčením, které musí student anebo žák bezpodmínečně získat.

Terciární vzdělávání, anebo také bakalářské a magisterské, je situováno do 11 univerzit a 2 lyceí. Vyučovacím jazykem je zde francouzština. Anglický jazyk, i přes mezinárodní spolupráci, je na univerzitách hodně zavrhován a pedagogové i přes nátlak nadřízených odmítají komunikovat v tomto jazyce. Pedagogové z Beninu se odvolávají na demokracii, a proto studenti musejí komunikovat ve francouzštině. Nejznámější univerzitou v Beninu je areál Abomey Calavi, v kterém se nachází několik fakult: FSS – Fakulta zdravotních věd, FAST – Fakulta vědy a techniky, FADESP – Fakulta práva a politických věd apod. Každá fakulta univerzity Abomey Calavi má ve svém čele děkana, tzv. prezidenta, který rozhoduje o celém dění na fakultě.

6.2 Burkina Faso

Několik dní před Vánoci roku 1960 si země se zvláštním názvem Burkina Faso vydobyla svou nezávislost na kolonizátorech z Francie. S příchodem svobody přišla i neuvěřitelná chudoba. Burkina Faso se už nikdy nepostavila na své vlastní nohy. Nikdo z místních obyvatel si nedokázal za celých 50 let připustit, že jsou vlastně silně závislí na pomoci ostatních států. Burkina Faso dnes patří mezi nejchudší země západní Afriky.

I přes neuvěřitelnou chudobu, která v zemi panuje je v Burkina Faso vzdělávání povinné pro děti od 6 do 16 let a zcela zdarma. Žáci ve státě Burkina Faso platí pouze jen školní potřeby. Většina žáků však pochází ze sociálně slabých rodin, a proto jim stát školní potřeby dotuje.

Pedagogové z Burkina Faso jsou silně závislí na státu. Stát se musí o své pedagogy postarat téměř v každém měřítku. Každý starosta obce anebo města je povinen podle zákona vybudovat primární školu a ubytovat pedagoga. Morální zákony každého kmene anebo vesnice udávají, že každý správce obce či města musí pedagogům zajistit stravování, ubytování, základní plat a zdravotní pojištění. Mezinárodní organizace „*Lékaři*

bez hranic“ uvádí, že na jednoho pedagoga v Burkina Faso připadá 65 dětí, které navštěvují jednu třídu.¹¹⁹

Samotný vzdělávací systém je rozdělený na primární (od 6 do 11 let), junior sekundární (od 12 do 14 let), senior sekundární (od 15 do 18 let) a nižší terciární vzdělávání (od 19 do 24 let).

Páter Cizovský ve své knize *„V Africe mi říkali Sípho“* uvádí, že během primárního vzdělávání se žáci převážně vzdělávají v praktických dovednostech než v teoretických. Děti se zde učí pěstovat kukuřici, starat se o stromy, pěstovat zvířata a základům ekonomiky. Podle pátera Cizovského je praktickým dovednostem věnováno zhruba 8 - 12 hodin každý den a teoretickým dovednostem jen 3 – 4 hodiny denně. Výuka ve školách Burkina Faso probíhá jednou za týden, a to od východu slunce do západu slunce s jednou tříhodinovou přestávkou.¹²⁰

Teoretickým dovednostem se žáci začínají věnovat až v pozdějším věku - v junior sekundárním vzdělávání (od 12 do 14 let). Během tohoto studia si žáci osvojí veškeré teoretické dovednosti: naučí se počítat, zdokonalí si čtení a psaní, naučí se základům zeměpisu a věnují se výuce jazyka, kterým je zde angličtina.

Během senior sekundárního vzdělávání se žáci připravují ke studiu na nižším terciárním stupni vzdělávání, kde mohou získat bakalářský titul. Seniorské sekundární vzdělávání je rozděleno převážně na dva obory – na praktický, který trvá 1 rok a na teoretický, který trvá 3 roky. V některých částech Burkina Faso lze najít také internátní církevní školy, které slučují primární a sekundární vzdělávání. Tyto školy jsou pod církevní správou a jsou převážně určené pro sirotky.

Gramotnost v Burkina Faso se pohybuje na pouhých 23,6%. Je to hlavně z důvodu téměř čtyřicetileté demokracie, která zde vytvořila jakési vakuum, které určitou dobu nedokázalo zvyšovat gramotnost svých dětí.

6.3 Gabon

Gabon je zemí, která je vyvážená – je chudá i bohatá. Chudá je v zemědělství a pěstování dobytka. Bohatá je na průmysl, nerostné bohatství a hlavně na přírodní scenérie. O ropu, uhlí a diamanty gaboňané téměř zakopávají, ale o potraviny a pitnou vodu je v

---

¹¹⁹ Informace získané na základě rozhovoru s Lucií Ďuricovou, tiskovou mluvčí mezinárodní organizace Lékaři bez hranic.

¹²⁰ Z.Cizovsky, *V Africe mi říkali Sípo*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2003.

Gabonu velká nouze, a proto si musejí potraviny a pitnou vodu dovážet ze zahraničí. Samozřejmě, že se zde nenachází jen ropa, uhlí a diamanty. V Gabonu nalezneme hlavně třináct volně přístupných národních parků, které jsou domovem pro 200 druhů savců, 600 druhů ptáků a na 8000 druhů rostlin. Občas je Gabon nazývaný posledním rájem Afriky. Mnohdy se stává cílem dovolených pro vyšší sociální vrstvy obyvatelstva.

Politická situace je v Gabonu na rozdíl od sousedních zemí zcela poklidná. Její hranice hlídá gabonská armáda a nedovoluje uprchlíkům z okolních zemí vstup do Gabonu.

Gabon leží na západním pobřeží rovníkové Afriky. Území státu se rozkládá po obou stranách rovníku. Pobřežní nížina proniká daleko do vnitrozemí, protéká jí řeka Ogooué. Na severu země nalezneme vysočinu Monts de Cristal, což v překladu do českého jazyka znamená Křišťálové hory. Své označení získala vysočina díky několika diamantovým dolům v tamní oblasti.

Vzdělávací systém v Gabonu je doposud po vzoru Francie, výjimkou je jen několik změn, které byly zavedeny postupně v průběhu několika let, a to hlavně z důvodu zachování kulturní tradice. Gabonská vláda klade velký důraz na vzdělávání. Neustále se snaží stavět venkovské školy i v odlehlých obcích.

Vzdělávání v Gabonu je zcela zdarma a povinné pro děti od 6 do 16 let. Při posledním měření a sčítání v roce 1996 bylo zaznamenáno, že se v Gabonu nachází 1147 primárních škol s 250 693 žáky a 4843 učiteli. To znamená, že na jednoho učitele v primárním vzdělávání vychází 51 dětí. K sekundárnímu vzdělávání se přihlásí zhruba každé 4. – 5. dítě a to většinou z vyšších sociálních vrstev. Ostatní děti si místo sekundárního vzdělávání vybírají, mnohdy i nedobrovolně, práci v hospodářství nebo v lomech.¹²¹

Vzdělávací systém se tedy v Gabonu rozděluje na primární (od 6 do 13 let), sekundární (od 14 do 18 let) a terciární (od 19 do 26 let). Sekundární vzdělávání je rozděleno na dvě části - na teoretické, které trvá 4 roky a je zakončeno státní zkouškou. a na praktické, které trvá dva roky a je zakončeno školním anebo také obecním diplomem.

V Gabonu, přesněji v Libreville, najdeme jednu velkou univerzitu, kde nalezneme právnickou, technickou, vědeckou, strojírenskou, lesnickou fakultu a správu řízení dopravy. Podle gabonského vzdělávacího institutu „Gabon Education“ navštěvovalo v roce 1995 univerzitu v Libreville 4655 studentů.¹²²

---

¹²¹ Staženo 4.3.2010 <http://www.nationsencyclopedia.com/Africa/Gabon-EDUCATION.html>

¹²² Staženo 4.3.2010 <http://gaboneducation.info/profile.asp>

I když se v Gabonu nachází mnoho škol různého typu, tak je zde ze zákona poskytováno vzdělávání pouze ve francouzském jazyce. Díky neustálé spolupráci s Francií a organizací UNESCO¹²³ se podařilo gaboňanům prosadit i své kvalifikace získané při vzdělávání. Například inženýr, který vystuduje v Gabonu, může získat místo stejně či lépe placené na jiném kontinentě. Kvalifikace z univerzity v Liberville jsou uznávány téměř na celém světě.

Roku 1960 Gabonská republika a UNESCO společně uzavřely smlouvu o spolupráci. Teprve až o 44 let později Gabonská republika na univerzitě v Liberville otevřela speciální katedru s názvem „UNESCO v sociálním rozvoji a demokracii“.¹²⁴ Katedra na univerzitě v Liberville patří do programu UNESCO, do kterého je zahrnuto celkem 55 škol z celého světa. Celý tento projekt nese název „Associated School Network“ (česky „program přidružených škol“). Cílem této nově vytvořené katedry je shromažďovat data o vzdělávání a gramotnosti v celé Gabonské republice.

Gramotnost naposledy měřená v roce 2005 činila 85,4%.¹²⁵ I když gramotnost spadá do vysoké třídy mezi africkými zeměmi, tak se zde naleznou velké problémy s efektivností ve školství. Dokument „*ICT for Education in Gabon*“ se zmiňuje o tom, že největší problémy ve školství nalezneme v nedostatku pedagogů hlavně u venkovských primárních škol, kde se tlačí v jedné třídě přes 50 dětí. Tento dokument dále uvádí, že přeplněné třídy a nedostatek pedagogů má vliv na studium a nachází se stále více dětí, které musejí opakovat své ročníky – tito „opakovači“ jsou velice častým jevem, který nelze v současné době podchytit.¹²⁶ Problém nebyl vyřešen ani reformou primárního školství, která zde proběhla v nedávné době. Dokument „*ICT for Education in Gabon*“ dále uvádí, že by se mělo přistoupit na vytvoření čtvrtého vzdělávacího stupně, a to na vytvoření pre-primárního vzdělávání.¹²⁷ Díky vytvoření pre-primárního stupně by se údajně snížil počet dětí ve vyšších třídách.

Gabonské ministerstvo školství chce k nové reformě přistoupit nejdéle do roku 2015. Nová reforma by měla zahrnovat i vzdělávání žen, vytvoření nových primárních škol a míst pro nové pedagogy.

---

¹²³ UNESCO je zkratka pro „United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization“. Překlad do českého jazyka pro tuto značku je „Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu“. UNESCO je odborná mezistátní organizace OSN sídlící New Yorku.

¹²⁴ Staženo 5.3.2010 <http://gaboneducation.info/profile.asp>

¹²⁵ Gabon Country Report - InfoDev, *ICT for Education in Gabon*, by Babacar Fall 2007.

¹²⁶ Gabon Country Report - InfoDev, *ICT for Education in Gabon*, by Babacar Fall 2007.

¹²⁷ Gabon Country Report - InfoDev, *ICT for Education in Gabon*, by Babacar Fall 2007.

6.4 Gambie

Gambijská republika je přímořským státem západní Afriky, který se nachází v povodí stejnojmenné řeky Gambie. Gambijská republika rozděluje částečně Senegal, protože území celého státu se nachází pouze v povodí řeky. Rozloha Gambie je pouhých 11 300 km² a z toho 12% území tvoří vodní plocha.

Díky tomu, že Gambijci bojovali v uniformách svých kolonizátorů v Barmě, si za druhé světové války vydobyli svou vnitřní autonomii, která byla oficiálně Gambii přiznána až v roce 1962. O tři roky později, 18.2.1965, Gambie vyhlásila svou nezávislost na Velké Británii. Velkými změnami si neprošel pouze stát, ale i vzdělávací systém Gambie. Do roku 1965 zde byl uplatňován vzdělávací systém stejný, jako ve Velké Británii, ale po roce 1965 Gambijci začali žádat první reformy školství. Mezi první reformou bylo částečné zrušení školních uniforem. Této reformy se však nejvíce držely venkovské školy, které navštěvovaly i děti z místních kmenů a uniforma pro ně byla nedostupné zboží. Reformy zde byly uplatňovány v malém měřítku až do roku 1970, do doby, než byla země prohlášena republikou a prezidentem se stal Jawara. Jawarova vláda byla v prvních letech demokratická a snažila se o blaho lidí, ale kolem roku 1979 začala být Jawarova vláda zkorumpovaná a veškerý systém se začal bořit. V Gambii nic nefungovalo. Gramotnost zde neuvěřitelně klesla a školy byly částečně pozavírané. Vše vyústilo až ve státní převrat, který proběhnul v roce 1981. Povstalci obsadili prezidentský palác a důležitá místa státu. Prezident Jawara neměl žádnou armádu, a proto požádal o pomoc sousední Senegal. Senegal žádosti vyhověl a povstalce porazil. Tento nepovedený první státní převrat měl dvě pozitiva – v první řadě si Gambie vytvořila svou armádu a v druhé řadě Jawara začal pracovat na obnově vzdělávacího systému. Vzdělávání bylo však jen pro někoho. To bylo dalším podnětem pro druhý státní převrat. Gambijská vláda byla v roce 1988 vážně znepokojená tím, že velké procento dětí nemá přístup k primárnímu vzdělávání, a proto se postavila na stranu povstalců společně s gambijskou armádou, kterou vedl poručík Yahya Jammeh.¹²⁸ Povstalci roku 1994 nekrvavým způsobem svrhli prezidenta Jawaru, kterému umožnili odchod do exilu ve Velké Británii.

---

¹²⁸ Poručík Yahya Abdul-Aziz Jemus Junkung Jammeh se narodil v roce 1965. Hned po maturitě vstoupil do armády a jako seržant bojoval v Liberii. V roce 1994 nekrvavým způsobem svrhнул prezidenta Gambie Dandu Jawaru a povýšil se na kapitána, poté odešel z armády a přihlásil se k volbám na prezidenta, kde byl roku 1996 zvolen. První roky jeho vlády provázal neúspěch, ale demokratičnost a nenásilí si brzo získaly oblibu u lidí a roku 2001 byl opět zvolen za prezidenta Gambie.

S nástupem Jammeha na prezidentské křeslo v roce 1996 se obnovené ministerstvo školství začalo zabývat novou školskou reformou, která se více zaměřovala na tři základní otázky: přístup k dětem, kvalitu výuky a relevanci výuky.

Až do roku 1996 byl vzdělávací systém rozdělen na primární (od 5 do 11 let), sekundární juniorský (od 12 do 15 let), sekundární (od 16 do 19 let) a na terciární (od 20 do 22 let). Ke vzdělávání se však hlásilo pouhých 65% dětí a do primárního vzdělávání nastoupilo jen 26% dětí. Největší problém ve vzdělávání v Gambii nastal s vládou prezidenta Jawary. Celý vzdělávací systém v Gambii trpěl velkým nedostatkem učebnic. Problém s učebnicemi byl vyřešen až po roce 2001 a to tak, že ministerstvo školství přistoupilo na ekonomičtější výrobu učebnic. Nejenom nedostatek učebnic byl problémem v Gambii, ale byl jím i nedostatek vyškolených učitelů, kteří by mohli přispět ke zvýšení gramotnosti v Gambii. Překonání tohoto problému přišlo až se zvýšením příjmu učitelů a celkového financování školského systému.

Pro zdokonalení školské politiky byl po roce 1996 vypracovaný tzv. „Master Plan“, který zahrnuje základní otázky vzdělávání.¹²⁹ „Master Plan“ si klade tyto cíle: zvýšit počet dětí primárního vzdělávání, zvýšit počet současných i budoucích pedagogů, zvýšit měsíční příjem pro pedagogy a pracovníky ve vzdělávacím odvětví, zlepšit vybavenost učeben a získat lepší učební pomůcky pro studenty, zlepšit stravovací program ve speciální vzdělávací činnosti pro děti s postižením.

Součástí „Master Planu“ je také vytvoření adekvátního vzdělávání pro dívky. Do roku 1994 byl velký problém se vzděláváním dívek, který měl své kořeny v ortodoxních muslimských rodinách anebo v minulém politickém systému, jenž byl částečně proti vzdělávání dívek.

Od politického převratu, který proběhl v roce 1994 nastal zlom v zápisech dívek do škol. V roce 2001 gambijská vláda rozdala přes 400 stipendií pro dívky ve věku od 7 do 18 let. Současný vzdělávací systém prahne po dívkách v pedagogice, a proto se snaží studium dívek zaměřit více na pedagogické obory, protože v gambijských vesnických školách je dívka v podobě učitelky velkým vzorem. Roku 1996 byly vytvořeny i školy pod názvem CRD, které se přímo zabývají vzděláváním dívek.¹³⁰

---

¹²⁹ Staženo 6.3.2010 <http://www.edugambia.gm>

¹³⁰ Staženo 7.3.2010 <http://www.edugambia.gm>

Gambijské ministerstvo školství dále ve svém dokumentu „Master Plan“ uvádí, že další důležitou složkou pro vzdělávání je zapojení projektu EMIS.¹³¹ Tento nový projekt vznikl v roce 1996 a zahrnuje do své struktury počítačovou a informační gramotnost. Počítače a informační technologie jsou zaváděny na všechny vzdělávací stupně, ve větším měřítku tedy na sekundární školy, které fungují ve večerních hodinách jako vzdělávací střediska pro dospělé. Problémem tohoto projektu jsou jen provozní náklady, které jsou spojené s revizí a obnovováním vyspělé technologie. Díky projektu EMIS bylo zjištěno při výzkumech z roku 2007, že počítačová a informační gramotnost přispívá vzdělávání v mnoha oblastech.

Současný vzdělávací plán známý pod zkratkou RPSN je zcela individuální a zdarma. Děti si hradí jen vzdělávací potřeby, stravování (zejména děti s individuálním vzdělávacím programem). Děti, které pocházejí z chudých rodin žádají o stipendium a téměř vždy je jim vyhověno.

Vzdělávání v Gambii se rozděluje na pre-primární (od 4 do 6 let), primární (od 7 do 16 let), sekundární (od 16 do 18 let), vyšší terciární (od 19 do 21 let) a na terciární (od 19 do 26 let).

Pre-primární vzdělávání do roku 1995 vůbec neexistovalo. Minulá vláda tento typ vzdělávání odsuzovala a odmítala. Teprve až po roce 1995 bylo pre-primární vzdělávání uznáno za velmi důležité a po celé Gambii se začaly zřizovat pre-primární školy určené pro děti od 4 do 6 let.

Primární vzdělávání je pro všechny děti od 7 do 16 let. Během primárního vzdělávání se uplatňuje všeobecný přístup ke vzdělávání. Děti se učí jak praktickým, tak i teoretickým dovednostem. Ještě do nedávné doby zde byl velký problém s nedostatkem pedagogů, ale od roku 2009 se počet pedagogických pracovníků začal zvyšovat. Podle ministerstva školství se počet učitelů má zvýšit zhruba o 80%. Reforma školství z roku 1996 upozorňuje na to, že učitelé se musejí plně věnovat žákům a to převážně psychicky anebo fyzicky postiženým. Primární vzdělávání se v Gambii dále rozděluje na všeobecné školy, jazykové školy s výukou anglického jazyka a na náboženské školy. Se zavedením náboženských škol bylo nutné zajistit patřičné vzdělání pro veškeré pedagogické pracovníky.¹³²

---

¹³¹ EMIS (The Education Management Information System) je multimediální projekt pro školy. EMIS podporuje výuku, personální oddělení a další školské úřady společně i s ministerstvem školství.

¹³² Náboženské školy se dále rozdělují na muslimské a na křesťanské. Muslimské školy jsou většinou přidruženy pod mešitou anebo modlitebnou. Křesťanské školy z větší části fungují jako internátní a mají zde spíše funkci dětského domova se školou.

Proto, aby se zvýšila gramotnost v Gambii, bylo v roce 2001 podepsáno rozhodnutí gambijskou vládou a ministerstvem školství, že děti z chudinských oblastí a z vesnic budou mít obědy ve školní jídelně zdarma. Toto rozhodnutí gambijské vlády a ministerstva školství už nalákalo od roku 2001 více než 60 000 dětí.¹³³

V roce 1995 činil hrubý zápis primárního vzdělávání 77,1% a do škol tehdy nastoupilo 64% zapsaných. Po roce 1996 se tento počet několikrát zvýšil.

Sekundární vzdělávání je v Gambii určené pro děti od 16 do 18 let a dělí se na teoretickou a praktickou část. Praktická část se také nazývá odbornou a technickou přípravou. Teoretická část sekundárního vzdělávání je zakončena státním diplomem a student skládá teoretickou i praktickou zkoušku před komisí. Praktická část sekundárního vzdělávání je zakončena praktickou zkouškou před komisí a po úspěšném absolvování student získá osvědčení. Současné sekundární vzdělávání je zaměřeno výhradně na posilování technického ducha. Učebny středních škol jsou vybavovány počítači, internetem a interaktivními tabulemi. Program zahrnující výpočetní a informační technologii je zatím na počátku, i když jeho první kroky byly zaváděny před čtrnácti let. Je však důležité upozornit, že podpora vlády a ministerstva školství je zde ve velkém měřítku.

Odborná a technická část sekundárního vzdělávání je zaměřena na získání a upevnění praktických zkušeností studenta. Student po úspěšném absolvování dvou let studia a úspěšném složení zkoušky získá osvědčení o studii na škole. Vznik odborné a technické části sekundárního vzdělávání je z větší části založen na soukromém sektoru, který poskytuje absolventům stálou práci. Mezi důležité články soukromého sektoru, který má i vlastní střední školy patří slévárny GTTI. Slévárny si vychovávají vlastní dělníky, kterým zajišťují nadstandardní vzdělání a celoživotní vzdělávání ve své pozici. Osnovy těchto škol jsou zaměřeny na polytechniku a techniku. Slévárenské školy neposkytují jen stálou práci, ale nabízejí svým studentům a zaměstnancům zvyšování gramotnosti a kariéru.

Terciární vzdělávání je v Gambii rozděleno na vyšší terciární a na klasické terciární vzdělávání. Vyšší terciární vzdělávání je určeno pro studenty od 19 do 21 let. Studenti mají možnost po úspěšném ukončení získat titul bakalář. Klasické terciární vzdělávání je určeno studentům od 19 do 26 let. Studovat však mohou i starší 26 let, ale studium poté už není hrazeno státem. Student po úspěšném zakončení klasického

---

¹³³ Staženo 7.3.2010 <http://www.edugambia.gm>

terciárního vzdělávání získává titul inženýr z technického oboru anebo titul magistr z humanitního oboru.

Terciárnímu vzdělávání jako takovému bylo věnováno v posledních pěti letech (2005 - 2010) hodně pozornosti. Působnost terciárního vzdělávání byla rozšířena z technické fakulty i na další obory: lékařství, polytechniku, humanitní vědy, chemii a zemědělství. Gambie má jednu velkou univerzitu, která pod sebou sdružuje několik fakult a výzkumných středisek. Byla zřízena v březnu roku 1999 zákonem Národního shromáždění Gambie.

Gramotnost v Gambii se v roce 2009 pohybovala na 84%. Gambijský vzdělávací systém je reformovaným britským systémem.

Poslední zmínky z prosince 2009 udávají, že Gambie je zcela stabilní země a jediná válka, která je zde vedena, je ta, jež je vedena proti negramotnosti.

6.5 Ghana

Ghanská republika má více než 21 milionů obyvatel a v Ghaně se hovoří kromě anglického jazyka i dalšími 50 domorodými jazyky. Mezi nejpobulárnější patří jazyk zvaný „Či“ (vyslovuj „Twi“), kterým hovoří více než 44 % domorodých kmenů. Ghana i přes velkou jazykovou bariéru patří mezi země, které mají vysokou gramotnost. V Ghaně byla podle posledních tabulek pocházejících z roku 2007 naměřena gramotnost na 93%.

Vzdělávací systém v Ghanské republice pojímá 12 000 primárních škol, 5 450 junior - sekundárních škol, 503 senior – sekundárních škol, 12 terciárních škol a 18 technických institucí. To znamená, že děti v Ghaně mají relativně vynikající přístup ke vzdělávání. Ghanská vláda a ministerstvo školství se o vzdělanost ve své zemi velice dobře starají a každým rokem přispívají až 40 % financí ze státního rozpočtu.

Samotné vzdělávání v Ghanské republice je zcela zdarma a nepovinné. Ghanští pedagogové uplatňují hodně individuální přístup, a proto i hodně navštěvují své žáky doma a do školního prostředí je nechtějí nijak nutit – *„pokud se někomu ve škole nelíbí, tak prostě nechodí a já se za ním zastavím po vyučování“* říká jeden z učitelů, který v Ghaně pracuje více než 20 let jako misijní pracovník.

Vzdělávací systém v Ghanské republice je rozdělen na primární (od 6 do 11 let), juniorské sekundární (od 12 do 14 let), seniorské sekundární (od 15 do 18 let), vrcholově sekundární (od 15 do 18 let) a na terciární (od 19 do 30 let).

Pro ghanské studenty je připravena i forma studia na soukromých školách, které svým studentům nabízejí lepší vzdělání než veřejné školy. Do soukromého školství se také řadí pre-primární vzdělávání, které je určené dětem od 3 do 6 let.¹³⁴ Velkým problémem těchto škol jsou podle Standfordské univerzity vysoké náklady na studium.¹³⁵ Velký počet rodičů se domnívá, že soukromé školy nabízejí dětem lepší vzdělání, ale tak tomu není vždy. Ve státním sektoru se najde mnoho škol, které nabízejí dětem vynikající vzdělání a příjemné prostředí pro výuku. Ministerstvo školství a sportu v Ghaně se domnívá, že těchto škol s kvalitním vzděláním a příjemným prostředím pro výuku je v ghanské republice více jak 80 %.¹³⁶ Podle ministerstva školství a sportu v Ghaně mají soukromé školy špatný vliv na děti a jejich cílem je zvýšení sociální prestiže.

Pre-primární vzdělávání je v Ghaně pouze v soukromém vlastnictví a je dotované z příspěvků rodičů anebo ze zahraničí. Je určené pro děti převážně od 3 do 6 let, ale mnohdy se do pre-primárního školství zařazují i děti mladší tří let – je to hlavně z důvodu pracovního zatížení rodičů. V pre-primárním vzdělávání je dětem věnována kvalitní péče. Děti se v Ghaně učí různé rýmovačky, básničky, abecedu, číslice a některé se pomalu začínají připravovat pro primární vzdělávání. Tento typ vzdělávání není v Ghaně určený pro tělesně postižené děti.

Primární vzdělávání je pro žáky od 6 do 11 let a je zakončené tzv. „BECE zkouškou“¹³⁷ pro další studium. Během studia se žáci vyučují pouze teoretickým předmětům.

Teprve až během sekundárního vzdělávání, které je určené pro studenty od 12 do 18 let se studenti rozdělují na technický a odborný sektor. Samotné sekundární vzdělávání je rozděleno na juniorské (od 12 do 14 let) a na seniorské (od 15 do 18 let). Studenti technického sektoru se během svého vzdělávání setkají s angličtinou, sociálními vědami a technickými předměty. Na druhou stranu studenti odborného sektoru se během svého studia setkají s angličtinou, francouzštinou, sociálními vědami, generální vědou, etikou, rodinnou výchovou, fyzikou, chemií, právem, bankovníctvím a informatikou. Ke konci každého sekundárního vzdělávání musí student získat certifikát W.A.S.S.C.E.¹³⁸, díky kterému má možnost studia na veřejných terciárních školách.¹³⁹ Pomocí certifikátu

---

¹³⁴ Staženo 14.3.2010 Výzkumný projekt „Education of Africa“ Standfordské univerzity.

<http://www.hoover.org/publications/ednext/3217591.html>

¹³⁵ Staženo 14.3.2010 <http://www.stanford.edu/>

¹³⁶ Informace získané na základě písemné komunikace s ministerstvem školství a sportu v Ghaně.
<http://www.moess.gov.gh/>

¹³⁷ BECE zkouška je závěrečný test určený pro všechny, kteří budou pokračovat při svém studiu na sekundárním vzdělávání. Komise je z větší části složená z vyučujících a jednoho státního zástupce.

W.A.S.S.C.E. mohou studenti také získat stipendijní pobyt na univerzitách ve Velké Británii.

Samotná zkouška W.A.S.S.C.E. je složená z volitelných předmětů několika univerzit nacházejících se na území Ghanské republiky. Na základě výsledků této zkoušky jsou studenti přijímáni k dalšímu studiu. Během zkoušky je hleděno na získání největšího počtu bodů, na rychlost vyplňování a psaní testu.

Studenti, kteří nezískají certifikát mají poté možnost studia na soukromé terciární univerzitě anebo vzdělávacím institutu. Soukromý sektor je však drahý, a proto většina studentů volí vzdělávací instituce, které nabízejí studentům získání rekvalifikace pro budoucí pracovní zařazení. Vzdělávací instituce nabízejí také studium jazyků jako francouzštiny, angličtiny, němčiny, portugalsky, španělsky, rusky a arabštiny. Průměrný počet studentů za každý ročník se pohybuje mezi 1500 – 2000. Ministerstvo školství a sportu udává počet 2000 studentů za rok 2008.¹⁴⁰

Státní terciární vzdělávání, které je určené studentům od 19 do 30 let nabízí možnost získání mezinárodně uznávaných titulů v oborech teologie, psychologie, medicíny, techniky, umění, ekonomie, zvěrolékařství apod.

Během studia na jedné z univerzit v Ghanské republice mají studenti možnost získávat další certifikáty jako SAT, TOEFL anebo IELTS, které jim poté usnadní následující pracovní zařazení.

6.6 Guinea Bissau

Prezidentská republika Guinea Bissau se nachází na pobřeží západní Afriky mezi Guineou a Senegalem. Guinea Bissau je bývalou portugalskou kolonií, která svou nezávislost získala v roce 1974 a stala se významnou zámořskou provincií. Součástí k získání nezávislosti byla i bouřlivá revoluce a poté tzv. temné období, které trvalo až do roku 1998. Během této doby si Guinea Bissau prošla několika občanskými válkami, revolucemi a politickými převraty. I když temné období už skončilo, tak země není stabilní a nachází se zde mnoho konfliktů.

---

¹³⁸ W.A.S.S.C.E. (West African Senior School Certificate Examination) je certifikát, který musí získat každý student soukromé i veřejné školy. Tento certifikát se v roce 1981 označoval GCE (General Certificate Education) a poté byl reformovaný. Zkouška k získání certifikátu probíhá formou testu a studenti během testu mohou být oblečeni ve svém civilním ošacení – nejsou vyžadovány školní uniformy. Tato zkouška je nabízena studentům posledních ročníků, a to pouze v době jara. Vyhodnocení trvá až do října.

¹³⁹ Staženo 14.3.2010 http://www.waecnigeria.org/exams_1.htm

¹⁴⁰ Staženo 14.3.2010 <http://www.ghanaweb.com/GhanaHomePage/republic/>

Vzdělávání v Guinea Bissau bylo zavedeno až o mnoho století později v 19.století. Z počátku bylo vzdělávání určené jen pro děti kolonistů, ale během první světové války portugalská královská rodina povolila vznik muslimských vzdělávacích center a vzdělávání bylo možné i pro obyvatele hlásící se k islámu. Kmeny žijící mimo města v koloniích se Portugalců a muslimů stranily až do roku 1936, do doby než vypukla první občanská válka, která chtěla získat zpět nezávislost země. Kmeny však byly potlačeny a jejich politická organizace byla zakázána. Teprve až v roce 1956 založil Amilcar Cabral a Raphael Barbora africkou nezávislou stranu, která sdružovala několik zemí s podobným politickým systémem. Tato strana byla do roku 1968 zakázaná, teprve až po získání 35 000 hlasů ve volbách začala prosazovat své politické názory. Základními politickými cíly bylo prosazení vzdělávací reformy a demokracie pro celou republiku. Tehdejší vláda nechtěla reformovat vzdělávací systém a ani neměla zájem vytvořit demokratický stát, proto nechala v městě Conakry v roce 1973 zavraždit hlavního představitele strany Amilcara Cabrala. Vražda hlavního představitele Cabrala měla za následek rozpoutání revoluce, která 24.září 1973 vyhlásila nezávislost Guiney Bissau. Nezávislost byla potvrzena portugalskou královskou rodinou začátkem roku 1974.

Prvním prezidentem republiky Guinea Bissau byl zvolený nevlastní bratr Cabrala, který byl začátkem roku 1980 svržen revolučním hnutím ANP. Nevlastní bratr Cabrala byl proti demokracii a reformě vzdělávacího systému, proto byl svržen a na jeho místo byla svolána tzv. rada státu (Council of State), která je v Guiney Bissau i v dnešní době nejvyšším orgánem.

Mezi lety 1998 – 1999 bylo těžce narušeno vzdělávání v Guiney Bissau občanskou válkou, která zde propukla. V té době byly uzavřeny veškeré vzdělávací instituce a dětem bylo zakázáno vzdělávání.

Mezinárodní organizace UNICEF udává, že celý vzdělávací systém byl v Guiney Bissau obnoven až v roce 2000. V té době také ministerstvo školství získalo ze státní pokladny dotaci, která posloužila studentům k nákupu nových učebnic, obnovení škol a školních potřeb.¹⁴¹

Podle dokumentu „*ICT for Education in Guinea Bissau*“ proběhlo v prezidentské republice ještě několik politických pučů a poté nastoupila nová vláda, která měla své trvání až do roku 2009.¹⁴² V současné době je opět prezident zastupovaný radou státu,

---

¹⁴¹ Staženo 15.3.2009 <http://www.unicef.org/infobycountry/index.html>

¹⁴² Guinea Bissau Country Report - InfoDev, *ICT for Education in Guinea Bissau*, by Osei Tutu Agyeman 2009.

kteřá dohlíží na teroristické skupiny, které mají na svědomí zavraždění prezidenta v roce 2009.

Vzdělávací systém v prezidentské republice Guinea Bissau byl reformován až v roce 1994 a poté znovu v roce 2008. Guinea Bissau je tvořena z 99% původními kmeny. Velkou převahu v Guinea Bissau má původní tradiční náboženství, ke kterému se hlásí 55% obyvatelstva, k islámu 40% a ke křesťanství 5%.¹⁴³

Samotný vzdělávací systém je v prezidentské republice Guinea Bissau rozdělen na primární (od 7 do 13 let) a doplňkové studium, které má pět anebo šest stupňů. Primární vzdělávání je zde zcela zdarma a povinné po dobu čtyř let a to od 7 do 11 let. I když je v Guiney Bissau 45 % muslimů, tak školu navštěvuje zhruba 32 % dívek a 58 % chlapců.¹⁴⁴

Doplňkové studium je složené ze dvou stupňů z teoretického, které trvá pět let a je více zaměřeno na všeobecnou výuku a na praktický stupeň, který trvá zpravidla šest let a studenti se zde naučí pracovat z širokým sortimentem strojů, materiálů apod.¹⁴⁵

Ve spolupráci s brazilským ministerstvem školství probíhá v Guiney Bissau speciální vzdělávání určené k prevenci HIV a AIDS. Regionální úřad UNESCO se sídlem v Dakaru udává, že preventivní vzdělávání probíhá pod projektem EDUCAIDS.¹⁴⁶ Cílem projektu je vytvořit propojení mezi nemocnicemi, vzdělávacími zařízeními a náboženskými organizacemi z důvodu zvýšení prevence přenosu HIV.

Dokument „*EDUCAIDS Country Snapshots*“ vydaný mezinárodní organizací UNESCO v roce 2009 udává, že od roku 2008 bylo na projekt navázáno několik organizací (například PALOP), které se snaží pracovat na prevenci HIV a AIDS v prezidentské republice Guinea Bissau.¹⁴⁷

Míra gramotnosti byla naposledy měřená ministerstvem školství v roce 2005 a v té době bylo gramotných 39,6 % dospělých obyvatel.¹⁴⁸ V současné době je Guinea Bissau nestabilní, a proto neexistuje mnoho nových záznamů o gramotnosti.

---

¹⁴³ Staženo 15.3.2010 <http://www.schoolsandhealth.org/sites/westafrica/pages/guineabissau.aspx>

¹⁴⁴ Staženo 15.3.2010 <http://www.schoolsandhealth.org/sites/westafrica/pages/guineabissau.aspx>

¹⁴⁵ Staženo 15.3.2010 <http://guinea-bissaueducation.info/>

¹⁴⁶ Staženo 15.3.2010 <http://www.unesco.org/new/en/unesco/worldwide/unesco-regions/africa/guinea-bissau/>

¹⁴⁷ UNESCO, *EDUCAIDS Country Snapshots*, Dakar 2009.

¹⁴⁸ Staženo 15.3.2010 <http://www.schoolsandhealth.org/sites/westafrica/pages/guineabissau.aspx>

6.7 Guinea

Guinea si vydobyla svou nezávislost už v roce 1958 nad svými francouzskými kolonizátory a od té doby místní obyvatelé nikdy nesložili své zbraně – vedly se zde války o vše možné.¹⁴⁹ Rozbouřenou politickou situaci v Guiney uklidnil až současný prezident Moussa Dadis Camara, který byl zvolen roku 2008 a nastolil v republice tzv. „vládu vojenské junty“¹⁵⁰. Camara se už od roku 2008 snaží vybudovat částečně demokratickou zemi, snaží se reformovat vzdělávací systém a sociální systém země. Mezi jeho největší překážku patří protesty domorodců, kteří nechťejí připustit žádné změny v Guiney a proti prezidentovi se neustále bouří a odmítají spolupracovat se státními orgány.

Vzdělávací systém v Guiney je po reformě z roku 2008 zcela zdarma a povinný od 6 do 14 let. Rozděluje se na primární (od 6 do 11 let), sekundární (od 12 do 14 let) a na vyšší sekundární vzdělávání (od 15 do 18 let). Terciární vzdělávací systém zde zatím neexistuje. Současná vláda nemá zatím dostatek finančních zdrojů k obnovení terciárního vzdělávání. Prezident Camara však počítá s obnovením nejdéle do roku 2013.

Největším problémem guinejského vzdělávání nejsou finanční zdroje, ale nábožensko sociální poměry, které odmítají posílat dívky a občas i chlapce do vzdělávacích zařízení. Podle místní náboženské tradice je žena určena pouze k práci v domě a nikoliv ke vzdělávání. Míra gramotnosti díky těmto přetrvávajícím problémům je na 36%.¹⁵¹ Guinejský vzdělávací systém je v současné době, v roce 2010, ještě v reformě, a proto neexistují konkrétní závěry a zprávy o celém systému vzdělávání.

6.8 Kamerun

Prezidentská republika Kamerun leží v samotném středu západní Afriky. V roce 1960 si obyvatelé Kamerunu vydobyli svou nezávislost na Francii, ale po několika politických revolucích se Kamerun připojil pod OSN, který je pod vlivem Francie. Mezi lety 1960 - 1983 v Kamerunu proběhlo několik politických pučů, které se snažily převzít moc a nastolit svou nezávislost. Zřejmě největší problém v Kamerunu nastal až s příchodem tzv. „Ahijdovy politické strany“ v roce 1983, která byla složená převážně z partyzánů a násilně se snažila převzít vládu. Tento krok se jim však nepodařil, protože jejich snaha byla odražena Francouzskou Cizineckou Legií, která byla povolána

¹⁴⁹ E.Schmidt, *Cold War and Decolonization in Guinea 1946 – 1958*, Ohio University Press 2007.

¹⁵⁰ Vláda vojenské junty je soukromá armáda, která se stará o blaho určité politické strany. Současný guinejský prezident Camara byl ještě před zvolením kapitánem a tudíž i nejvyšším velitelem armády.

¹⁵¹ Staženo 15.3.2010 <http://www.ceiba-guinea-ecuatorial.org/guineeangl/mineduc1.htm>

kamerunskou vládou a v oblasti nastolila pořádek. Díky silnému vlivu Francie se nikdy nestalo, že by byl v Kamerunu ovlivněn vzdělávací systém, který je zde už od roku 1890 a je složený ze dvou sub-systémů: anglofonního a frankofonního sub-systému.¹⁵² Tento vzdělávací systém je odrazem koloniálního dědictví z Velké Británie a později z Francie. K reformám vzdělávacího systému nikdy nedošlo, v roce 1985 se ministerstvo školství snažilo reformovat zastaralé vyučovací metody, ale marně.

Podle dokumentu „*Annual report on education*“ vydaného ministerstvem školství v Kamerunu roku 2004 je vzdělávání rozděleno na: pre-primární (od 3 do 5 let), primární (od 6 do 12 let), sekundární (od 13 do 18 let) a na terciární (od 19 do 29 let).

Pre-primární vzdělávání je určené pro děti pracujících rodičů, kteří nemají možnost se důkladně postarat o své děti. Tento systém není hrazený státem, a proto si ho musí každý rodič platit sám.

Primární vzdělávání je v prezidentské republice zcela zdarma, ale rodiče jsou i přesto nuceni svým dětem ke studii opatřit povinnou školní uniformu. Ke konci každého stupně skládá žák závěrečnou písemnou zkoušku před komisí a po absolvování získává certifikát, který ho opravňuje pro další studium. K primárnímu zápisu v roce 2002 se hlásilo 98% dětí, ale do školy jich nastoupilo pouze 84,6%. Z tohoto počtu zhruba 64% dětí pokračovalo v sekundárním vzdělávání. V roce 2008 se k zápisu hlásilo téměř 98% dětí a do školy jich nastoupilo už 92,6%. Mezi 7,4% se obvykle řadí dívky, které nenastoupí školní docházku ze sociálních anebo kulturních důvodů.

Sekundární vzdělávání je dále rozděleno na technické a odborné obory. Technické obory trvají v rozsahu od 13 do 15 let a poté student získá oprávnění na provozování řemesla. Odborné obory trvají od 13 do 18 let a jejich výuka je zaměřená hlavně na odborné předměty. Absolvent odborného oboru ke konci svého studia skládá závěrečnou zkoušku, která je složená ze čtyř výběrových předmětů. Poté získává certifikát, který ho opravňuje k dalšímu studiu na terciárním stupni vzdělávání.

Terciární vzdělávání je zde velice kvalitní. V Kamerunu nalezneme několik prestižních univerzit, kam se jezdí vzdělávat studenti z celého světa. Výuka na těchto univerzitách probíhá ve francouzském a anglickém jazyce. Absolventi univerzity mají možnost získat po pěti letech certifikát GAE anebo GAT.

Vzdělávání je v Kamerunu povinné až do 14 let, ale místní úřady mají velký problém s uplatňováním školského zákona a proto k povinné školní docházce nenastoupí

---

¹⁵² Education ministry in Cameroon, *Annual report on education*, Education ministry in Cameroon 2004.

také děti, které byly předčasně donuceny uzavřít sňatek, děti nucené k práci, zaostalé a psychicky nezralé, jenž se setkaly s určitým druhem násilí anebo sexuálním zneužíváním.¹⁵³

I když je dětská práce, obchod s dětmi a pohlavní zneužívání dětí pod velkým trestem, tak neustále k těmto problémům v Kamerunu dochází.¹⁵⁴ Kamerunská justice s těmito problémy nemůže nic dělat. Internetový magazín UNHCR Refworld udává, že Kamerun patří mezi základní tepnu s obchodem dětí a dětskou prostitucí.¹⁵⁵ Kvůli stále přetrvávajícím problémům s dětskou prostitucí a obchodem s lidským masem UNICEF společně s kamerunskou vládou vyvinul mezi lety 2000 – 2009 speciální vzdělávací program pro strážníky a státní úředníky. Strážníci a pracovníci sociálních služeb se zde naučí rozpoznávat dětskou nucenou práci od domácích pracovních povinností. Společenství těchto dvou prvků zahájilo své první školení už v roce 2004 pod zkratkou „WEEK“.¹⁵⁶ Toto školení si kladlo za cíl rozšířit vzdělání pro dívky v sub-saharské Africe.

Dospělá gramotnost v Kamerunu byla naposledy změřena v roce 2008 a 67,9%, a to převážně ve středním Kamerunu.¹⁵⁷ V jižních a severních oblastech je gramotnost podstatně nižší.

Problémem ve vzdělávání není jen dětská práce, obchod s lidmi anebo dětská prostituce, ale i odchod nadaných studentů do zahraničí. Studenti, kteří získají stipendium na nějaké zahraniční univerzitě se už odmítají do Kamerunu vrátit a v zemi zůstávají jen průměrně vzdělaní jedinci.¹⁵⁸

V Kamerunu se dále nachází vzdělávací instituce pro pedagogy. Tato instituce má své hostující místo na univerzitě v Yaoundé. Vzdělávání pedagogů probíhá převážně v odpoledních a nočních hodinách.

6.9 Kapverdy

Kapverdy patří do souostroví západní Afriky, které jsou sopečného původu. Samotná republika Kapverdská republika vznikla v 80. letech minulého století díky tomu, že se odtrhla od Portugalského království a vyhlásila svou nezávislost na portugalských

---

¹⁵³ E.Vaníčková, *Dětská prostituce*, Grada 2005.

¹⁵⁴ Staženo dne 16.3.2010 <http://www.dol.gov/ILAB/media/reports/iclp/tda2004/cameroon.htm>

¹⁵⁵ Staženo dne 16.3.2010 <http://www.unhcr.org/refworld/>

¹⁵⁶ Staženo dne 16.3.2010 <http://www.dol.gov/ILAB/media/reports/iclp/tda2004/cameroon.htm>

¹⁵⁷ Staženo 16.3.2010 <http://www.mapsofworld.com/cameroon/education/>

¹⁵⁸ T.Edokat, *Effects of brain drain on higher education in cameroon*“ University of Younde II.

kolonizátorech. Portugalsko kolonizovalo Kapverdy už v 15.století a původní obyvatelstvo využívali k pěstování cukrové třtiny a obchodu s otroky. Po vyhlášení samostatnosti v roce 1975 se staly Kapverdy nejdůležitější obchodní stezkou v západní Africe. Politické kontakty však nebyly přetřhány úplně. Portugalská vláda částečně spolupracuje s kapverdskou a vzájemně si pomáhají.

Vzdělávání v Kapverdách nebylo zavedeno během kolonizace, ale až o mnoho let později a to počátkem 19.století. První primární a sekundární školy byly zavedeny v hlavním městě Praia a byly určené pouze pro vyšší vrstvu kolonizátorů. Ve 20. letech vzrostla vlna nacionalismu a strana PAIGC (Africká strana nezávislosti Guineje Bissau a Kapverd) se postavila do čela odporu proti portugalským kolonizátorům. Inicijace PAIGC ve veřejném dění vedla k reformě školství, která proběhla roku 1951 a vzdělávání tak mohly navštěvovat i děti původních obyvatel. V té době začala portugalská vláda pracovat na celkové obnově vzdělávacího systému ve svých koloniích.

J.Klíma a J.Vítek se ve své knize „*Kapverdy znovu objevené*“ zmiňují o tom, že kapverdská společnost se už od roku 1951 pyšnila nejlepším vzdělávacím systémem na africkém kontinentě. Podle této knihy se pozornost vlády zaměřuje na vzdělání a prosperitu mládeže spíše ze sociologického pohledu – výsledky jejich péče jsou hmatatelné.¹⁵⁹

Kapverdy jsou rájem cestovního ruchu a proto je zde vysoká ekonomika. Díky své ekonomice stát pravidelně přispívá téměř 56% svého ročního rozpočtu na vzdělávací systém.¹⁶⁰ Proto zde patří mezi největší budovy školy a vzdělávací instituce, nikoliv banky a vládní budovy. Kapverdská vláda si klade za cíl mít nejlepší vzdělávací systém, a proto na vzdělávání každý rok obětuje 56% ze státního rozpočtu.

Kapverdské ministerstvo školství udává, že celý současný vzdělávací systém vychází ze starého portugalského vzdělávacího systému, který byl naposledy reformovaný v roce 1975.¹⁶¹ Míra gramotnosti na souostroví Kapverdy je v současné době 85%.

Kapverdy se však nepyšní jen vynikajícím vzdělávacím systémem, ale pyšní se také populačním počtem. Na území, které má rozlohu 4033 km² žije více než 400 000 obyvatel - to znamená, že v každé rodině se nachází 4 – 10 dětí.¹⁶²

Samotný vzdělávací systém v Kapverdách a přilehlých ostrovech je rozdělen na primární (od 7 do 13 let), sekundární (od 14 do 18 let) a na terciární vzdělávání (od 19 do

---

¹⁵⁹ J.Klíma a J.Vítek, *Kapverdy znovu objevené*, Paradise studio 2002.

¹⁶⁰ Staženo 16.3.2010 <http://capeverdeeducation.info/>

¹⁶¹ Staženo 16.3.2010 <http://www.minedu.gov.cv>

¹⁶² Staženo 16.3.2010 <http://www.governo.cv/>

30 let). Vzdělávání v Kapverdách je zcela zdarma a nepovinné. Vzdělání však pro místní lidi znamená mnoho, a proto se snaží co nejvíce času věnovat výuce. Čím vyšší vzdělání, tím má člověk šanci na lepší život a životní podmínky. Děti jsou přirozenou součástí rodinného společenství. Ty nejstarší se starají o mladší a všechny děti jsou vedeny nejenom ke vzdělávání, ale hlavně také k přiměřené práci. Kapverdská statistika z roku 2002 přiznává, že 7549 dětí ve věku 10 – 17 let pracuje v řádném pracovním poměru, 2157 z těchto dětí je dokonce jen ve věku 10 – 14 let. Děti se nikdy nepřemáhají, ale zároveň vědí, že musejí v životě pracovat. Práce pro obživu rodin není brána jako otrocká práce.¹⁶³ Na druhou stranu nevhodné zacházení s dětmi, nucená práce, obchod s lidským masem a nucená dětská prostituce jsou nejvíce postižitelné zákony, na které je v Kapverdách brán velký zřetel.¹⁶⁴

Děti z odlehlých vesnic a horských oblastí jsou pravidelně každé ráno svázeny do měst. Škola zde začíná už od 7 hodin, proto mnohdy děti musí vstávat ve čtyři anebo v pět hodin ráno. Výuka zde končí až v pozdních odpoledních hodinách. V primárních a sekundárních stupních je pro děti zajištěn dostatečný počet přestávek, ale pokud se děti cítí unavené, mohou z hodiny kdykoliv odejít.¹⁶⁵

Poslední reforma školství proběhla roku 2000 a hlavně se týkala celkové úpravy škol a učeben. Do maloměstských primárních škol ministerstvo školství umístilo výpočetní techniku a multimediální tabule a městské školy prošly kompletní rekonstrukcí. Například ve městě Porto Nova byl zbourán komplex dvou budov dřívějšího gymnázia a na jeho místě vyrostlo studentské městečko zahrnující primární, sekundární a terciární vzdělávání. V prostorách komplexu se nachází internátní budovy společně se státní a soukromou univerzitou.¹⁶⁶

6.10 Libérie

Libérie je zemí se zvláštním politickým klimatem. Do roku 1847 země podléhala Spojeným státům americkým a poté vyhlásila svou nezávislost. Za pomoci USA Libérie zvolila svého prvního prezidenta, kterým byl Joseph J. Roberts. Roberts byl prvním libérijským politikem narozeným v USA. Tento první prezident se zasadil o vznik obchodní stezky a založení primárního vzdělávání pro místní obyvatelstvo. Z počátku byly

---

¹⁶³ J. Klíma a J. Vítek, *Kapverdy znovu objevené*, Paradise studio 2002.

¹⁶⁴ Staženo 16.3.2010 <http://www.loc.gov/law/help/guide/nations/capeverde.php>

¹⁶⁵ J. Klíma a J. Vítek, *Kapverdy znovu objevené*, Paradise studio 2002.

¹⁶⁶ J. Klíma a J. Vítek, *Kapverdy znovu objevené*, Paradise studio 2002.

školy rozděleny etnicky – pro „černochoy“ a pro „bíle“. Primární vzdělávání pro původní obyvatelstvo zahrnovalo výuku matematiky, anglického jazyka a praktické činnosti. Na druhou stranu primární vzdělávání pro bílé etnikum zahrnovalo širokou škálu předmětů: anglický a francouzský jazyk, matematiku, ekonomii, zeměpis, dějepis, chemii, fyziku apod.

S příchodem prvního prezidenta se začala v Libérii obnovovat i monarchistická rodina, která tady žila mnohem dříve než přišli kolonizátoři z USA. V průběhu libérských dějin se lidé začali více obracet na svého krále než na prezidenta, a proto vůdčí roli převzal král. Prezident v Libérii spíše zastává funkci úředníka anebo také zástupce lidu. V současné době je Libérie částečně demokratickou a částečně monarchistickou republikou. Je rozdělena na 13 hrabství, které podléhají v první řadě monarchovi, v druhé řadě prezidentovi a od roku 2005 prezidentce Ellen Johnson-Sirleaf. Sirleaf je první ženou v Libérské historii, která byla zvolena prezidentkou. Nikdo jejímu mandátu nevěřil a lidé si nechtěli připustit, že jim bude vládnout žena. Ellen Johnson-Sirleaf během prvních dnů svého mandátu změnila celou ekonomickou situaci v zemi, korupci tvrdě trestá a během několika let se jí téměř podařilo anulovat státní dluh, který činí v přepočtu na české koruny 3,65 bilionů.

Libérie se často označuje jako země svobody, kde není útlak a bezpráví. Na jednu stranu je to pravda a na druhou nikoliv. V posledních šesti letech se v Libérii nachází skutečná svoboda a vládne zde mír. Ještě před šesti lety zde probíhala dlouhotrvající občanská válka, která silně ovlivnila vzdělávání v Libérii. Chlapci od 6 let byli zajímáni a stavěni do vojenských milic, aby bojovali proti svým spolužákům, rodinám a učitelům. Ženy a dívky byly většinou znásilňovány. Vzdělávací centra byla zničena a po ukončení občanské války mezinárodní organizace UNICEF přispěla Libérii na obnovu vzdělávání. Válku rozpoutalo hnutí za demokracii MoDEL a osvobozené hnutí LURD z důvodu utlačování a korupce, kterou zde zavedl prezident Charles Taylor. Mezi těmito lety žila královská rodina na svém sídle ve Velké Británii a Taylor se snažil upevnit svou pozici ve vládě. Této občanské válce předcházela revoluce, která byla vyvolána v roce 1989. Důvodem této revoluce byla reforma terciárního školství, kterou připravil Taylor. Reforma s názvem „University reform“, chtěla omezit terciární vzdělávání v zemi na minimum a zavést poplatky pro všechny studenty.

V současné době vládne na všech šesti univerzitách v Libérii demokracie. Studenti terciárního stupně se zapojují do projektů OSN, UNICEF a UNESCO. Univerzity nabízejí studentům obory, jako je sociologie, geologie, politologie, historie, biologie, chemie,

ekonomie (účetnictví, řízení), pedagogika, publicistika, stavební inženýrství, fyzika, matematika, angličtina, zeměpis, sociální práce, medicína, chemie, teologie a zemědělství. Například na univerzitě United Methodist University nalezneme téměř 60% výše uvedených oborů. V Libérii se nenacházejí jen univerzity, ale i vzdělávací pedagogické instituty, které se starají o proškolení pedagogických pracovníků.¹⁶⁷

Pan Korto, předseda výboru UNICEF v Libérii, v roce 2005 zařídil doplňující vzdělávání pro děti, které byly postiženy občanskou válkou a jejich sociální situace je donutila k práci. UNICEF kompletně finančně zajistila tyto děti války, aby dostaly šanci na lepší život.¹⁶⁸

Dr. Wright, lékař působící jako misijní pracovník v Libérii řekl, že „vzdělávání je prvním prvkem míru. Budoucnost pro lidi, kteří chtějí přežít je ve vzdělávání“.¹⁶⁹

Asi největším problémem vzdělávání v Libérii bylo dostat děti zpět do školních lavic. Děti, které byly nejvíce postiženy občanskou válkou, odmítaly jakékoliv snahy o zpětné začlenění do sociálního systému.

Budoucím vzdělávacím plánem je zajistit příjemné prostředí pro děti ve vzdělávacích centrech a internátních zařízeních. Ministerstvo školství společně s OSN a UNESCO chce do budoucna vystavět další školy, poskytovat studijní materiály dětem v papírové i elektronické podobě, poskytovat dětem učebnice, psací stoly a židle.¹⁷⁰ Budoucí vzdělávací plán je připraven na období pěti let a jeho výdaje se odhadují na 166 milionů dolarů.

Současný vzdělávací systém je rozdělen na pre-primární (od 5 do 6 let), primární (od 7 do 11 let), sekundární (od 12 do 17 let) a na terciární (od 18 do 30 let). Primární vzdělávání se dále dělí na tzv. „městské“ a na „vesnické“. Městské vzdělávání připravuje žáky pro další vzdělávání a vesnické zase pro praktický život.

6.11 Mali

Mali je snad jediná země v Africe, kde se nalézají velká etnická snášenlivost a tolerance. Jedinou podstatnější výjimkou je zde problém Tuaregů, který má hned několik rozměrů. Jediní Tuaregové se na Mali staví negativně proti současné místní vládě a stále hledají jeden problém za druhým. Hlavním problémem je v Mali území, které chtějí

¹⁶⁷ Staženo 16.3.2010 http://www.bc.edu/bc_org/avp/soe/cihe/inhea/profiles/Liberia.htm

¹⁶⁸ Informace získané na základě rozhovoru s panem Kortem, předsedou výboru UNICEF pro Libérii.

¹⁶⁹ Informace získané na základě rozhovoru s panem Dr. Wrightem, Lékaři bez hranic.

¹⁷⁰ Staženo 16.3.2010 http://www.unicef.org/infobycountry/liberia_38362.html

Tuaregové získat zpět. Problémy s Tuaregy se hodně odrážejí na současném vzdělávání, které je na Mali povinné od 7 do 16 let a zcela zdarma.

K zápisu primárního stupně se dostává stále méně dětí a tuaregké děti klasickou státní školu nenavštěvují vůbec a vzdělávají se v rodinném kruhu.¹⁷¹

Vzdělávací systém na Mali se rozděluje na primární (od 7 do 13 let), sekundární (od 14 do 20 let) a na terciární (od 21 do 30 let). Podle posledních odhadů pocházejících z roku 2007 se gramotnost na Mali pohybovala na pouhých 46,4% u dospělých jedinců starších 15 let.

6.12 Nigér

Republika Nigér byla často spojována s Nigerskou republikou. Nigér je však samostatným státem v západní Africe, který trpí velkou chudobou. Obyvatelé republiky Nigér se snažili z chudoby dostat vyhlášením samostatnosti v roce 1960, tento manévř se jim však nepovedl a od roku 1960 začali v zemi probíhat revoluce, nepokoje a občanské války. Několik desetiletí trvalo, než se země začala díky nové politické situaci stabilizovat. V roce 1993 proběhly v republice Nigér první svobodné volby, které ale neukončily všechny problémy nacházející se v republice. Nigér se však po roce 1993 začala stabilizovat. Nově obnovené ministerstvo školství a tělovýchovy, které bylo po roce 1960 rozpuštěno a oficiálně nefungovalo¹⁷², vytvořilo novou koncepci pro vzdělávání, a proto mohla být v roce 1995 vyhlášena reforma celého školského systému.

V republice Nigér stále přervávají problémy s Tuaregy¹⁷³, kteří vyžadují právo na svou kulturu – kočování, pěstování zvířat a vlastnost určitých pozemků, kde mohou praktikovat své náboženské rituály. Reforma školství z roku 1995 totiž měla ve své koncepci to, že je povinná pro všechny obyvatele republiky Nigér po dobu 9 let. Tuaregové však tyto koncepce odmítali a to vedlo v roce 1996 a poté i v roce 1999 k politickému puči, díky kterému byla vytvořena další reforma školství.

Dalším problémem v republice Nigér po roce 2000 bylo nerovnoměrné rozložení obyvatelstva, který způsoboval a způsobuje do dnešních dnů velký tlak na vzdělávací

---

¹⁷¹ M. Mikušová, *Žila jsem v Africe*, Akcent 2002.

¹⁷² Ministerstvo školství a tělovýchovy bylo v roce 1960 zrušeno politickým systémem, a aby se zachoval alespoň nějaký druh vzdělávání, muselo se ministerstvo přesunout do ilegality.

¹⁷³ Tuaregů v republice Nigér se nachází pouhých 8% z 10 076 551 podle posledního sčítání obyvatel z roku 2000. V roce 1999 se za kulturu Tuaregů postavili i etnické skupiny jako Hausa a Djerma.

system. Města nabízejí alespoň částečné přežití pro dnešní lidi, a proto se lidé z vesnic stěhují do měst. To však způsobuje nevyváženost vzdělávacího a ekonomického systému.

Dalším komplikujícím faktorem, který se nachází v klasickém vzdělávání, je jazyk. Úředním jazykem je v Nigéru francouzština, ale dalšími alespoň pěti základními domorodými jazyky se zde aktivně hovoří. Jedním z hodnotících faktorů v Nigéru je muslimské náboženství, ke kterému se hlásí 80% obyvatel. Stejně tak se k muslimskému náboženství hlásí i nigérští Tuaregové, kteří si vydobyli zpět svou kulturu.

Vzdělávací systém po reformě z roku 2000 je v Nigéru zcela zdarma a školní docházka je povinná od 7 do 15 let, dělí se na pre-primární – *ecole primare* (od 6 do 12 let), sekundární – *lycée* (od 13 do 18 let) a na terciární (od 19 do 30 let).

Ze vzdělávacího systému je pouze vyloučena tuaregská společnost, která nemusí navštěvovat vzdělávací zařízení a forma jejich výchovy a vzdělávání probíhá v rodinném kruhu.

V republice Nigér se díky politickým rozbrojům a občanským válkám nachází nejnižší sazba gramotnosti v celé západní Africe. Většina dospělých neumí číst nebo psát, a míra gramotnosti je pouze 13,6%. Od roku 2000 během nové reformy školství se začaly na reformě republiky Nigér podílet i jiné státy jako Francie, Spojené státy americké a Německo.

Pre-primární vzdělávání trvá šest let a účastní se ho děti ve věku od 6 do 12 let. Po dokončení tohoto vzdělávání děti skládají mezinárodně uznávaný certifikát CEPE (*Certificat d'Etudes primaires élémentaires*). Vzdělávací systém je postavený tak, že primární vzdělávání je už pro děti od šesti let, ale povinná školní docházka začíná až od sedmi let. Tento systém donutí rodiče i žáky, aby navštěvovali školu už od raného věku a získali alespoň částečné vzdělání. Nicméně i přes veškeré snahy místních úřadů je v republice Nigér asi 25% školní docházky do primárního stupně vzdělávání. Ještě méně procent dětí navštěvuje sekundární stupeň vzdělávání.¹⁷⁴ Děti, tedy převážně chlapci, nejvíce navštěvují školy Koránu, které jsou v Nigéru velmi rozšířené a pokračují v tradiční výuce muslimské teologie, práva, historie a zachování jejich dědictví. Podle Ligy arabských států školy Koránu navštěvuje více procent dětí než klasické státní primární stupně.¹⁷⁵

Sekundární školství je určené pro studenty od 13 do 18 let a je rozděleno na všeobecný nižší sekundární cyklus, který trvá čtyři roky a je zakončen státní zkouškou

---

¹⁷⁴ Staženo 19.3.2010 <http://education.stateuniversity.com/pages/1099/Niger.html>

¹⁷⁵ Liga arabských států, *Liga arabských států*, Dar Ibn Rushd 1996.

zvanou BEPC (Bachelier de l'enseignement du Derge). Díky této zkoušce mohou být studenti přijati k vyššímu vzdělávání. Dále se sekundární vzdělávání dělí na tzv. tříletý tradiční model. Tento cyklus je rozdělen na tři roky a studenti se zde vyučují praktickým i teoretickým dovednostem. Ke konci studia žáci skládají zkoušku nazvanou „bachelier technicien“, která zaručuje absolventům získat dobře placenou dělnickou profesi a získat tak lepší životní styl než se místním obyvatelům nabízí.

Mezi hlavní vzdělávací instituce terciárního stupně patří univerzita Abdou Moumouni ve městě Niamey a většina islámských univerzit. Terciární vzdělávání je určené pro studeny, kteří získají mezinárodní certifikát BECP a je jim od 19 do 30 let.

O certifikáty a celé terciární školství se stará nově zřízené ministerstvo pro vysokoškolské vzdělávání, výzkum a technologie (Ministère de l'enseignement supérieur, de la Recherche et la Technologie).¹⁷⁶ Toto ministerstvo bylo zřízené po druhé reformě školství, která zde proběhla a to v roce 2001. Ministerstvo se stará o výuku, učební osnovy, studijní materiály, organizace zkoušek, hlasování a o rozpočet.

Současná demokratická vláda se snaží obnovit celý vzdělávací proces, snaží se vzdělávat i dospělé jedince, aby mohli najít práci. Velkou překážkou ve vzdělávání je Nigérské republiky zacházení s dětmi – děti jsou zde nuceny k práci na polích, v dolech, v továrnách, ale i k prostituci.¹⁷⁷ Současné místní policii ani armádě se tento problém nedaří potlačit a většinou vždy vyvstane další podobná situace.

6.13 Nigérie

Nigérie je země, která je často spojována díky svému podobnému názvu s republikou Nigér. Nigérská republika si i přes velké vnitřní problémy dokázala udržet svou osobitost. Gramotnost nigérského obyvatelstva byla naposledy naměřena na 89% a vzdělávání je v Nigérii zdarma a povinné po dobu 6 let. Dělí se na primární (od 6 do 11 let), junior-sekundární (od 12 do 14 let), sekundární (od 12 do 19 let) a na terciární (od 20 do 30 let).

Během primárního vzdělávání se žáci setkávají s výukou matematiky, anglického jazyka, Bible, koránu, fyziky, chemie a dalších etnických jazyků (Hauština, Jorubština a Ibo). Soukromé primární školy nabízejí dále výuku informatiky, umění a francouzského jazyka.

---

¹⁷⁶ Staženo 19.3.2010 <http://education.stateuniversity.com/pages/1099/Niger.html>

¹⁷⁷ E.Vaníčková, *Dětská prostituce*, Grada 2005.

Sekundární vzdělávání je v Nigérii rozděleno na dvě části, a to na junior-sekundární, které je vhodné pro žáky, jenž se chtějí věnovat praktickým dovednostem. Po úspěšném absolvování žáci junior-sekundárního vzdělávání získávají výuční list, na druhou stranu sekundární vzdělávání je zakončeno maturitou. Státní školy, na rozdíl od soukromých, nevyžadují žádné zápisné. U soukromých státních škol se zápisné pohybuje kolem 1000 až 2000 dolarů za každý rok.

Vysoké školství je pro Nigérii národním rozvojem a je rozděleno do následujících podskupin: první, druhé, třetí a soukromé generace. Každá tato generace se dělí na fakulty, do kterých patří strojírenství, technologie, chemie, medicína, ekonomie a zemědělství. Soukromé vzdělávání zahrnuje veškerý obsah nabízených fakult.

Nigérské ministerstvo školství sdružuje 36 spolkových zemí. Nigérie se snaží přispívat téměř 58% z celkového ročního rozpočtu na vzdělávání.¹⁷⁸ Vzdělávání je v Nigérské federativní republice řízeno a financováno přímo státem. Pedagogové, kteří pracují celkem na 27 státních školách mají maximálně dosažené bakalářské vzdělání. Na soukromých školách z větší části vyučují inženýři, magistři a doktoři – nikdy ne bakaláři. Ačkoliv školství má být zcela zdarma, tak si ve většině institucí žáci a studenti musejí hradit potřebné knihy pro výuku a také uniformy.

Absolventi primárního vzdělávání neskládají ke konci svého vzdělávání žádné zkoušky ani nemusejí skládat zkoušky k získání certifikátu. Certifikát získávají jen absolventi sekundárního vzdělávání. Jedná se o certifikát SSCE (Senior Secondary Certificate), který mohou studenti získat ke konci května. O udělování a kontrolu certifikátů se stará státní rada, které se zkráceně říká WAEC.¹⁷⁹ Vzdělávání patří mezi hlavní politiku spolkové vlády. Nigérská vláda přijala vzdělávání jako nástroj pro národní rozvoj. Vzdělávání je pro nigerskou vládu velice důležité už od koloniálního období.

Mezi lety 1948 - 1965 zde bylo vybudováno pět univerzit, které fungují i v současné době. Tyto univerzity jsou plně financované federativní vládou a mají hrát svou roli pro budoucí rozvoj Nigérie. Druhá generace univerzit byla vystavěna mezi lety 1970 – 1985, a to díky tlaku veřejnosti. S rostoucí populací kvalifikovaných studentů byla potřeba vytvořit nová pracovní místa, a proto se vláda rozhodla k výstavbě nových studentských městeček. Mezi těmito lety vzniklo 12 fakult na dvou univerzitách, které sdružovaly jak humanitní obory, tak i technologické obory. Třetí generace univerzit přišla hned po roce 1985 a trvala až do roku 1999. Během tohoto období bylo vystavěno dalších

---

¹⁷⁸ Staženo 19.3.2010 <http://www.onlinenigeria.com/education/index.asp>

¹⁷⁹ Staženo 19.3.2010 <http://www.onlinenigeria.com/education/index.asp>

10 fakult zabývajících se technologií a zemědělstvím. Na vysokých školách proběhla také reforma školství, která se nejvíce týkala technologických a zemědělských fakult. S příchodem reformy v roce 1999 bylo zavedeno také zápisné na terciárním stupni vzdělávání, které činí 100 dolarů za jednoho studenta. Zápisné bylo hlavně zavedeno z toho důvodu, že k terciárnímu vzdělávání se přihlašovalo 97% studentů, ale do prvního ročníku nastoupilo pouze 14%. Zápisným si školy zajistily aktuální místa pro studenty, kteří mají o vzdělání skutečný zájem. Studenti, kteří nemají na zápisné, mohou požádat mezinárodní organizace (UNESCO, OSN, CHARITAS), jenž jim poskytnou stipendium.

Do roku 1990 se v Nigérské federativní republice uplatňoval domácí vzdělávací systém tzv. „koránské školy“. Tento systém byl nařízením vlády zrušen a výuka Koránu byla zavedena do škol anebo speciálních škol při mešitách. Domácí systém vzdělávání zahrnoval pouze výuku pro chlapce od 11 do 18 let.¹⁸⁰ Po zavedení do škol se islámské vzdělávání rozšířilo i mezi dívky. Děti se v těchto školách anebo v hodinách učí nazpaměť dvě kapitoly z Koránu, islámské právo, arabštinu, kulturu a další. Domácí vzdělávání v tzv. „koránských školách“ bylo zrušeno i díky tomu, že děti byly pod vedením učenců hnutí mallams¹⁸¹ anebo ulama^{182, 183}. Muslimské školy se začaly uplatňovat až po roce 1960, do té doby kolonizátoři odmítali přijmout muslimský koncept vzdělávání. Dokonce kolonizátoři nechtěli přijmout i systém vzdělávání tzv. „well-to-do“, který zde fungoval ještě před jejich příchodem. První kolonizátorská škola vznikla v Nigérii v roce 1843 a založili ji metodističtí misionáři, kteří přinesli do Nigérie i anglikánské vyznání víry. O sedm let později v roce 1850 se do Nigérie dostali i římskí katolíci, kteří zde založili několik internátních škol. Do roku 1914 bylo v Nigérii založeno padesát devět škol na severu země a devadesát jedna škol na jihu. V městě Lagos byla v roce 1907 založena královská vysoká škola, kterou provozovala římsko-katolická církev. Mezi první absolventy této školy patří potomci náčelníků kmene Zaira. Církevní internátní školy se staly domovem pro chlapce z vlivných rodin z celého světa. Bohužel tyto školy v současné době prožily velký otřes. V roce 1995 školy převzali jezuiti a ti byli poté pravidelně obviňováni z pohlavního zneužívání dětí a mládeže. V současné době internátní školy převzala nigérská vláda.

---

¹⁸⁰ M. Ipsirli, *The Ottoman Ulema (Scholars)*, Faaiza Bashir 2004.

¹⁸¹ Hnutí mallams je muslimská šíitská organizace s působností v Kolumbii.

¹⁸² Hnutí ulama je muslimská šíitská organizace, která odvozuje svůj původ od islámského učence 19. století Ottomana Ulami. Ulamá byl vykladačem islámského práva šarií. Jeho osobnost má různý vliv, ale největší vliv našel mezi šíity.

¹⁸³ Z. Muhammad Qasim, *The Ulama in Contemporary Islam: Custodians of change*, Princeton University Press 2002.

Pokrok ve vzdělávání byl v Nigérii pomalý, ale stabilní a po celou éru (od roku 1847) se v poklidu mohl rozvíjet. Vzdělávání v Nigérii bylo nejvíce narušeno druhou světovou válkou.¹⁸⁴ Od té doby je vzdělávací systém v Nigérii stabilní.

6.14 Pobřeží slonoviny

Pobřeží slonoviny je také známé pod francouzským názvem Côte d'Ivoire a to proto, neboť země byla kolonizována Francií. Před rokem 1960 za vlády kolonizátorů na Pobřeží slonoviny fungoval dokonalý vzdělávací systém, který byl přizpůsoben pro původní obyvatele a plně podporoval i jejich tradice, ctnosti a hodnoty. Po vyhlášení samostatnosti proběhlo v zemi několik reforem, pro ještě lepší zdokonalení vzdělávání.

Vzdělávací systém do roku 1960 se skládal ze tří stupňů - z primárního, sekundárního a terciárního vzdělávání. Po roce 1960 vzdělávací systém prošel reformou, která je platná i v dnešní době a dělí se na: pre-primární (od 5 do 6 let), primární (od 7 do 13 let), sekundární (od 14 do 20 let) a na terciární (od 21 do X let). Škola na Pobřeží slonoviny trvá od pondělí do soboty a v týdenní náplni je přibližně 30 hodin. Vzdělávání je na Pobřeží slonoviny zdarma a povinné od sedmi do třinácti let.

Primární vzdělávání je ukončeno ve 13 letech závěrečnou zkouškou, které se říká podobně jako v republice Nigér CEPE. Pokud žák tuto zkoušku nesplní, je mu znemožněno pokračování na dalším stupni vzdělávání.

Sekundární vzdělávání je na Pobřeží slonoviny rozděleno na cykly. První dva cykly postačí studentům k vykonání praktické zkoušky a student už nemusí dále pokračovat ve studiu. Pokud však studenti chtějí pokračovat a studovat na jedné ze státních univerzit, tak musí splnit nejméně tři cykly a získat státní zkoušku s názvem „Baccalaureat“.

V současné době se na Pobřeží slonoviny nacházejí jak soukromé, tak i státní školy. Do soukromého školství jsou řazeny i církevní školy a koleje, které nepodléhají státu a nejsou ani státem dotované. Církevní školy začaly na Pobřeží slonoviny vznikat po roce 1980 a zhruba 14 % škol je primárního stupně a 29% sekundárního stupně. Většina těchto škol je katolického původu, ale nacházejí se zde školy Koránu, tzv. „Al-Azhar“¹⁸⁵. Podle americké diplomatické kanceláře, která spolupracuje s Pobřežím slonoviny, zde

---

¹⁸⁴ Staženo 20.3.2010 <http://www.onlinenigeria.com/education/>

¹⁸⁵ Al-Azhar University je muslimská škola s dlouholetou tradicí a její název se překládá do češtiny jako „Jedinečný služebník Boží“.

muselo soukromé církevní školství vzniknout z důvodu zamítnutí náboženské výuky ve státním školství.¹⁸⁶

Učitelé na Pobřeží slonoviny jsou organizováni do různých odborů, kde vykonávají své funkce.

Největším problémem ve vzdělávacím systému na Pobřeží slonoviny je rozpočet. Do roku 1980 na Pobřeží slonoviny probíhal neúměrně vysoký podíl běžných výdajů a poté musel být aktualizován. Velkorysá stipendia pro studenty sekundárního stupně vzdělávání se prudce snížila a to hlavně proto, aby se finanční prostředky dostaly i mezi mladší děti primárního a pre-primárního stupně vzdělávání.¹⁸⁷

6.15 Rovnicková Guinea

Vzdělávání v Rovnickové Guineji je bezplatné a povinné do 14 let. Samotný vzdělávací systém je díky kolonizátorům ze Španělska téměř shodný s evropským systémem. Gramotnost v Rovnickové Guineji byla naposledy v roce 2009 změřena na 83,4 % z celkového počtu obyvatel. Bohužel o samotném vzdělávání v Rovnickové Guineji neexistují kvalitní informace a místní ministerstvo školství odmítá sdělit jakékoliv informace. Problémy s dezinformací ministerstva školství v Rovnickové Guineji má i UNESCO a OSN.

6.16 Senegal

Od začátku samostatnosti si Senegal prošel řadou občanských nepokojů, válek a konfliktů. Lidí do dneška v Senegalu sužuje nespravedlnost, bída, cholera a AIDS. Senegal se v dnešní době neoficiálně dělí na dvě části - na východ a na západ. Východ je ovládaný vládou společně s OSN a západ ovládají militaristické skupiny, které v Senegalu, pomáhají rozšiřovat chudobu a cholera.

Obyvatelstvo je rozděleno na muslimy, křesťany a domorodé kmeny. Na území Senegalu se používají tři jazyky. Prvním jazykem je francouzština, která je i úředním jazykem a dále se používají dva domorodé dialekty, kterými je wolf a manding. Mezi dominantní náboženství Senegalu patří sunnitský islámský proud, který vyznává zhruba

---

¹⁸⁶ Staženo 20.3.2010 <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2006/78730.htm>

¹⁸⁷ Staženo 20.3.2010 http://www.unicef.org/infobycountry/cotedivoire_28582.html

93% obyvatelstva. Křesťanství v Senegalu patří mezi menšinu, protože ho tvoří pouhá 4% a ostatní procenta vyznávají domorodé náboženské směry.

Senegal poprvé obsadili Malijci, poté Portugalci, Nizozemci, Britové a nakonec Senegal v roce 1840 kolonizovali zemi Francouzi. Ti zde vytvořili první koncepci vzdělávání, ale jen pro děti kolonizátorů. Původní obyvatelstvo mělo až do roku 1904 zakázáno se vzdělávat na francouzských školách. Teprve až v roce 1904 proběhla v Senegalu reforma školství a mohly se vzdělávat i děti původních obyvatel. Pro děti zde fungoval pouze primární a sekundární stupeň vzdělávání. Terciární stupeň vzdělávání v Senegalu byl vytvořen až po získání nezávislosti v roce 1960. V roce 1958 se Senegal spojil se súdánskou vládou a chtěli společně vytvořit jakousi koncepci vzdělávacího, sociálního a ekonomického systému. Tato federace se však po roce rozpadla.

S příchodem nezávislosti přišel i celkový rozpad země a neoficiální rozdělení na východ a západ. Na východě probíhá klasické vzdělávání a na západě probíhají neustálé boje, které přetrvaly až do dnešních dnů. V roce 1982 senegalská vláda podepsala smlouvu s Gambií, čímž vznikla Senegambie. Tento svazek přinesl Senegalu reformu vzdělávacího systému, která vytvořila pre-primární stupeň vzdělávání.¹⁸⁸ Svazek mezi Senegalem a Gambií vydržel až do roku 1989. V roce 1989 Senegal vstoupil do války s Mauritánií a ta trvala až do roku 1996. Senegalské vzdělávání se začalo z neustálých bojů vzpamatovávat až po roce 2001. Reforma školství pocházející z roku 2001 udává, že vzdělávání je povinné a zcela zdarma pro děti do 16 let. Mezi výjimku patří západní část země, kde je velký počet islámských oblastí a školský zákon je v Senegalu obtížný prosazovat. Například v roce 2002 se k primárnímu vzdělávání přihlásilo zhruba 80% dětí a z toho jen 69% nastoupilo do škol.¹⁸⁹

Současný vzdělávací systém je rozdělen na pre-primární (od 5 do 7 let), primární (od 8 do 14 let), sekundární (od 15 do 19 let) a na terciární (od 20 do 26 let). Absolventi sekundárního stupně vzdělávání mohou studovat ve francouzských koloniích anebo také v Gambii. Poslední naměřená gramotnost z roku 2008 udává počet 42,3%. Je to hlavně díky tomu, že na západě Senegalu téměř vůbec nefunguje žádný vzdělávací systém. Senegalská vláda ve spolupráci s OSN, Světovou bankou a Kanadskou rozvojovou agenturou vytvořila speciální vzdělávání pro ženy pocházející ze západní části země. Speciální vzdělávání je určené všem bez rozdílu věku, etnika a postavení. Ženy se učí

---

¹⁸⁸ Staženo 20.3.2010 <http://www.ceskapomoc.cz/countries/senegal.htm?height=400&width=600>

¹⁸⁹ Staženo 20.3.2010 <http://www.ceskapomoc.cz/countries/senegal.htm?height=400&width=600>

základním dovednostem – psaní, čtení a základům počítání. Tento mezinárodní projekt hraje klíčovou roli v procesu zvyšování gramotnosti a snižování chudoby.¹⁹⁰

6.17 Sierra Leone

Sierra Leone je přímořskou zemí západní Afriky sousedící s Libérií, kde 40 let probíhaly války a revoluce, které vedly k velkému poničení celého systému země. Poprvé na území Sierra Leone vstoupili portugalští průzkumníci pověřeni britskou královskou rodinou v roce 1492. Od 18. století se Sierra Leone stala průkopníkem mezi africkým vzděláváním. V roce 1827 byla v Sierra Leone zřízena první chlapecká škola a v roce 1845 bylo založeno dívčí gymnázium s názvem „Annie Walsh Memorial“. Školství v Sierra Leone fungovalo velice dobře až do roku 1961.

Teprve až roku 1961 Sierra Leone získala svou nezávislost na Velké Británii a od té doby do roku 2001 zde probíhaly neustálé boje a občanské války. V 70. letech minulého století se Sierra Leone setkala celkem se třemi politickými puči, které měly za cíl převzít vládu nad zemí. Po neúspěšných pučích se Lidová osvobozená armáda spojila s vojenskou jednotkou RUF¹⁹¹. Bohužel toto spojení rozpoutalo v Sierra Leone velkou občanskou válku, která byla ukončena až roku 2002.¹⁹²

Podle dokumentu „*Education of Sierra Leone*“ byla důvodem neustálých bojů sociálně ekonomická situace v zemi.¹⁹³

Teprve až po ukončení bojů a vyhlášení příměří v roce 2002 se začala vytvářet nová reforma školství. Reforma školství z roku 2002 – 2003 vznikla na základech vzdělávacího systému Velké Británie. Tento systém byl dovedený k dokonalosti.

Vzdělávání v Sierra Leone před rokem 1961 nebylo povinné, ale i přesto se do primárního stupně vzdělávání hlásilo 86% dětí. V letech 1968 - 1992 se studenti ze Sierra Leone dostali do vážného konfliktu s vládou. Mnoho studentů bylo uvězněno, popraveno anebo utekli do militaristických skupin, které bojovaly za osvobození své země.¹⁹⁴

---

¹⁹⁰ Staženo 20.3.2010 http://www.rozvojovka.cz/kurzy-psani-a-cteni-pro-zeny-v-senegal_u194_4.htm

¹⁹¹ RUF je vojenská skupina, která vznikla po získání nezávislosti v roce 1961. Jejím cílem bylo násilně převzít vládu nad zemí a díky východním partnerům z Ruska a Číny vytvořit diktátorský stát.

¹⁹² H. Alghali, E. Turay, E. Thompson, J. Kandel, *Education of Sierra Leone*, Commonwealth of Learning – Freetown – Sierra Leone 2005.

¹⁹³ H. Alghali, E. Turay, E. Thompson, J. Kandel, *Education of Sierra Leone*, Commonwealth of Learning – Freetown – Sierra Leone 2005.

¹⁹⁴ H. Alghali, E. Turay, E. Thompson, J. Kandel, *Education of Sierra Leone*, Commonwealth of Learning – Freetown – Sierra Leone 2005.

Boje pokračovaly až do roku 2002 než bylo podepsáno příměří, ale nová vláda v Sierra Leone nastoupila na své pozice už v roce 1995. K tomuto roku byla vydána i reforma školství, která rozdělovala vzdělávání na primární (od 6 do 12 let), junior-sekundární (od 13 do 16 let), sekundární (od 17 do 20 let) a na terciární (od 21 do 25 let). Mezi lety 1997 – 2006 vzniknul hlavní dokument sierraleonského školství, který byl nazván „Master Plan“. Plán se zabývá všemi aspekty vzdělávacího systému a poskytuje podporu pro primární, sekundární, terciární stupeň vzdělávání a pro znevýhodněné děti, nadané děti, fyzicky a psychicky postižené. Master Plan se také zabývá vzděláváním žen a dívek.

Podle dokumentu „*Education of Sierra Leone*“ Master Plan upravuje také národní zkoušky, mezi které patří: NPSE (závěrečná zkouška primárního stupně vzdělávání), certifikát BECE (závěrečná zkouška sekundárního stupně vzdělávání), certifikát WASSCE (závěrečná zkouška terciárního stupně vzdělávání).¹⁹⁵ Součástí certifikátu je odevzdání bakalářské, magisterské anebo doktorské práce.

Součástí reformy z roku 1995 bylo i ekonomické zpřístupnění vzdělávání pro všechny obyvatele Sierra Leone. Vzdělávání je od roku 1995 zcela zdarma a dotované státem. Vláda se snaží už od roku 1995 finančně podpořit rodiče, a proto dotuje veškeré výdaje na vzdělávání. Reforma přinesla pro místní obyvatelstvo také celkovou obnovu školství. Při reformě vzniknul projekt s názvem „SABABU“¹⁹⁶. Podle ministerstva školství v Sierra Leone byl projekt SABABU oceněn jako největší finanční podpora, na které se podílelo několik mezinárodních organizací jako je UNICEF, Islámská národní banka, Arabská banka pro hospodářský vývoj, OSN a další.¹⁹⁷ Celkově tento projekt získal 42 milionů USD a mohl tak financovat 600 primárních a sekundárních škol. Díky tomuto projektu mohlo být proškoleny 6000 pedagogických pracovníků.

Nová reforma školství z roku 2002 vytvořila pre-primární stupeň vzdělávání (od 4 do 5 let) a jejím hlavním cílem bylo odstranit genderovou nerovnost v přístupu ke vzdělávání.¹⁹⁸ Druhým cílem reformy školství z roku 2002 je zvýšit počet kvalifikovaných pedagogů. Sierra Leone se od roku 2002 stala významným centrem vzdělanosti pro celou západní Afriku.¹⁹⁹

---

¹⁹⁵ H. Alghali, E. Turay, E. Thompson, J. Kandel, *Education of Sierra Leone*, Commonwealth of Learning – Freetown – Sierra Leone 2005.

¹⁹⁶ SABABU znamená „příležitost“

¹⁹⁷ Staženo 20.3.2010 <http://www.sierra-leone.gov.sl/>

¹⁹⁸ Staženo 28.3.2010 <http://www.sierra-leone.gov.sl/>

¹⁹⁹ W. Lianqin, *Education in Sierra Leone: Present Challenges, Future Opportunities*, World Bank Publications p.24 2007.

V současné době (2010) je v Sierra Leone relativní klid, ekonomický a sociální systém se zlepšil a Sierra Leone propojila své hranice s Libérií a Guinejí.

6.18 Svatý Tomáš a Princův ostrov

Svatý Tomáš a Princův ostrov jsou státy, kterým se také zkráceně říká Ostrovní. Teprve nedávno se oba dva státy osamostatnily od portugalské nadvlády. Kontaktů se však nezbavily a do dnes se zde hovoří portugalsky a uplatňuje se zcela totožný vzdělávací systém jako je v Portugalsku. Gramotnost v těchto ostrovních státech byla naposledy změřena na 93%.

6.19 Togo

Republika Togo je přírodním pokladem západní Afriky. Nalezneme zde spoustu přírodních krás: deštné pralesy, bažinaté oblasti s rozsáhlou faunou a florou, jezírka a azurové pobřeží. Republika Togo je bývalou francouzskou kolonií, která se osamostatnila v roce 1960. Kolonizována však byla už v 15.století Portugalci a později i Nizozemci a Angličany. Portugalci a Angličané přinesli do země vzdělávací systém, který byl dokonce přijat i kmenem Ewa, jenž vytvořil v Togu kmenový svaz.

V 2.pol. 19.století do republiky Togo začali pronikat Němci, kteří zemi obsadili a začali v republice Togo uplatňovat svou politiku. Němci během své vlády v republice Togo začali potlačovat původní obyvatelstvo a vytvořili reformu školství, která měla za cíl vzdělávat jen kolonizátorské obyvatelstvo. Togo byla pod německou nadvládou až do začátku první světové války (1914) a nazývala se Togoland.²⁰⁰ Roku 1914 byl Togoland dobyt Francouzy a byla vyhlášena tzv. „Liga národů“. První světová válka znepríjemnila život všem evropským zemím, a proto Francie začala na obnově republiky Togo pracovat až po roce 1922. Francouzi v republice Togo museli zavést nový ekonomický, sociální a vzdělávací systém. Roku 1928 francouzské ministerstvo školství připravilo pro republiku Togo reformu školství a do roku 1929 vystavěli v Togu kolem 30 primárních a sekundárních škol. Podle dokumentu „*Education of Togo*“ patřil vzdělávací systém v Togu mezi vynikající systémy v koloniální Africe.²⁰¹

---

²⁰⁰ S.Canale, *Francouzština v koloniální tropické Africe 1900 – 1945*, Hurst a Comp Londýn 1971.

²⁰¹ R. Lasici, *Education of Togo*, Ministry of Togo 2008.

Po vyhlášení nezávislosti roku 1960 si republika Togo prošla několika občanskými válkami a politickými převraty. Situace v Togu se uklidnila až se zvolením nového demokratického prezidenta F. E. Gnassingbého v polovině roku 2005.²⁰²

Mezinárodní organizace UNICEF udává, že současný vzdělávací systém byl vytvořený prostřednictvím reformy, která byla uvedena v platnost roku 2007.²⁰³ Nová reforma školství v Togu rozděluje vzdělávání na primární (od 6 do 12 let), sekundární (od 13 do 17 let) a na terciární (od 18 do 30 let). Terciární vzdělávání bylo v republice Togo zrušeno v roce 1991 během občanské války, ale znovu obnoveno bylo po roce 2006.

Samotný vzdělávací systém v republice Togo je díky nové reformě školství zdarma a povinný po dobu 6 let. UNICEF společně s ministerstvem školství v Togu se snaží začlenit všechny děti do vzdělávacího procesu.²⁰⁴

V republice Togo nalezneme pouze problém s nedostatkem učitelů a zatím dočasnou nízkou kvalitou vzdělávání. Problém s kvalitou vzdělávání je hlavně ve venkovských oblastech. Venkovští učitelé v Togu nedostávají téměř žádný plat, z větší části jsou živeni rodiči žáků anebo se na jejich plat skládá celá vesnice. Průměrná gramotnost podle ministerstva školství v Togu se roku 2008 pohybovala na 24,6% a stále se zvyšuje.²⁰⁵

---

²⁰² R. Lasici, *Education of Togo*, Ministry of Togo 2008.

²⁰³ Staženo 29.3.2010 http://www.unicef.org/infobycountry/togo_45941.html

²⁰⁴ Staženo 29.3.2010 http://www.unicef.org/infobycountry/togo_45941.html

²⁰⁵ R. Lasici, *Education of Togo*, Ministry of Togo 2008.

7. Rozdělení zemí

Afrika je druhým největším kontinentem po Asii s rozlohou 30 milionů km² a s 53 státy, s 240 druhy jazyků a 258 miliony lidí. Africký kontinent tvoří pouště (Sahara, Kalahary), polopouště, savany a deštné pralesy. Obyvatelé afrického kontinentu vyznávají ze 40% křesťanství, ze 40% islám, z 19% kmenová náboženství a z 1% judaismus.²⁰⁶

Dějiny afrického kontinentu začínají už před 3 000 000 let v době, kdy se v Africe objevuje prvním nám známý člověk *Australopithecus*. Poté se stala Afrika domovem starověkých civilizací. Po území severní Afriky se pohybovaly i biblické postavy jako Mojžíš, Josef, Marie a Ježíš. V 6.století severní Afriku navštívil i muslimský prorok Muhammed. Afrika se stala centrem dějepisců, přírodovědců, zeměpisců a cestovatelů. Stala se však i neustálým centrem válek, nepokojů, politických převratů a teroristických útoků.

Afrika se však nedělí jen podle náboženských směrů a etnika, ale má i své specifické rozdělení. Dělí se na frankofonní, anglofonní země a na země s jinými jazykovými klíči a kulturou - nezávislé. Některé země se dále řadí do různých společenství (Východoafrické společenství²⁰⁷, Liga arabských států apod.), které společně pracují na zlepšení ekonomické, náboženské, sociální anebo vzdělávací situace.²⁰⁸

7.1 Frankofonní země

Frankofonní země neboli frankofonie označuje celek zemí, které užívají jako prostředek dorozumění francouzštinu. Frankofonie pod svým názvem sdružuje mnoho zemí po celém světě, ale mezi africké země patří: Benin, Burkina – Faso, Burundi, Kamerun, Kapverdy, Komory, Kongo, Demokratická republika Kongo, Pobřeží slonoviny, Džibutsko, Egypt, Gabon, Guinea, Guinea – Bissau, Rovnicková Guinea, Madagaskar, Mali, Maroko, Mauricius, Mauritanie, Niger, Středoafrická republika, Rwanda, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Senegal, Seychely, Čad, Togo a Tunisko.

---

²⁰⁶ J.Záhořík, *Etnologie Afriky*, Filozofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni 2006.

²⁰⁷ Východoafrické společenství (EAC – The East African Community) sdružuje pod svůj název tři anglofonní země (Keňa, Uganda, Tanzanie) a dvě frankofonní země (Burundi a Rwanda). Východoafrická federace EAC je mezivládní organizací, která se snaží podporovat ekonomické, sociální, vzdělávací, politické cíle každé členské země. Snaží se bojovat proti nepokojům, politickým převratům, občanským válkám, bídě, nemocem a hladomoru. EAC spolupracuje s organizacemi jako je OSN, UNICEF, Červený kříž, CHARITA a další. Cílem organizace EAC je vybudovat stabilní hranice, dodržovat cla a víza.

²⁰⁸ Staženo 29.3.2010 <http://www.eac.int/>

Součástí těchto afrických zemí je už výše zmíněná francouzština. Francouzský jazyk však není u některých zemí oficiálním jazykem, ale je také součástí kultury, která zde kolonizovala zemi.

Frankofonní země jsou sdruženy pod „*Mezinárodní organizaci frankofonie*“.²⁰⁹ Mezinárodní organizace frankofonie pod sebe řadí země z politického a ekonomického hlediska. Tato organizace pracuje také na sociálních a vzdělávacích projektech ve výše zmíněných zemích.

Historie frankofonních zemí pochází už z roku 1871. Termín frankofonních zemí se začal používat až po roce 1945, těsně po ukončení druhé světové války.²¹⁰ Termín „*frankofonní uvědomělosti*“ vznikla z důvodu celosvětového vlivu anglo-americké kultury, která se výrazně rozmohla ke konci druhé světové války. Právě v této době se rozmohla iniciativa o zachování frankofonní kultury a vznikla frankofonní uvědomělost.

Tento termín chrání kulturu zemí, kde se hovoří anebo dříve hovořilo francouzsky. Ochraňuje také rozvoj francouzského jazyka. Frankofonní uvědomělost tvoří svou rozmanitostí a vlivem jedinečnou celosvětovou snahu několika milionů lidí a mnoha kultur s nejrůznějšími aspekty.²¹¹

7.2 Anglofonní země

Anglofonie je označením pro celek zemí, které používají jako prostředek k dorozumění angličtinu. Do termínu anglofonie se také řadí země se společnou anglo-americkou kulturou. Anglofonní země pod svůj název sdružují africké země jako Botswana, Jihoafrická republika, Lesotho, Malawi, Svazijsko, Zambie, Zimbabwe, Egypt, Súdán, Keňa, Somálskou, Tanzanie, Uganda, Gambie, Ghana, Libérie, Nigérie, Sierra Leone.²¹²

Součástí těchto zemí je už výše zmíněná angličtina a také americko-anglická kultura. Jak už jsem dříve uvedl, tak angličtina nemusí být součástí zemí, které patří mezi anglofonní. Pod název anglofonní se řadí země, jež dříve kolonizovali Angličané a Američané.

---

²⁰⁹ Staženo 29.3.2010 <http://www.francophonie.org/>

²¹⁰ Staženo 29.3.2010 <http://www.francophonie.org/>

²¹¹ Staženo 29.3.2010 <http://www.alliancefrancaise.cz/>

²¹² Ch. Oduaran, *Widening access to University Education in Anglophone Africa: Problems and Prospects*, University of Botswana 2005.

Sdružení anglofonních zemí začalo vznikat počátkem 19.století a sdružovalo pod sebe země s ekonomickým hlediskem. Iniciátorem tohoto označení se stala britská královská rodina, která si dříve kladla za svůj princip ekonomickou stránku země. Později během začátku první světové války se k anglofonním hlediskům připojila i politika, která měla velký vliv na bývalé kolonie v Africe.²¹³ Účast několika afrických národů na světových válkách přinesla do Afriky snahu o nezávislost. Většina afrického obyvatelstva už nechtěla být součástí mocných států, a proto raději vyhlásili svou nezávislost.

Cílem dnešní anglofonie je zachovat vývoj kultury a jazyka v určitých oblastech Afriky.

7.3 Nezávislé země

Africké země jako Eritrea a Etiopie patří mezi nezávislé země, které nejsou součástí žádného frankofonního a anglofonního svazku, ale mají svou kulturu, jenž nikdy nebyla narušena cizím státem anebo politickými názory jiné kultury. Částečně se k těmto zemím řadí i Namibie, která byla určitý čas závislá na pomoci OSN, ale od roku 1990 patří mezi nezávislé země a její kultura nebyla žádnou jinou civilizací ovlivněna.

Součástí těchto zemí je to, že si i v době kolonizace zachovaly svou kulturu, jazyk, ekonomiku a náboženství. Angličtina, francouzština, němčina anebo arabština jsou v těchto zemích považovány za druhořadé jazyky. Tyto jazyky nenarušují kulturu ani náboženství v zemi, a proto zde jen existují jako dorozumívací celek pro úředníky a obchodníky.

---

²¹³ World Agroforestry Centre, *Anglophone Africa – Gross sectoral policy Planning in Forestry*, WAC Nairobi Kenya 2005.

8. Koloniální, postkoloniální a moderní Afrika

Koloniální období přineslo do Afriky pro některé etnické skupiny destabilizační efekt, který se odráží i v dnešní politice. Díky kolonistům z Evropy a Arabského poloostrova se změnila hranice starověkých říší. Území místních kmenů, které bylo označeno z větší části mohylou, řekou anebo silným skalnatým masivem se najednou změnilo. Evropané a arabští kolonisté změnila hranice afrických kmenů a kompletně narušili jejich vývoj. Některé kmeny následkem kolonizace vymřely a jiné se musely asimilovat.²¹⁴ Africké země se rozdělily mezi evropské a arabské státy. Se vznikem koloniálních států do Afriky začala pronikat evropská a arabská kultura, jazyk a politika. Kmeny, které před koloniálním obdobím obchodovaly v Africe byly najednou nuceny překračovat hranice, které existovaly jen na evropských mapách. V některých zemích to byl velký problém. Například nově vytvořené státy pod arabskou nadvládou odmítaly nelegální překračování svých hranic. Koloniální období však nepřineslo jen problémy místních etnických skupin, ale kolonisté zavedli v novém světě školy, nemocnice, zákony, pomohli lidem v obchodu a vytvořili pracovní místa pro původní obyvatelstvo.²¹⁵ Nejtěžší období přišlo až v postkoloniální době.

V postkoloniálním období se Afrika setkala s asi nejhoršími situacemi, které mohly přijít. Postkoloniální období označuje dobu, kdy si země začaly získávat svou nezávislost, to znamená 1955 – 1965. Po získání nezávislosti se ve svobodných afrických zemích začala objevovat silná nestabilita, korupce, násilí, dětská prostituce a těžká práce, diskriminace původního obyvatelstva a náboženské problémy. V Africe se našlo jen několik národů, které byly schopny vytvořit demokratickou vládu namísto brutálních občanských válek a vojenských diktatur.²¹⁶ Většina vojenských převratů, občanských válek a revolucí proběhla z důvodu korupce a diskriminace, která se začala v zemích vyskytovat. Mnoho postkoloniálních vůdců, kteří se chopili vlády a vytvořili diktátorské státy, bylo negramotných.²¹⁷ Většina z těchto vůdců nedokončila ani primární stupeň vzdělávání, měli jen vojenskou výchovu, a proto ve své zemi vytvořili diktaturu. V 70. a 80. letech byla situace v Africe nesnesitelná a vojenská síla byla považována za jediný

---

²¹⁴ T. Folola, *Volume 3: Colonial Africa 1885 – 1939*, Carolina Academic Press, Carolina 2001.

²¹⁵ T. Folola, *Volume 3: Colonial Africa 1885 – 1939*, Carolina Academic Press, Carolina 2001.

²¹⁶ E. M. Ewane, *The Search for Cultural Identities in Post-colonial Africa*, Lantern Toner Publications, New York 2001.

²¹⁷ E. M. Ewane, *The Search for Cultural Identities in Post-colonial Africa*, Lantern Toner Publications, New York 2001.

způsob, jak udržet v některých afrických zemích stabilní vládu a pořádek.²¹⁸ Vojenské statistiky Cizinecké Legie uvádějí, že od 60. do 80. let minulého století proběhlo v Africe 70 pučů, 13 vražd politických představitelů a dokonce i holocaust, v kterém zemřelo na 6 000 000 lidí.²¹⁹ S příchodem moderního období do Afriky nezmizely žádné problémy, které sužovaly africké země v postkoloniálním období. Nezmizely úplně, ale částečně se situace v některých zemích vyřešila.

V dnešní moderní Africe se setkáme také s řadou problémů, jako v postkoloniální době. Tyto problémy nejsou však tak velké a stejné jako v postkoloniálním období. Jedním asi největším problémem v současné moderní Africe je to, že v posledních letech západní státy omezují pomoc africkým státům, ve kterých se vyskytuje nesamostatnost.²²⁰ Západní státy omezují svou pomoc hlavně kvůli nehospodárnosti některých zemí a zneužívání podpory, která jim je poskytována na politické a vojenské cíle. Negativním důsledkem pozastavení podpory je podepsání smluv o pomoci s východními civilizacemi. Například Čína, Rusko, Pákistán, Indie a Írán stále více podporují africké země, aby si zajistily stálý přísun zlata, ropy a diamantů.²²¹

---

²¹⁸ E. M. Ewane, *The Search for Cultural Identities in Post-colonial Africa*, Lantern Toner Publications, New York 2001.

²¹⁹ Staženo 5.4.2010 <http://www.legion-recrute.com/cz/>

²²⁰ R. Wilson, *Modern Africa*, Heinemann-Raintree 2009.

²²¹ R. Wilson, *Modern Africa*, Heinemann-Raintree 2009.

9. Závěr

Některým z nás se podařilo navštívit kraje afrického kontinentu a jiní se pouze setkali s nějakou určitou zprávou, která se týkala Afriky - ať už před televizními přijímači anebo v internetových magazínech. Africký kontinent je silně spjatý téměř s každou zemí Evropy. Nenalezneme tu jen původní obyvatelstvo, jazyk a náboženství, ale nalezneme zde také hodně přistěhovalců a potomků bývalých kolonistů. Na mnoha místech Afriky se setkáme s francouzštinou, angličtinou, arabštinou a dokonce i s němčinou. Podobně je tomu i s náboženstvím. Afričané neuctívají jen kmenová božstva, ale praktikují se zde křesťanské, protestantské a muslimské náboženské rituály.

Jak už jsem ve svém úvodu naznačil, Afrika je kontinentem mnohosti, kde nalezneme věci dobré i zlé. V některých částech Afriky se můžeme setkat s překrásnou přírodou, uchvacujícími vodopády, horami a neskutečně krásnou faunou a florou. Na druhou stranu v jiných afrických částech země nalezneme bídu, nemoci, hladomor, korupci, dětskou prostituci, nepokoje a občanské války. Mnohdy lidé od této druhé strany Afriky odvracejí svůj zrak a dělají, že se ve světě nic neděje. V podchodech metra oželí svých 10 Kč na komerční charitativní pracovníky, kteří pod rouškou „pomožte Africe“ vydělávají statisíce. Samozřejmě, že tyto organizace nejsou všechny podobného rázu. Souhlasím například s myšlenkou určitých mezinárodních organizací jako je Charita, UNICEF, OSN, Liga arabských států apod. Všechny tyto organizace vysílají do zemí Afriky své pracovníky a pomáhají původnímu obyvatelstvu k lepšímu životu.

První část mé práce se zaměřuje na rozdělení vzdělávacích typů, které v současné době probíhají v moderní Africe. Mými hlavními zdroji během práce na první části byli „Lékaři bez hranic“ a „Amnesty International“.

V druhé části své práce jsem se podrobně zaměřil na jednotlivé africké země. Cílem práce bylo zmapovat každou zemi samostatně a vytvořit částečný náhled do historie, současnosti a případně i budoucnosti vzdělávání. U každé země Afriky jsem však musel uvést i politické problémy, s kterými se země potýkala anebo potýká. Politické problémy jsou součástí afrického vzdělávání, a proto jsem tento fakt musel do své práce zavést. Problémy afrických zemí (Somálsko, Jižní a Severní Súdán, Demokratická republika Kongo, Niger a další) jsou velkého měřítká, a proto se domnívám, že je potřeba vytvořit souhrnnou práci, která se těmto problémům věnuje.

Ve své práci uvádím také tabulkový seznam gramotnosti a stability země, z kterého je patrné, že v současné době se na africkém kontinentu nachází celkem 28 stabilních zemí (země, které mají více než pět let trvalou vládu a při její obnově pomáhají mezinárodní organizace jako OSN, UNICEF, Červený kříž, Svätý řád Lazara Jeruzalémského a Charita), 17 celkem stabilních zemí (země, v kterých byl před dvěma až třemi lety ukončen nějaký konflikt), 5 nestabilních zemí (země, kde neustále probíhají politické převraty a revoluce) a 2 země, které se nacházejí v občanské válce. Tabulka v mé práci se zaměřuje také na gramotnost v afrických zemích. Díky ní můžeme zjistit, že v současné době se nachází sedm zemí na africkém kontinentu pod hranicí gramotnosti, tzn. pod 30%. Mezi tyto země patří Jižní Súdán, Zimbabwe, Demokratická republika Kongo, Somálsko, Burkina Faso, Niger a Togo. Problémem těchto zemí není ani zdaleka snaha se vzdělávat, ale politická situace v zemi. Například situace v Súdánu a v Demokratické republice Kongo je tak vyostřená, že zde nepomohla ani mezinárodní vojenská intervence, která chtěla tuto situaci zklidnit.

Ortodoxní muslimové ze Severního Súdánu neustále útočí na křesťany a snaží se je dotlačit k tomu, aby konvertovali anebo opustili zemi. Školy téměř v celém Jižním Súdánu jsou uzavřené a v uprchlických táborech se tlačí desetitisíce lidí. Souhlasím s důstojníkem Cizinecké Legie M. Puverlem, který pracuje v sociálním odboru vzdělávání a tvrdí, že „vzdělávání v této oblasti je nemožné, lidé se nejdříve musí stabilizovat, uzdravit a nakrmit“. Podobný problém nalezneme také v Demokratické republice Kongo. Rodiče se zde bojí pouštět své děti do vzdělávacích zařízení, mnohdy je schovávají ve sklepeních svých domů anebo v nedalekých jeskyních a lesích. Obyvatelé Demokratické republiky Kongo se velice obávají povstalců, kteří přicházejí z Ugandy a unášejí jejich děti – hlavně chlapce od 5 do 15 let, které poté cvičí na vojáky, kteří musejí slepě poslouchat. Problémy s dětskými vojáky (viz. obrázky v příloze) nenalezneme však jenom v Demokratické republice Kongo, ale také na mnoha dalších místech afrického kontinentu. Chlapci jsou vojáky nuceni k nelidským činům a pokud poruší zákony povstalců, tak jsou umučeni k smrti. Mučení a bytí dětí má mezi povstalcí důležitou výchovnou roli. Chlapci, kteří přihlížejí mučení anebo bytí už podobný čin nikdy sami nespáchají. Mezinárodní organizace UNICEF a Lékaři bez hranic udávají, že je velice problematické tyto děti vrátit do klasického životního tempa. Mnohdy chlapci zapomenou vše, co se kdy naučili a je v nich jen touha zabíjet. Naštěstí těchto dětí není mnoho. Najdou se i takové, kteří touží po tom být opět s rodinou a mají zájem se vzdělávat. Tyto děti i po návratu do klasického prostředí doživotně trpí posttraumatickým stresem a pravidelně musí navštěvovat lékaře

anebo místního kněze, který v některých oblastech vykonává funkci lékaře, psychologa, učitele i kněze.

Cílem třetí a poslední části mé práce je rozdělit všechny země podle států, které měly nějaký podíl na kolonizaci a postkolonizaci.

Bohužel je nutné konstatovat, že odborné a vědecké literatury k tomuto tématu je u nás i ve světě nedostatek. Pro celkové vytvoření práce jsem musel komunikovat s velvyslanectvími, ministerstvy školství daných zemí, mezinárodními a církevními organizacemi. Z počátku mé práce mi dělalo největší problém získat informace o anglofonních zemích a to z důvodu, že země odmítaly jakoukoliv spolupráci. Tento problém jsem neměl u frankofonních a muslimských zemí.

Myslím si, že by bylo jistě přínosné souborně se zaměřit na vzdělávání na africkém kontinentu a důkladněji ho zpracovat. Domnívám se totiž, že práce v širším rozsahu může mnoha lidem a organizacím přinést lepší náhled do určitých problémů, které nalezneme v Africe.

10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- S. BROUČEK, *Africký deník Heleny Štatsné-Bubelové*, Nová tiskárna, Praha 2001.
- R. L. BUELL, *Nativní problém v Africe*, Frank Cass ročník 2., Londýn 1965.
- L. BUDINSKÝ, *Svět na dosah*, Euromedia Group a Knižní klub, Praha 2006.
- WORLD AGROFORESTY CENTRE, *Anglophone Africa – Gross sectoral policy Planning in Forestry*, WAC Nairobi, Kenya 2005.
- S. CANALE, *Francouzština v koloniální tropické Africe 1900 – 1945*, Hurst a Comp, Londýn 1971.
- V. ČERNÝ, *Lidé od Čadského jezera*, Academia, Praha 2006.
- Z. CIZOVSKÝ, *V Africe mi říkali Sípho*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2003.
- M. DRLIK, *Český lékař v srdci Afriky*, Portál, Praha 2003.
- PUNTLAND MINISTRY OF EDUCATION, *Priority Areas of focus at Ministry of education*, 2007 Puntland Ministry.
- E. M. EWANE, *The Search for Kultur Identites in Post-colonial Africa*, Lantern Toner Publications, New York 2001.
- T. FOLOLA, *Volume 3: Colonial Africa 1885 – 1939*, Carolina Academic Press, Carolina 2001.
- B. HARING, *Moje zkušenosti s církví v Africe*, Vyšehrad, Praha 1997.
- O. HAVELKA a M. LORENCOVÁ, *Nahá Afrika*, Mladá fronta, Praha 2006.

- P.CHAUVEL, *Válečný reportér*, Garamond, Praha 2009.
- M. IPSIRLI, *The Otoman Ulema (Scholars)*, Faaiza Bashir 2004.
- P. JAZAIROVÁ, *Jiná Afrika*, Radioservis, Praha 2008.
- P. JAHODA, *Žijící lidé pravěku*, Tigris, Praha 2003.
- M.KENAN, *From Fatwa to Jihad*, nakladatelství N 2010.
- J. KLÍMA, *Guinea Bissau*, Libri, Praha 2010.
- J. KLÍMA a J. VÍTEK, *Kapverdy znovu objevené*, Paradoxe studio, Hradec Králové 2002.
- M.KUČERA, *Občanská válka a genocida ve Rwandě*, Bakalářská práce 2008, Masarykova Univerzita v Brně.
- W. LIANQIN, *Education in Sierra Leone: Present Challenges, Future Opportunities*, World Bank Publications p.24 2007
- R.LASICI, *Education of Togo*, Ministry of Togo, Togo 2008.
- MINISTRY OF LESOTHO, *Lesotho Review 2000*, Wade, Lesotho 2000.
- P.MACDONALD, *Cizinecká Legie, Naše vojsko*, Praha 1994.
- P.MACDONALD, *Cizinecká Legie, Naše vojsko*, Praha 2004.
- A. MOJŽÍŠOVÁ a M. VELEMINSKÝ, *Děti naděje afrického kontinentu*, Triton, Praha 2009.
- B. MCREA A G.MTHEMBU-SALTER, *Jižní Afrika, Lesotho a Svazijsko*, Jota, Praha 2007.
- M. MIKUŠOVÁ, *Žila jsem v Africe*, Akcent, Praha 2002.

- Z. MUHAMMAD QASIM, *The Ulama in Contemporary Islam: Custodians of change*, Princeton University 2002.
- F. NERAD, *Búrská válka*, Skřivan Aleš ml., Praha 2004.
- CH. ODUARAN, *Widening access to University Education in Anglophone Africa: Problems and Prospects*, University of Botswana, Botswana 2005.
- Š. PECHÁČEK a V. ŠTĚRBA, *Súdán/Dárfúr*, Parlament České Republiky 2007 studie číslo 3.066.
- V. PLEŠINGER, *Kniha Konga*, Jota, Praha 2007.
- LIGA ARABSKÝCH STÁTŮ, *Liga arabských států*, Dar Ibn Rushd 1996.
- I. TROJANOW, *Moje Afrika*, Ikra, Praha 2004.
- E. VANÍČKOVÁ, *Dětská prostituce*, Grada, Praha 2005.
- P. VERBAUX, *Comision Permanente des Mandáte Sarraut*, La Mise en Baleár des Colonies francaises, Paris 1923 – 1925.
- R. WILSON, *Modern Africa*, Heinemann-Raintree 2009.
- J. ZÁHOŘÍK, *Etnologie Afriky*, Filozofická fakulta Západočeské Univerzity v Plzni, Plzeň 2006.
- P. ZIDEK, *Československo a francouzská Afrika 1948 – 1968*, Libri, Praha 2006.

11. SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- <http://www.invisiblechildren.com/home.php>
- <http://www.sacmeq.org/education-uganda.htm>
- <http://www.germanschool-uganda.com/>
- <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/afrika/clanek.phtml?id=621080>
- <http://www.puntlandstateuniversity.com/>
- <http://www.puntlandgovt.com/>
- http://www.lekari-bez-hranic.cz/cz/aktuality/vid/2009/drc_fight.php
- http://www.unicef.org/djibouti/education_equality.html
- http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Mozambique
- http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Namibia
- <http://www.mec.gov.na/ministryOfEducation/>
- <http://www.unam.na/>
- http://www.rwandagateway.org/education/article.php3?id_article=87
- <http://siteresources.worldbank.org/INTDJIBOUTI/Resources/DJIBOUTI-ENG2009AM.pdf>
- <http://www.arab-hdr.org/publications/other/ahdr/ahdr2009e.pdf>
- <http://www.infodev.org/en/Publication.398.html>
- <http://www.infodev.org/en/Publication.398.html>
- http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2006/04/28/000012009_20060428084124/Rendered/PDF/346240rev0DJI.pdfv
- <http://www.infodev.org/en/Publication.398.html>
- <http://www.infodev.org/en/Publication.398.html>
- <http://www.infodev.org/en/Publication.398.html>
- http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2006/04/28/000012009_20060428084124/Rendered/PDF/346240rev0DJI.pdf
- http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2005/01/03/000104615_20050103112302/Rendered/PDF/DRAFT0PID01Appraisal0Stage1.pdf
- <http://www.equip123.net/docs/e1-DjiboutiFinalReport.pdf>
- <http://www.infodev.org/en/Publication.398.html>
- <http://www.unesco.org/iau/onlinedatabases/index.html>
- <http://www.unesco.org/iau/onlinedatabases/index.html>

- http://www.educationfasttrack.org/media/library/EFA_FTI_A_fast_track_to_2015_10-1-09.pdf
- <http://www.educationfasttrack.org/>
- <http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/189750-strety-krestanu-a-muslimu-si-vyzadaly-v-nigerii-temer-500-obeti.html>
- <http://www.onlinenigeria.com/education/>
- http://www.rozvojovka.cz/kurzy-psani-a-cteni-pro-zeny-v-senegal_u_194_4.htm
- <http://www.ceskapomoc.cz/countries/senegal.htm?height=400&width=600>
- http://www.unicef.org/infobycountry/togo_45941.html
- <http://www.francophonie.org/>
- <http://www.alliancefrancaise.cz/>
- <http://www.tanzania.go.tz/>
- <http://www.nationmaster.com/country/ly-libya>
- <http://eretz.cz/contentent/view/8183/41/>
- <http://www.arableagueonline.org>
- <http://www.univ-nkc.mr>
- <http://zahranicni.ihned.cz/c1-38166180-valka-v-darfuru-je-podle-velitele-jednotek-unamid-u-konce>
- http://www.vebz.caritas.cz/www/humanitarni_sudan_cafod.htm
- http://www.tunisko.net/zeme_kapitola.php?klic=1225
- <http://www.gov.mu/portal/site/education>
- http://www.globalmarch.org/child_labour/image/MOZAMBIQUE.pdf
- <http://www.osn.cz>
- <http://www.usaid.gov/>
- <http://www.sacmeq.org/education-swaziland.htm>
- <http://www.educationzambia.com/>
- <http://www.sacmeq.org/education-zambia.htm>
- <http://www.dol.gov/ilab/media/reports/iclp/tda2001/central-african-republic.htm>
- <http://www.bbc.com>
- <http://www.letiste-praha-ruzyne.cz>
- http://www.rwandagateway.org/education/article.php3?id_article=87
- http://www.unhcr.cz/dokumenty/state2000_10.pdf

FOTOGRAFICKÉ PŘÍLOHY K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Střední Súdán

Střední Súdán

Děti ze severního Súdánu při konfliktu v Dárfúru 2005

Osvobozenecké lidové hnutí Polisaro ze Západní Sahary

Osvobozenécké lidové hnutí Polisaro ze Západní Sahary protestující v Madridu

Angola: Děti ve škole

Děti ve škole v Botswaně

Děti ve škole v Jihoafrické republice

Předměstí v Malawi

Vzdělávací systém pro dospělé v Malawi – odpolední škola

Vzdělávací systém v Namibii

Namibijská žena žijící v přírodní rezervaci

Svazijsko: primární vzdělávání ve městech

Svazijsko: primární vzdělávání na vesnicích a v savanách

Zambie: vzdělávání na vesnicích

Zimbabwe: vzdělávání ve městech

Primární vzdělávání v Etiopii

Sekundární vzdělávání v Lesothu

Ugandský chlapec

Vzdělávání děvčat ve školách Azhar

12. SUMMARY

Vzdělávání ve vybraných afrických zemích Education in selected African countries

Martin Janda

Educational system in African countries is in recent times a very often discussed topic, but the general survey has not been already created. That is why I have decided to write my thesis on this theme.

The first part of my work is focused on dividing of all educational systems, which are now proceeding in contemporary modern Africa. My primary sources during the writing were the organizations “Medecins Sans Frontieres” and “Amnesty International”.

In the second part of my work I put my mind to particular African countries. The purpose of my work was to map each country separately and create a partial insight into the history, presence and eventually into the future of education. By each country of Africa I had to mention also the political problems, with which the country fumbled or now fumble. Political problems are part of African education and I had to fold in this fact to my thesis. Problems of African countries (Somalia, Southern Sudan, Democratic Republic of Congo, Niger and others) are big. I think that it is really important to create a summary work, which is addicted to these problems.

The purpose of the third and the last part of my work is to divide all these countries according to states, which had an interest in colonization and post colonization.

Regrettably it is necessary to say, that it is not enough scholar and scientific literature to this topic in the Czech Republic and also in the world.